

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΜΣ «ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ»**

Διπλωματική Εργασία

**Η ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ
ΑΟΖ: ΕΠΙΤΑΧΥΝΤΗΣ Ή ΤΡΟΧΟΠΕΔΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥ
ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ;**

ΒΑΘΡΑΚΟΓΙΑΝΝΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ (ΑΜ: 21007)

Επιβλέπων Καθηγητής: Λιάκουρας Πέτρος

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2026

Σημείωση συγγραφέα

Το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

Author's note

The intellectual work fulfilled and submitted based on the delivered master thesis is exclusive property of mine personally. Appropriate credit has been given in this diploma thesis regarding any information and material included in it that have been derived from other sources. I am also fully aware that any misrepresentation in connection with this declaration may at any time result in immediate revocation of the degree title

Σημαντικοί Όροι: Κυπριακό ζήτημα, υδρογονάνθρακες, Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ), Σύμβαση Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), Δίκαιο της Θάλασσας, υφαλοκρηπίδα, ΟΗΕ, Σχέδιο Ανάν, «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου», Συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου, εγγυήτριες δυνάμεις, Αττίλας, Ομοσπονδία, γεωτρήσεις, αγωγοί φυσικού αερίου, ενεργειακή μετάβαση, EastMed, EMGF, Euro Asia Interconnector, Extractive Industries Transparency Initiative, NAVTEX, Συρία, Λίβανος, ΗΠΑ, Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), πρόγραμμα SAFE.

Περίληψη

Το νησί της Κύπρου έχει διαιρεθεί εκ των πραγμάτων μεταξύ μιας πλήρους και διεθνώς αναγνωρισμένης δημοκρατίας, μέλους πολλών διεθνών και περιφερειακών οργανισμών, και ενός κατεχόμενου, κατά 37% από τουρκικά στρατεύματα, μορφώματος, στα βορειοανατολικά της δημοκρατίας, της αυτοαποκαλούμενης «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου», που αναγνωρίζεται μόνο από τον προστάτη και χορηγό της, την Τουρκία. Από τη διαίρεση του νησιού, υπήρξαν πολυάριθμες προσπάθειες υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να βρεθεί μια μόνιμη, βιώσιμη και λειτουργική λύση μεταξύ των δύο συνιστωσών κοινοτήτων που ζουν, ομολογουμένως, ειρηνικά στο νησί.

Η ανακάλυψη υδρογονανθράκων στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της νησιωτικής δημοκρατίας στα τέλη του 2011 τροφοδότησε ακόμη περισσότερο τη δημόσια συζήτηση σχετικά με το εάν η ανακάλυψη του φυσικού αερίου μπορεί πράγματι να λειτουργήσει ως καταλύτης ή εάν θα μπορούσε να επιδεινώσει ακόμη περισσότερο τις εντάσεις μεταξύ των δύο κοινοτήτων και να προσθέσει άλλο ένα σημείο σύγκρουσης στην ήδη υπερπλήρη ατζέντα των διακοινοτικών συνομιλιών ή ακόμα χειρότερα, εάν θα μπορούσε να οδηγήσει ξανά σε στρατιωτική σύγκρουση.

Keywords: Cyprus issue, hydrocarbons, Exclusive Economic Zone (EEZ), United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), Law of the Sea, continental shelf, United Nations (UN), Annan Plan, “Turkish Republic of Northern Cyprus”, Zurich and London Agreements, guarantor powers, Attila, Federation, drillings, gas pipelines, energy transition, EastMed, EMGF, Euro Asia Interconnector, Extractive Industries Transparency Initiative (EITI), NAVTEX, Syria, Lebanon, USA, European Union (EU), SAFE programme.

Abstract

Cyprus island has been de facto divided between a fully internationally recognized republic and a member of most international organizations and a 37% per cent Turkish militarily-occupied territory in the north-east of the republic, self-proclaimed “Turkish Republic of Northern Cyprus” and recognized only by its patron and sponsor, Turkey. Since the division of the island in 1974 there have been numerous UN-sponsored attempts to find a permanent, viable and working solution between the two constituent communities living, admittedly, peacefully on the island.

The discovery of hydrocarbons in the Exclusive Economic Zone of the island republic in late 2011 has fueled even further the debate on whether the discovery of natural gas bonanza can actually work as a catalyst to a final solution or whether it could actually exacerbate even more the divisions between the two communities and add another point of conflict on the already congested agenda of inter-communal talks or even worse, whether it could lead to a new military confrontation.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	2
Abstract.....	3
1. Εισαγωγή.....	6
2. Στόχος εργασίας και μεθοδολογία.....	7
3. Επισκόπηση Κυπριακού προβλήματος: Ιστορικό πλαίσιο.....	8
4. Το χρονολόγιο ανακάλυψης υδρογονανθράκων στην Κυπριακή ΑΟΖ.....	13
4.1 Προετοιμασία πριν από την προκήρυξη των διαγωνισμών – Οι συμφωνίες οριοθέτησης ΑΟΖ και οι αντιδράσεις της Τουρκίας.....	15
4.2 Οι τριμερείς συμφωνίες της Κύπρου.....	17
4.3 Οι Κυπριακές αδειοδοτήσεις και η τουρκική αντίδραση (2010-2017).....	19
4.4 Η έμπρακτη τουρκική προκλητικότητα (2017 – 2020)	23
4.5 Η χρονιά σταθμός (2020) για την Κύπρο.....	26
4.6 Τα σημερινά επιβεβαιωμένα κοιτάσματα και οι πρόσφατες εξελίξεις (2022-2025).....	28
5. Διεθνές Δίκαιο και Δίκαιο της Θάλασσας.....	31
5.1 Η στάση της Τουρκίας.....	33
5.2 Η αναβαθμισμένη γεωπολιτική/οικονομική θέση της Τουρκίας.....	37
6. Οι υδρογονάνθρακες ως πιθανός καταλύτης για την επίλυση του Κυπριακού ζητήματος.....	39
6.1 Θεωρητικό πλαίσιο.....	39
6.2 Κοινό οικονομικό όφελος.....	40
6.3 Ισχυροποίηση της περιφερειακής συνεργασίας.....	41
6.4 Μείωση εντάσεων μέσω αλληλεξάρτησης.....	42
6.5 Ενίσχυση της γεωπολιτικής θέσης της Κύπρου.....	43
6.6 Μεγιστοποίηση της ασφάλειας στην Ανατολική Μεσόγειο.....	43

6.7 Προτάσεις επιτάχυνσης της επίλυσης του Κυπριακού ζητήματος.....	44
6.7.1 Δημιουργία ειδικού λογαριασμού.....	44
6.7.2 Δημιουργία virtual hub φυσικού αερίου.....	45
6.7.3 Διεύρυνση προγράμματος ΕΙΤΙ.....	45
6.7.4 Ίδρυση Δικαιονομικής Τεχνικής Επιτροπής Υδρογονανθράκων.....	46
6.7.5 Ίδρυση Ομοσπονδιακής Αρχής Υδρογονανθράκων.....	46
7. Οι υδρογονάνθρακες ως εμπόδιο για την επίλυση του Κυπριακού ζητήματος.....	48
7.1 Κλιμάκωση των εντάσεων και μονομερείς ενέργειες.....	48
7.2 Διαφορετικές ερμηνείες δικαιωμάτων και κυριαρχίας.....	48
7.3 Η πρόκληση της οικοδόμησης εμπιστοσύνης εν μέσω ανταγωνισμού πόρων.....	49
7.4 Αμφισβήτηση της οικονομικής βιωσιμότητας των πόρων.....	50
7.5 Ο διεθνής παράγοντας.....	53
8. Οι τελευταίες εξελίξεις και πώς αυτές αναμένεται να επηρεάσουν το Κυπριακό ζήτημα.....	56
8.1 Οριοθέτηση ΑΟΖ Κύπρου με Λίβανο – Παρουσίαση και αξιολόγηση των πρόσφατων εξελίξεων.....	56
8.2 Τι σημαίνει πιθανή οριοθέτηση ΑΟΖ μεταξύ Κύπρου και Συρίας.....	57
8.3 Πώς μπορούν να επηρεάσουν την Κύπρο οι τρέχουσες εξελίξεις στην Ουκρανία.....	62
8.4 Προσεχείς εξελίξεις με προοπτική ενίσχυσης της θέσης της Κύπρου.....	64
8.5 Η αναβάθμιση της γεωπολιτικής θέσης της Κύπρου κατά την τελευταία εικοσαετία.....	67
9. Συμπεράσματα-Καταληκτικές επισημάνσεις.....	71
10. Βιβλιογραφία.....	77

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Κυπριακό πρόβλημα αποτελεί μια παρατεταμένη πολιτική και εδαφική διαμάχη με βαθιές ιστορικές ρίζες. Η περίπλοκη αυτή κατάσταση διαμορφώθηκε μέσα στους αιώνες, ξεκινώντας από την περίοδο της Τουρκοκρατίας και συνεχίζοντας με τη βρετανική αποικιοκρατία, κατά την οποία αναπτύχθηκε ο πόθος των Ελληνοκυπρίων για ένωση με την Ελλάδα. Οι πρώτες διακοινοτικές ταραχές εκδηλώθηκαν ήδη από το 1958, προδιαγράφοντας ένα μέλλον εντάσεων, ενώ η κατάσταση κλιμακώθηκε δραματικά το 1974, μετά από ένα στρατιωτικό πραξικόπημα που υποστηρίχθηκε από την ελληνική χούντα, οδηγώντας στην τουρκική στρατιωτική εισβολή στο νησί. Αυτή η εισβολή είχε ως αποτέλεσμα την *de facto* διαίρεση της Κύπρου, την κατοχή του βόρειου τρίτου του νησιού από τουρκικές δυνάμεις και τη δημιουργία μιας ζώνης ανάσχεσης υπό την επίβλεψη του ΟΗΕ. Έκτοτε, η παρουσία τουρκικών στρατευμάτων παραμένει ένα κεντρικό ζήτημα.

Η ανακάλυψη υδρογονανθράκων εντός της Κυπριακής ΑΟΖ αποτέλεσε μια κομβική εξέλιξη στον γεωπολιτικό χάρτη της ευρύτερης περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου, μετατρέποντας αυτή σε περιοχή με αυξημένο γεωπολιτικό ενδιαφέρον, προσελκύνοντας μεγάλες διεθνείς ενεργειακές εταιρείες, επηρεάζοντας τις περιφερειακές συμμαχίες και γενικότερα εγκαινιάζοντας ένα νέο κεφάλαιο στις περιφερειακές διεθνείς σχέσεις.

Από τη μία πλευρά, οι ενεργειακοί πόροι δύνανται να λειτουργήσουν ως κίνητρο για συνεργασία και οικονομικά οφέλη για αμφότερα τα μέρη, ενισχύοντας τη διαπραγματευτική βούληση. Από την άλλη, μπορεί να δυσχεράνουν την επίλυση των προβλημάτων ή ακόμα και να επιταχύνουν συγκρούσεις σε περιοχές με μακροχρόνια προβλήματα, όπως η Κύπρος.

Ως εκ τούτου, κρίνεται απολύτως απαραίτητη η ισχυρή πολιτική βούληση τόσο από τις διαφωνούσες κοινότητες, όσο και από τη διεθνή κοινότητα, και ιδιαίτερα από εκείνες τις χώρες με πρόσθετο ενδιαφέρον και ισχυρή επιρροή σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη στη σύγκρουση, προκειμένου να ξεπεραστούν μακροχρόνιες στερεότυπες αντιλήψεις για το δυσεπίλυτο της σύγκρουσης, και να εξαναγκαστούν οι δύο πλευρές να προσέλθουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, με καλή θέληση.

2. ΣΤΟΧΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η παρούσα εργασία έχει ως πρωταρχικό στόχο την εις βάθος διερεύνηση του ρόλου της ανακάλυψης υδρογονανθράκων εντός της Κυπριακής ΑΟΖ. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζεται εάν ο (ήδη επιστημονικά επιβεβαιωμένος αλλά και πιθανολογούμενος στο μέλλον) ενεργειακός πλούτος μπορεί να λειτουργήσει ως επιταχυντής για μια τελική και αμοιβαία αποδεκτή λύση στο δυσεπίλυτο Κυπριακό ζήτημα, ή ως τροχοπέδη, επιδεινώνοντας ακόμη περισσότερο τις εντάσεις μεταξύ των δύο κοινοτήτων και προσθέτοντας ακόμη ένα σημείο σύγκρουσης στην ήδη τεταμένη κατάσταση, καθιστώντας στην πράξη πρακτικά αδύνατη την εύρεση μίας κοινά αποδεκτής λύσης. Θα καταβληθεί προσπάθεια, ώστε η ανάλυση να είναι όσο πιο πλήρης γίνεται και να περιγραφεί εκτενώς κάθε νομική, οικονομική, πολιτική και γεωπολιτική διάσταση του ζητήματος, καταλήγοντας στο τέλος σε κάποια χρήσιμα συμπεράσματα.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι κατά βάση η βιβλιογραφική επισκόπηση, καθώς η συγγραφή της εργασίας υποστηρίχθηκε από υλικό που παρέχεται αποκλειστικά από ανοιχτές, δημοσιευμένες πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές, όπως επίσημα έγγραφα, βιβλία, περιοδικά (επιστημονικά/ακαδημαϊκά), άρθρα, δελτία τύπου και ειδήσεων, φυλλάδια, δημόσιες δηλώσεις, περιήγηση στο διαδίκτυο και δημόσιες ανακοινώσεις, δηλώσεις κρατικών και κυβερνητικών αξιωματούχων, ανακοινωθέντα τύπου, κυβερνητικές και υπουργικές δηλώσεις, υλικό διεθνών οργανισμών, ερευνητικών κέντρων, καθώς και αναφορές από ανεξάρτητες δεξαμενές σκέψης.

3. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ: ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η Κύπρος κατοικείται ήδη από την αρχαιότητα από ελληνικό πληθυσμό. Μετά από την κατοχή της από την Οθωμανική Αυτοκρατορία το 1571, η Κύπρος κατοικήθηκε και από Τούρκους. Από το 1878 αποσπάστηκε από την Οθωμανική Τουρκία και περιήλθε στην κατοχή της Βρετανίας, προσαρτήθηκε δε σε αυτή το 1914 και από το 1925 αναβαθμίστηκε σε βρετανική αποικία. Το 1950, με την έλευση στο προσκήνιο του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, διενεργήθηκε δημοψήφισμα, στο οποίο το 97% του ελληνοκυπριακού πληθυσμού τάχθηκε υπέρ της ένωσης με την Ελλάδα. Αντίθετα, η τουρκοκυπριακή κοινότητα απαίτησε τον χωρισμό του νησιού σε δύο ανεξάρτητα κράτη¹.

Το 1954 υποβλήθηκε και επίσημα από την κυβέρνηση της Ελλάδας το αίτημα περί ένωσης με την Κύπρο, το οποίο απορρίφθηκε από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), με τη δικαιολογία ότι ήταν αποικιακό ζήτημα που έπρεπε να λυθεί μέσω διαπραγματεύσεων και όχι μέσω διεθνούς παρέμβασης. Στην Τριμερή Διάσκεψη που ακολούθησε, η Μεγάλη Βρετανία (ως αποικιοκρατική δύναμη της Κύπρου) κάλεσε την Ελλάδα και την Τουρκία προκειμένου να συζητηθεί το μέλλον της Κύπρου. Ήταν η πρώτη φορά που η Τουρκία συμμετείχε επίσημα σε συζήτηση για την Κύπρο αν και μέχρι τότε δεν είχε ρόλο στη διοίκησή της. Οι Ελληνοκύπριοι, βασιζόμενοι στην αριθμητική τους υπεροχή, υπέβαλαν αίτημα για ένωση με την Ελλάδα, το οποίο απορρίφθηκε με το σκεπτικό ότι ο πληθυσμός της Κύπρου δεν είναι ενιαίος, αλλά διαρθρώνεται σε δύο κοινότητες. Απορρίφθηκε επίσης και το αίτημα των Τουρκοκυπρίων για τον χωρισμό της νήσου σε δύο ανεξάρτητα κράτη.

Η λύση της ανεξαρτησίας υιοθετήθηκε το 1959 με τις Συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου, μεταξύ Ελλάδας, Τουρκίας και Μεγάλης Βρετανίας. Οι συμφωνίες όριζαν ότι η Κύπρος θα γινόταν ανεξάρτητο κράτος, ενώ αποκλειόταν η ένωση με την Ελλάδα ή την Τουρκία. Η Κυπριακή Δημοκρατία θα ιδρυόταν ως ένα δικοινοτικό κράτος με την κατανομή εξουσιών ανάμεσα σε εκλεγμένους αξιωματούχους που θα αναδεικνύονταν χωριστά από τις αντίστοιχες κοινότητες. Επίσης ορίστηκαν εγγυήτριες δυνάμεις η

---

¹ Λιάκουρας, Π., (2007). *Το Κυπριακό Από τη Ζυρίχη στη Λουκέρνη: Σε αναζήτηση Ομοσπονδιακής Επίλυσης*. Εκδόσεις Σιδέρης: Αθήνα, σελ.17-19.

Ελλάδα, η Τουρκία και η Μεγάλη Βρετανία, ενώ η τελευταία διατήρησε δύο κυρίαρχες στρατιωτικές βάσεις στο νησί (Ακρωτήρι και Δεκέλεια).

Τον Νοέμβριο του 1963, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, πρώτος Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, υπέβαλε 13 σημεία αναθεώρησης του Συντάγματος, τα οποία έμειναν γνωστά ως τα «13 σημεία του Μακαρίου». Αυτές οι προτάσεις στόχευαν στην ομαλή λειτουργία του κράτους και στην εξάλειψη των δυσλειτουργιών του Συντάγματος του 1960, το οποίο είχε επιβληθεί ως αποτέλεσμα των Συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου. Η Τουρκία απέρριψε αυτές τις προτάσεις, με αποτέλεσμα την αποχώρηση των Τουρκοκυπρίων αξιωματούχων από την κυβέρνηση και τον εγκλεισμό σε θύλακες με τουρκοκυπριακό πληθυσμό, στους οποίους η τουρκοκυπριακή διοίκηση ασκούσε την εξουσία. Παρόλα αυτά, η επικράτεια πέρασε συνολικά στον έλεγχο της ελληνοκυπριακής πλειοψηφίας. Αυτή η συνταγματική τροποποίηση, όπως προέκυψε στην πράξη, συνετέλεσε στην ελληνοποίηση της νήσου, και διήρκεσε επί μια δεκαετία από το 1964 ως το 1974².

Μετά τις προτάσεις Μακαρίου ξέσπασαν σοβαρές διακοινοτικές ταραχές τον Δεκέμβριο του 1963. Οι μεγάλες δυνάμεις θορυβήθηκαν για το ενδεχόμενο γενικότερης σύρραξης στην Ανατολική Μεσόγειο, και έτσι, με την απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας (Σ.Α.) των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε) 186/1964, προβλέφθηκε η εγκατάσταση Ειρηνευτικής Δύναμης των Η.Ε στο νησί.

Τον Ιούλιο του 1974 η Τουρκία, χρησιμοποιώντας ως πρόφαση το πραξικόπημα που ενορχήστρωσε η ελληνική χούντα κατά του Προέδρου Μακαρίου στις 15 Ιουλίου 1974, και, ισχυριζόμενη ότι, ούσα Εγγυήτρια Δύναμη βάσει της Συνθήκης Εγγύησης του 1960 έχει δικαίωμα επέμβασης, εισέβαλε στην Κύπρο (20 Ιουλίου 1974) για να αποκαταστήσει την ασφάλεια και την πολιτειακή δομή (*state of affairs* σύμφωνα με τη διατύπωση της Συνθήκης Εγγύησης του 1960) και να προστατεύσει τους Τουρκοκυπρίους. Αυτό όμως που στην πράξη πέτυχε το πραξικόπημα του 1974 ήταν η ανατροπή στη *de facto* ελληνοποίηση της Κύπρου που είχε συντελεστεί και λειτουργούσε ανεμπόδιστα από το 1964.

---

² Ibid., σελ. 37.

Η διπλή Τουρκική εισβολή («Αττίλας 1» τον Ιούλιο του 1974 και «Αττίλας 2» τον Αύγουστο του 1974) προκάλεσε τον βίαιο κατακερματισμό του νησιού και παγίωσε μία de facto διαίρεση και ένα καθεστώς κατοχής στο βόρειο τμήμα του νησιού, όπου πλέον εποίκησε τουρκοκυπριακός πληθυσμός. Σήμερα, το 37% του νησιού βρίσκεται υπό τουρκική κατοχή, ενώ η Τουρκία σταθμεύει στο νησί περίπου 34.500 στρατιώτες στο βόρειο κατεχόμενο τμήμα του νησιού.

Τον Αύγουστο του 1983, ο τότε Γ.Γ. του ΟΗΕ, Περές ντε Κουεγιάρ, ανέλαβε διαμεσολαβητική πρωτοβουλία για επανέναρξη των διαπραγματεύσεων, καταθέτοντας σχετικό υπόμνημα, το οποίο έμεινε στη Ιστορία ως «Δείκτες Ντε Κουεγιάρ».

Τον Νοέμβριο του 1983, ο Τουρκοκύπριος ηγέτης, έχοντας την πλήρη στήριξη της Τουρκίας, ανακήρυξε τα κατεχόμενα εδάφη της Κύπρου ανεξάρτητο κράτος, την αυτοαποκαλούμενη «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου» (ΤΔΒΚ), γεγονός που καταδικάστηκε με το Ψήφισμα 541 (1983) του Σ.Α. των Η.Ε. Σημειωτέον ότι η Τουρκία είναι το μόνο κράτος στον κόσμο μέχρι σήμερα που έχει αναγνωρίσει την παράνομη «ΤΔΒΚ». Η ενέργεια αυτή αποτέλεσε μεγάλο εμπόδιο στην πρωτοβουλία του Ντε Κουεγιάρ και, παρά τη νέα υποβολή προτάσεων εκ μέρους του το 1984, οι οποίες περιείχαν αρκετά σημεία σύγκλισης, ο Πρόεδρος Κυπριανού απέρριψε πρώτος το σχέδιο τον Ιανουάριο του 1985³.

Στη συνέχεια, ούτε η δέσμη προτάσεων του 1989 από τον πρόεδρο της Κύπρου, Γ. Βασιλείου, τελεσφόρησε, καθώς απορρίφθηκε από την τουρκοκυπριακή πλευρά, ενώ ο επόμενος Γ.Γ. του ΟΗΕ, Μπούτρος Γκάλι, παρουσίασε το 1992 μία νέα δέσμη προτάσεων, τη «Δέσμη Ιδεών» Μπούτρος Γκάλι. Οι προτάσεις του, οι οποίες βασιζόνταν στη λογική της διζωνικής ομοσπονδίας, απορρίφθηκαν στο σύνολό τους από την Κυπριακή Κυβέρνηση, με αποτέλεσμα και αυτή η προσπάθεια να πέσει στο κενό⁴.

---

³ Κορδώνη, Α. (2016). «Οι διπλωματικές προσπάθειες επίλυσης του Κυπριακού ζητήματος από το 1974 έως το 2013» (Μεταπτυχιακή εργασία –Πανεπιστήμιο Μακεδονίας), σελ. 32-33.

⁴ Ibid., σελ. 36.

Αρκετοί γύροι συνομιλιών έλαβαν χώρα μεταξύ Δεκεμβρίου του 1999 και Σεπτεμβρίου του 2000, με πρωτοβουλία του τότε Γ.Γ. του ΟΗΕ, Κόφι Ανάν. Στα τέλη του 2000, ο Τουρκοκύπριος ηγέτης, Ραούφ Ντενκτάς αποχώρησε από τις διμερείς συνομιλίες.

Ακολούθησε η περίοδος του Σχεδίου Ανάν (2002-2004). Το σχέδιο προέβλεπε τη δημιουργία μίας Διζωνικής Δικοινοτικής Ομοσπονδίας, αποτελούμενης από δύο συνιστώντα κράτη (ελληνοκυπριακό και τουρκοκυπριακό), το καθένα με τη δική του κυβέρνηση, υπό μια κοινή ομοσπονδιακή αρχή. Το σχέδιο αναθεωρήθηκε πέντε φορές, μέχρι να τεθεί τελικά σε δημοψήφισμα στις 24 Απριλίου 2004 και στις δύο κοινότητες του νησιού. Το 75,83% του ελληνοκυπριακού πληθυσμού απέρριψε το σχέδιο (ο τουρκοκυπριακός πληθυσμός το υπερψήφισε), με αποτέλεσμα τη μη υλοποίησή του⁵.

Η προσχώρηση της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004 έδωσε ώθηση στις προσπάθειες για λύση του Κυπριακού ζητήματος, χωρίς όμως κάποια αξιοσημείωτη πρωτοβουλία μέχρι το 2017. Έτσι οδηγηθήκαμε στην τελευταία μέχρι σήμερα απόπειρα επίλυσης του Κυπριακού ζητήματος, στις πολυμερείς συνδιασκέψεις που πραγματοποιήθηκαν στην Ελβετία τον Ιανουάριο του 2017. Η πρώτη συνδιάσκεψη έλαβε χώρα στη Γενεύη στο διάστημα 9-11 Ιανουαρίου 2017. Μολονότι το αρχικό χρονοδιάγραμμα προέβλεπε τη συζήτηση όλων των εκκρεμών ζητημάτων (εδαφικό, περιουσιακό, μετεγκατάσταση πληθυσμών, εκλογικά δικαιώματα) και τη διεύρυνση της συνδιάσκεψης στις 12 Ιανουαρίου σε επίπεδο πενταμερούς (με τη συμμετοχή δηλαδή και των τριών εγγυητριών χωρών), εντούτοις η κατάθεση χαρτών από τις δύο πλευρές έκανε προφανείς τις αγεφύρωτες διαφορές.

Στη συνδιάσκεψη της 12ης Ιανουαρίου 2017, ο Γ.Γ. του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, ζήτησε τη σύγκληση των τεχνικών ομάδων και των πέντε μερών σε νέα συνδιάσκεψη, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Μον Πελεράν στις 18-19 Ιανουαρίου 2017. Και η συνδιάσκεψη αυτή όμως κατέληξε σε αδιέξοδο, καθώς η τουρκική πλευρά

---

⁵ Λιάκουρας, Π., (2007). *Το Κυπριακό Από τη Ζυρίχη στη Λουκέρνη: Σε αναζήτηση Ομοσπονδιακής Επίλυσης*. Εκδόσεις Σιδέρης: Αθήνα, σελ. 366-378.

παρουσιάστηκε απρόθυμη να συνεργαστεί και θέλησε να μεταθέσει τη συζήτηση σε επίπεδο Υπουργών Εξωτερικών⁶.

Η νέα φάση της συνδιάσκεψης έλαβε χώρα στο Ελβετικό θέρετρο Κραν Μοντανά από τις 28 Ιουνίου έως τις 7 Ιουλίου 2017. Ούτε αυτή τη φορά επήλθε κάποια συμφωνία, καθώς μολονότι ο Έλληνας Υπουργός Εξωτερικών Νίκος Κοτζιάς παρουσίασε εμπειρισταωμένη πρόταση για την κατάργηση των εγγυήσεων και την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων, η Τουρκία επέμεινε στη διατήρηση των εγγυήσεων και του υφιστάμενου καθεστώτος με κάποιες προσαρμογές⁷.

Κατόπιν, κατά την άτυπη πενταμερή συνάντηση (5+1) που συγκλήθηκε στη Γενεύη, στις 17-19 Απριλίου 2021, η τουρκική και τουρκοκυπριακή πλευρά απέρριψαν συνολικά το διαπραγματευτικό πλαίσιο του ΟΗΕ για λύση Διζωνικής Δικοινοτικής Ομοσπονδίας, υποστηρίζοντας τη λύση δύο ανεξάρτητων κρατών. Τέλος, στις 16-17 Ιουλίου 2025 έλαβαν χώρα στη Νέα Υόρκη διαμεσολαβητικές προσπάθειες του Γ.Γ. του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες, ήτοι άτυπη διευρυμένη «5+1» διάσκεψη για το Κυπριακό. Η διάσκεψη αυτή ήταν η δεύτερη για το 2025, καθώς η προηγούμενη είχε λάβει χώρα στη Γενεύη στις 17-18 Μαρτίου 2025, και πάλι χωρίς αποτέλεσμα.

---

⁶ Λιάκουρας, Π., (2019). «Κυπριακό: Από το δημοψήφισμα του 1950, στο ευάλωτο συναινετικό κράτος και, εν τέλει, στη μετ' εμποδίων αναζήτηση ομοσπονδιακής λύσης», στο Κλάνης, Α. (επιμ.) *Ειδικά Θέματα Διπλωματίας και Διεθνούς Οργάνωσης*. Εκδόσεις Παπαζήση: Αθήνα, σελ. 56-59.

⁷ Ibid., σελ. 60-61.

4. ΤΟ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΑΟΖ

Η ανακάλυψη υδρογονανθράκων εντός της Κυπριακής ΑΟΖ είναι σχετικά πρόσφατη. Όλα ξεκίνησαν το 2000, όταν η Κυπριακή Δημοκρατία έκανε τα πρώτα δειλά βήματα προκειμένου αρχικά να εξετάσει την πιθανότητα εύρεσης υδρογονανθράκων στις θαλάσσιες περιοχές ευρισκόμενες εντός της Κυπριακής ΑΟΖ και στη συνέχεια, σε περίπτωση θετικών ευρημάτων, να διερευνήσει τη δυνατότητα οικονομικής εκμετάλλευσης των όποιων υπαρκτών ή βασίμως πιθανολογούμενων κοιτασμάτων.

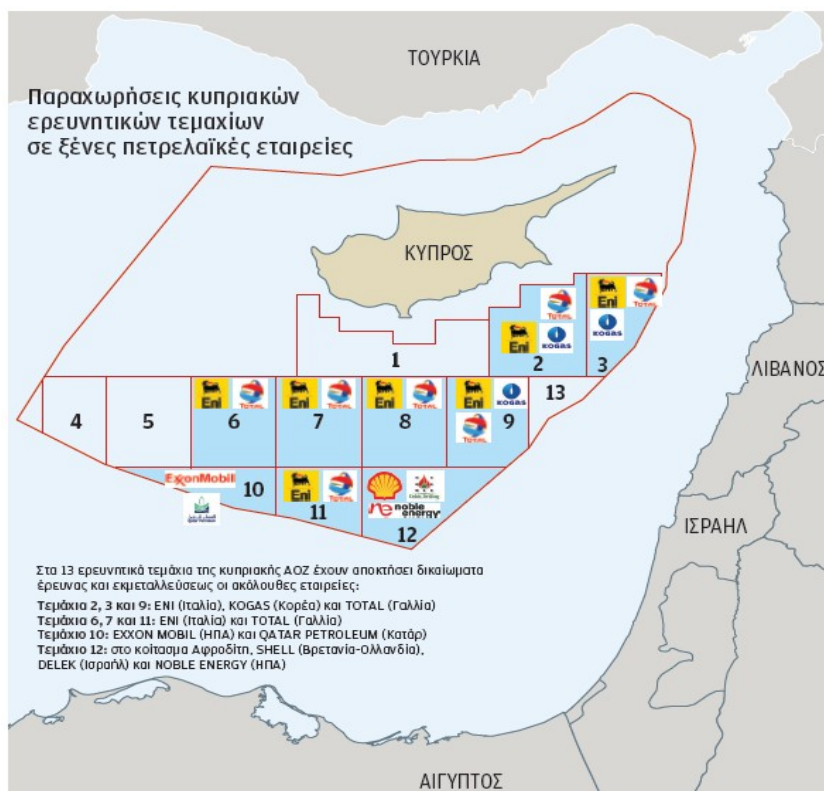
Η Κύπρος εντάχθηκε το 2004 στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.)⁸ και το 2006 ξεκίνησε να εξετάζει τις προοπτικές εξερεύνησης υδρογονανθράκων σε μία συνολική έκταση δεκατριών (13) θαλάσσιων περιοχών («Οικοπέδων»), ευρισκόμενα στα νότια του νησιού, εντός των χωρικών της υδάτων. Η κυπριακή κυβέρνηση έχει διενεργήσει μέχρι σήμερα 3 γύρους αδειοδοτήσεων (ο πρώτος το 2007, ο δεύτερος το 2012 και ο τρίτος το 2016) για αναζήτηση, εξερεύνηση και εκμετάλλευση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων.

Για τον λόγο αυτό, προχώρησε στον τεμαχισμό του μεγαλύτερου τμήματος των θαλασσιών εκτάσεων νότια και νοτιοανατολικά του νησιού, συνολικής έκτασης περίπου 51.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων, σε 13 ερευνητικά τεμάχια ή «Οικόπεδα»⁹. Στα «Οικόπεδα» αυτά δεν περιλαμβάνονταν θαλάσσιες περιοχές που γειτνιάζουν με τα Κατεχόμενα και δεν βρίσκονταν υπό τον άμεσο έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας.

---

⁸https://cyprus.representation.ec.europa.eu/about-us/cyprus-eu_el

⁹<https://www.liberal.gr/apopsi/mporei-i-ellada-na-ginei-kypros-stoys-ydrogonanthrakes>

Φωτογραφία 1 – Χάρτης των δεκατριών (13) Οικοπέδων στα νότια της Κύπρου¹⁰ (απεικονίζονται τα λογότυπα των εταιρειών στις οποίες έχουν εκχωρηθεί τα αντίστοιχα Οικόπεδα)

Παρά τις προκλητικές προειδοποιήσεις, ακόμα και απειλές, εκ μέρους της τουρκικής κυβέρνησης προς διεθνείς εταιρείες πετρελαίου και φυσικού αερίου, προκειμένου οι τελευταίες να μην συμμετάσχουν σε διεθνείς διαγωνισμούς που διεξάγει η Κυπριακή Κυβέρνηση, καθώς κάτι τέτοιο θα τις απέκλειε αυτόματα από οποιουδήποτε διεθνείς διαγωνισμούς θα υλοποιούσε η τουρκική κυβέρνηση, πολλές διεθνείς εταιρείες συμμετείχαν στους δύο πρώτους γύρους αδειοδοτήσεων για υποθαλάσσιες έρευνες και γεωτρήσεις που προκήρυξε η Κυπριακή Κυβέρνηση.

¹⁰Συρίγος, Α., & Ντόκος, Α. (2020). *Τουρκικές διεκδικήσεις σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο. Αλφαβητάρι των ελληνοτουρκικών σχέσεων (60 χάρτες που εξηγούν τις διαφορές Ελλάδας – Τουρκίας)*. Αθήνα: ειδική έκδοση της Καθημερινής, σελ. 64.

4.1 Προετοιμασία πριν από την προκήρυξη των διαγωνισμών – Οι συμφωνίες οριοθέτησης ΑΟΖ και οι αντιδράσεις της Τουρκίας

Πριν από την επίσημη προκήρυξη των διαγωνισμών, η Κυπριακή Κυβέρνηση είχε προετοιμάσει το έδαφος για την προσέλκυση των διεθνών εταιρειών, μεριμνώντας προκαταβολικά για τα εξής ζητήματα:

- Την ανάθεση, ήδη από το 2006, σεισμικών ερευνών σε εξειδικευμένες εταιρείες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Νορβηγική εταιρεία Petroleum Geo Services (νυν TGS), η οποία ανέλαβε τη διενέργεια εκτεταμένων διςδιάστατων και τριςδιάστατων απεικονίσεων εντός της Κυπριακής ΑΟΖ την περίοδο 2006 - 2017.¹¹
- Τη θέσπιση του Νόμου περί Υδρογονανθράκων (Αναζήτηση, Έρευνα και Εκμετάλλευση) 4(I)/2007, καθώς και θαλάσσιας περιβαλλοντικής νομοθεσίας, σε πλήρη συμμόρφωση με τους κανονισμούς της Ε.Ε.
- Τη σύνταξη και σύναψη πρότυπων συμφωνιών με διεθνείς εταιρείες πετρελαίου και φυσικού αερίου¹².
- Την οριοθέτηση των χωρικών της υδάτων με τις γειτονικές χώρες, με αποτέλεσμα την υπογραφή συμφωνιών οριοθέτησης ΑΟΖ με την Αίγυπτο (Φεβρουάριος 2003), τον Λίβανο (Ιανουάριος 2007) και το Ισραήλ (Δεκέμβριος 2010).

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Λίβανος, εξαιτίας των συνεχόμενων τουρκικών παρεμβάσεων, προχώρησε τελικά στην επικύρωση της συμφωνίας οριοθέτησης ΑΟΖ μετά από 18 ολόκληρα χρόνια, τον Νοέμβριο του 2025 (βλ. σχετικά κεφάλαιο 8.1).

Με τις τρεις αυτές συμφωνίες, οριοθετήθηκαν ΑΟΖ στο νότιο και νοτιοανατολικό τμήμα της Κυπριακής Δημοκρατίας και ορθώθηκε ένα τείχος διεθνούς νομιμότητας απέναντι στην προκλητικότητα της Τουρκίας.

---

¹¹ <https://hydrocarbons.gov.cy/en/geological-data/available-data>

¹² Khadduri, W. (2012). “East Mediterranean Gas: Opportunities and Challenges” (*Mediterranean Politics*, 17:1), σελ. 116.

Οι τρεις αυτές συμφωνίες είχαν τα κάτωθι κοινά σημεία:

- Αποδέχονταν ως ισχύον νομικό πλαίσιο τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας (1982), κάτι το οποίο, ειδικά για τη συμφωνία με το Ισραήλ είχε βαρύνουσα σημασία, καθώς το Ισραήλ ήταν από τις λίγες χώρες, μαζί με τις ΗΠΑ και την Τουρκία, οι οποίες δεν είχαν υπογράψει τη Σύμβαση.
- Υιοθετούσαν τη μέση γραμμή, χωρίς ιδιαίτερα εμπόδια στη χάραξη, λόγω της μη ύπαρξης γεωγραφικών εμποδίων.

Αντίστοιχη προσπάθεια οριοθέτησης ΑΟΖ έγινε και με τη Συρία, όμως το προσχέδιο συμφωνίας που στάλθηκε από την Κύπρο το 2005 δεν επικυρώθηκε ποτέ από τη Συρία λόγω της τότε προσέγγισης της τελευταίας με την Τουρκία¹³.

Με όλες τις προαναφερθείσες ενέργειες, η Κύπρος θωρακίστηκε νομικά και άνοιξε ο δρόμος για τη διενέργεια διεθνών διαγωνισμών παραχώρησης χωρίς εκκρεμή θεσμικά, νομικά ή τεχνικά ζητήματα που θα μπορούσαν να εμποδίσουν, να αναβάλουν ή ακόμα και να ακυρώσουν το ενδιαφέρον μεγάλων εταιρειών του κλάδου.

Η Τουρκία δεν αναγνώρισε καμία από τις τρεις προαναφερθείσες συμφωνίες (με Αίγυπτο, Λίβανο και Ισραήλ), προβάλλοντας την κάτωθι έωλη επιχειρηματολογία:

- Ότι είναι νομικά άκυρες και συνεπώς μη δεσμευτικές, καθώς ως αποτέλεσμα της εισβολής του 1974 και της δια της βίας διχοτόμησης της Κύπρου, η Τουρκία δεν αναγνωρίζει την Κυπριακή Δημοκρατία, και συνεπώς, η Τουρκία θεωρεί πως η Κυπριακή Δημοκρατία δεν έχει το δικαίωμα να συνομολογεί συμφωνίες ΑΟΖ εκ μέρους ολόκληρου του νησιού, στο οποίο αναγνωρίζει την ύπαρξη μόνο του ψευδοκράτους.

Ο ανωτέρω ισχυρισμός είναι απορριπτέος στο σύνολό του, καθώς είναι αναφαίρετο δικαίωμα δύο κυρίαρχων γειτονικών κρατών (το ψευδοκράτος δεν έχει αναγνωριστεί μέχρι σήμερα από κανέναν διεθνή οργανισμό ή κράτος, πλην της Τουρκίας) να υπογράψουν συμφωνία οριοθέτησης των ΑΟΖ τους, εφόσον διαθέτουν θαλάσσιο μέτωπο προς τις οριοθετούμενες θαλάσσιες περιοχές.

---

¹³ Henderson, S. (2013). "Natural Gas Export Options for Israel and Cyprus" in *Mediterranean Paper Series*, September 2013. The German Marshall Fund of the United States: Washington, σελ. 6.

- Τα συμφέροντα των Τουρκοκυπρίων θίγονται από τις συμφωνίες με Λίβανο και Ισραήλ, ισχυρισμός που και πάλι αποδεικνύεται αβάσιμος και νομικά αθεμελίωτος, καθώς βάσει των επιταγών του Διεθνούς Δικαίου, τα κυριαρχικά δικαιώματα ασκούνται από ανεξάρτητα κράτη και όχι από ομάδες στο εσωτερικό κρατών (όπως οι Τουρκοκύπριοι).
- Η Κύπρος, ως νησί, θεωρείται «ειδική περίπτωση» και διαθέτει μειωμένη επίρεια στην οριοθέτηση. Επιπρόσθετα, η Τουρκία διεκδίκησε όλες τις όλες τις θαλάσσιες περιοχές δυτικά της Κύπρου ως τμήμα της τουρκικής υφαλοκρηπίδας. Κάτι τέτοιο είναι νομικά έωλο, αφού αφενός η Τουρκία δεν διαθέτει θαλάσσιο μέτωπο προς τις περιοχές αυτές και συνεπώς δεν μπορεί να τις διεκδικήσει, αφετέρου, βάσει της νομολογίας του Διεθνούς Δικαίου, τα νησιά έχουν ακριβώς τα ίδια δικαιώματα με τα ηπειρωτικά κράτη στη διεκδίκηση θαλάσσιων ζωνών με τα οποία γειτνιάζουν.
- Η Ανατολική Μεσόγειος θεωρείται ημίκλειστη θάλασσα και συνεπώς, η οριοθέτηση θα πρέπει να γίνει μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων κρατών. Η Μεσόγειος, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Διεθνούς Δικαστηρίου, αποτελεί όντως ημίκλειστη θάλασσα, σύμφωνα όμως πάντα με τη Σύμβαση UNCLOS, στις περιπτώσεις αυτές, η συνεργασία περιορίζεται σε θέματα εκμετάλλευσης αλιευτικών πόρων, προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος και συντονισμού της επιστημονικής έρευνας. Δεν σχετίζεται συνεπώς με τη θέσπιση / οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών.
- Απέρριψε την ευρέως αποδεκτή οριοθέτηση βάσει της αρχής της μέσης γραμμής και ζήτησε την εφαρμογή της αρχής της ευθυδικίας, βασιζόμενη πάνω στο μεγάλο μήκος της τουρκικής ακτογραμμής στην Ανατολική Μεσόγειο. Το μήκος των τουρκικών ακτών είναι όντως αδιαμφισβήτητο, αλλά σε καμία περίπτωση δεν αρκεί για να εγείρει δικαιώματα υπέρ της Τουρκίας νοτίως της Κύπρου.

4.2 Οι τριμερείς συμφωνίες της Κύπρου

Απέναντι στην τουρκική προκλητικότητα η Κύπρος αντιπαρέταξε τις τριμερείς συμφωνίες που συνήψε με γειτονικά της κράτη. Αυτές οι τριμερείς συμφωνίες συγκαταλέγονται μεταξύ των σημαντικότερων γεωπολιτικών εργαλείων ενίσχυσης της στρατηγικής και γεωπολιτικής θέσης της Κύπρου μετά το 2010.

Οι σημαντικότερες τριμερείς συμφωνίες που έχει συνάψει μέχρι σήμερα η Κυπριακή Δημοκρατία είναι οι κάτωθι:

- Ελλάδα – Κύπρος – Αίγυπτος (2014), η οποία αφορά κυρίως τον ενεργειακό τομέα (ενεργειακά κοιτάσματα και ΑΟΖ) και την ευρύτερη γεωπολιτική σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο.
- Ελλάδα – Κύπρος – Αίγυπτος (2016), με κύριους άξονες την ενεργειακή ασφάλεια και την ανάπτυξη του αγωγού EastMed, ενώ παράλληλα απομονώνει τον τουρκικό αναθεωρητισμό, καθώς η Αίγυπτος αναγνωρίζει την πλήρη δικαιοδοσία της Κυπριακής Δημοκρατίας εντός της Κυπριακής ΑΟΖ.
- Ελλάδα – Κύπρος – Ιορδανία, με κύρια σημεία ενδιαφέροντος το προσφυγικό και την τρομοκρατία, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στον ρόλο-κλειδί που διαδραματίζει η Ιορδανία ως φάρος σταθερότητας και ειρήνης στην ευρύτερη ασταθή Μέση Ανατολή, η οποία χαρακτηρίζεται από πολλούς αναλυτές ως η «πυριτιδαποθήκη της παγκόσμιας οικονομίας».
- Ελλάδα – Κύπρος – Ισραήλ, οι οποίες επικεντρώνονται στην ηλεκτρική και ενεργειακή διασύνδεση (π.χ. EuroAsia Interconnector), την περιφερειακή συνεργασία και την ισορροπία απέναντι στην Τουρκία. Είναι χαρακτηριστική η πρόσφατη δήλωση του Ισραηλινού Πρωθυπουργού Benjamin Netanyahu στο περιθώριο της 10ης τριμερούς συνάντησης Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ στην Ιερουσαλήμ στις 22 Δεκεμβρίου του 2025, φωτογραφίζοντας την Τουρκία: *«Σε όσους φαντασιώνονται ότι θα επαναφέρουν αυτοκρατορίες, λέω να το ξεχάσουν»*. Η δήλωση αυτή προκάλεσε την οξύτατη αντίδραση της Άγκυρας, η οποία κατηγορήσε το Ισραήλ για «γεννοκτονία» και αποσταθεροποίηση της ευρύτερης περιοχής¹⁴.
- Κύπρος – Ισραήλ – ΗΠΑ, που αφορά ως επί το πλείστον μία ενεργειακή και αμυντική συνεργασία.

---

¹⁴ https://www.skai.gr/news/world/tourkia-giati-epitithetai-sfodra-ssto-israil-kai-ti-fovatai-pragmatika?utm_source=projectagora&utm_medium=contentdiscovery

Τα οφέλη των τριμερών συμφωνιών είναι πολλαπλά, τόσο γεωπολιτικά όσο και πολιτικά, καθώς:

- Ενισχύουν τη διεθνή θέση της Κύπρου και οικοδομούν ισχυρές περιφερειακές συμμαχίες έναντι της αναθεωρητικής τουρκικής πολιτικής.
- Αναδεικνύουν την Κύπρο σε βασικό γεωπολιτικό παίκτη της Ανατολικής Μεσογείου και αναβαθμίζουν τον στρατηγικό της ρόλο και εκτόπισμα, αυξάνοντας το διπλωματικό της αποτύπωμα και την περιφερειακή της δυναμική σε μία περιοχή υψηλής γεωπολιτικής σημασίας με έντονες προκλήσεις ασφάλειας και περιφερειακή αστάθεια.
- Αυξάνουν την ενεργειακή ασφάλεια, περιορίζοντας σημαντικά τη δυνατότητα της Τουρκίας να προβεί σε μονομερείς ενέργειες εντός της Κυπριακής ΑΟΖ.
- Αυξάνουν την αίσθηση ασφάλειας και καλλιεργούν ένα περιβάλλον αποτροπής έναντι της Τουρκίας χωρίς υποχρεωτικά την ανάγκη ύπαρξης μεγάλης στρατιωτικής ισχύος.
- Συνδέουν την Ε.Ε. με την ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής.
- Προωθούν ευρύτερες συνεργασίες και συνέργειες στους τομείς της ενέργειας, του τουρισμού, της τεχνολογίας, της έρευνας και της ανάπτυξης.
- Υπογραμμίζουν τον σεβασμό στις επιταγές του Διεθνούς Δικαίου και της Σύμβασης UNCLOS.

Συμπερασματικά, οι τριμερείς συμφωνίες λειτουργούν ως πολλαπλασιαστής ισχύος για ένα μικρό νησιωτικό κράτος όπως η Κύπρος, εφοδιάζοντάς την με όλα τα απαραίτητα εχέγγυα, προκειμένου η τελευταία να αντικρούσει αποτελεσματικά την τουρκική προκλητικότητα και επιθετικότητα.

4.3 Οι Κυπριακές αδειοδοτήσεις και η τουρκική αντίδραση (2010 – 2017)

Μέχρι και τα τέλη της πρώτης δεκαετίας της νέας χιλιετίας το επενδυτικό ενδιαφέρον διεθνών εταιρειών για την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου ήταν ιδιαίτερο περιορισμένο λόγω της μη ανακάλυψης, μέχρι τότε, εμπορικά εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων. Αυτό ξεκίνησε να αλλάζει το 2010, οπότε και ανακαλύφθηκε το μεγάλο

κοίτασμα Leviathan, εντός της Ισραηλινής ΑΟΖ. Στη συνέχεια, το επενδυτικό ενδιαφέρον απογειώθηκε με την ανακάλυψη του κοιτάσματος Zohr, εντός της Αιγυπτιακής ΑΟΖ, το οποίο αποτελεί μέχρι στιγμής το μεγαλύτερο ανευρεθέν κοιτάσμα φυσικού αερίου στη Μεσόγειο, με εκτιμώμενη αξία 120 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Οι επιτυχημένες αυτές γεωτρήσεις έδωσαν πολύτιμες νέες πληροφορίες για το γεωλογικό υπόβαθρο της θαλάσσιας περιοχής, προσελκύοντας όλο και περισσότερο το ενδιαφέρον των μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών στην έρευνα υδρογονανθράκων, πάντα υπό το άγρυπνο βλέμμα της Τουρκίας. Μέσα σε μόλις λίγα χρόνια, η περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου νοτιοανατολικά της Κύπρου είχε μετατραπεί στο νέο El Dorado.

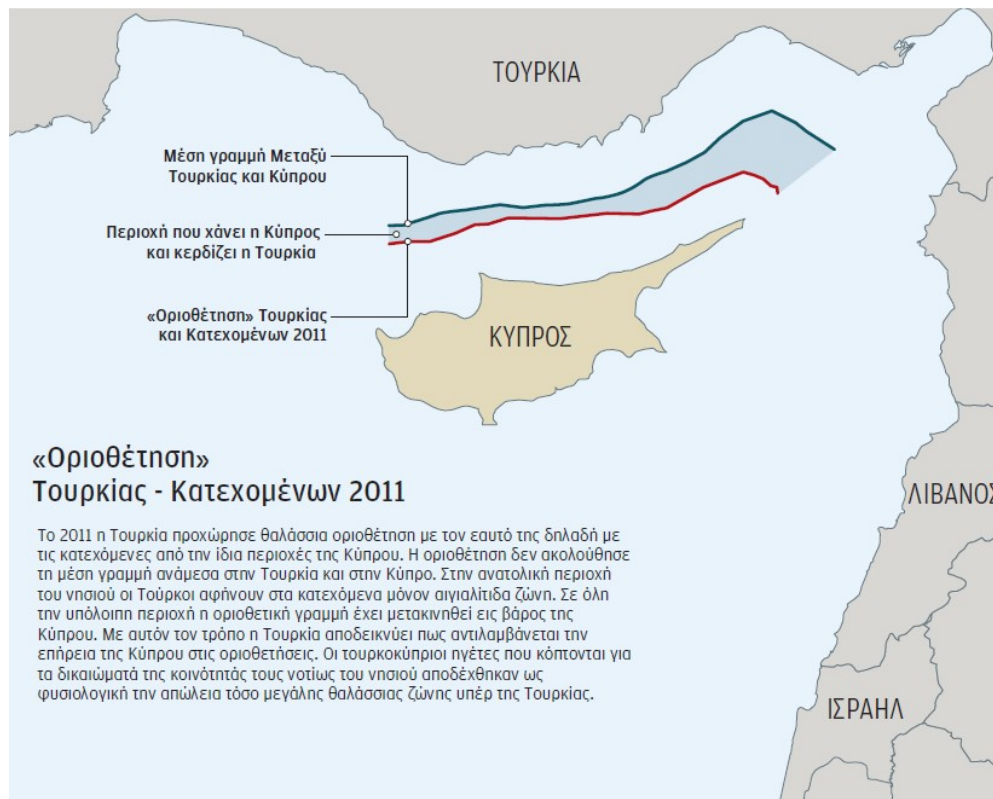
Ο πρώτος γύρος αδειοδοτήσεων εντός της ΑΟΖ της Κύπρου έλαβε χώρα την περίοδο 2011-2012, οπότε και η Κύπρος παραχώρησε τα Οικόπεδα 1, 2, 4, 5 και 6 σε διεθνείς και ξένες εταιρείες, όπως η Noble Energy (ΗΠΑ), η Shell (ΗΠΑ), η Delek (Ισραήλ) και η Total (Γαλλία). Την πιο σημαντική εξέλιξη αποτέλεσε η ανακάλυψη του κοιτάσματος φυσικού αερίου «Αφροδίτη» στο Οικόπεδο 12.

Τον Σεπτέμβριο του 2011, λίγες μόνο ημέρες μετά την έναρξη της γεώτρησης που ανακάλυψε το κοιτάσμα «Αφροδίτη», η Τουρκία προχώρησε σε αυθαίρετη οριοθέτηση της θαλάσσιας περιοχής μεταξύ Τουρκίας και Κύπρου με την τουρκοκυπριακή κοινότητα.

Επρόκειτο προφανώς για μία ανυπόστατη συμφωνία, χωρίς καμία νομική ισχύ, καθώς το ψευδοκράτος δεν υπόκειται στο Διεθνές Δίκαιο (έχει ήδη κριθεί *νομικά παράνομο* και ανυπόστατο βάσει των Αποφάσεων 541 και 550 του Συμβουλίου Ασφαλείας) και δεν διαθέτει δικαιοπρακτική ικανότητα να προσυπογράφει διεθνείς συνθήκες. Σε κάθε περίπτωση, η οριοθέτηση αυτή ήταν εις βάρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, καθώς ήταν μετατοπισμένη προς τον νότο, προς όφελος της Τουρκίας. Προφανώς, η οριοθέτηση ήταν ένα απτό παράδειγμα της τουρκικής θεώρησης περί «ειδικών συνθηκών» που επικρατούν στις θάλασσες όπου υπάρχουν εδάφη με ελληνικούς πληθυσμούς, σε παντελή αντίθεση με την περίπτωση της οριοθέτησης ΑΟΖ με τη Βουλγαρία στη Μαύρη

Θάλασσα το 1997, όπου η Τουρκία αποδέχτηκε τη μέση γραμμή στην οριοθέτηση με τα γειτονικά κράτη¹⁵.

Τον Νοέμβριο του 2011, το ψευδοκράτος εκχώρησε πολλές περιοχές νοτίως της Κύπρου στην Τουρκική εταιρεία πετρελαίου (ΤΡΑΟ). Οι εκχωρηθείσες περιοχές κάλυπταν τμήματα των Οικοπέδων 1, 2, 3, 8, 9, 12 και 13 της Κυπριακής Δημοκρατίας, χωρίς πολλές εξ αυτών να διαθέτουν καν θαλάσσιο μέτωπο προς τα Κατεχόμενα, παραβιάζοντας καταφανώς μία βασική αρχή του Διεθνούς Δικαίου.

Φωτογραφία 2 – Χάρτης της «οριοθέτησης» Τουρκίας – Τουρκοκυπρίων το 2011¹⁶

Σημειωτέον ότι όλες αυτές οι εξελίξεις διαδραματιζόνταν μέσα σε ένα πολύ αντίξοο οικονομικό περιβάλλον εξαιτίας της οικονομικής κρίσης που έπληξε την Κύπρο τον Μάρτιο του 2013, οδηγώντας σε «κούρεμα» καταθέσεων και στην επιβολή οικονομικού σχεδίου διάσωσης, ύψους 10 δισεκατομμυρίων ευρώ, προκειμένου να αποτραπεί η

¹⁵ <https://www.marineregions.org/eezdetails.php?mrgid=5697>

¹⁶ Συρίγος, Α., & Ντόκος, Α. (2020). *Τουρκικές διεκδικήσεις σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο. Αλφαβητάρι των ελληνοτουρκικών σχέσεων (60 χάρτες που εξηγούν τις διαφορές Ελλάδας – Τουρκίας)*. Αθήνα: ειδική έκδοση της Καθημερινής, σελ. 61.

κατάρρευση της κυπριακής οικονομίας¹⁷. Επομένως, οποιοδήποτε πιθανό κέρδος από τα τέλη παραχώρησης για την εκτέλεση των γεωτρήσεων ήταν πολύ ευπρόσδεκτο σε μια οικονομία που μόλις πρόσφατα είχε υποστεί το σοκ των κεφαλαιακών ελέγχων (capital controls).

Παρά τις αντίξοες επενδυτικές συνθήκες που βίωνε η Κύπρος, ο δεύτερος γύρος αδειοδοτήσεων υδρογονανθράκων ανακοινώθηκε με σχετική δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 11 Φεβρουαρίου 2012 και αφορούσε τα Οικόπεδα 2, 3, 9, 10 και 11¹⁸.

Ένα γεγονός που επέδρασε μάλλον ευεργετικά ως προς τους διαγωνισμούς στην Κύπρο ήταν η ρωσική εισβολή στην Κριμαία τον Μάρτιο του 2014, καθώς με την συνεπακόλουθη αύξηση της τιμής του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, αυξήθηκε το εκτιμώμενο κόστος των προβλεπόμενων ή επιβεβαιωμένων αποθεμάτων φυσικού αερίου στα Οικόπεδα της Κυπριακής ΑΟΖ.

Το 2014 η Τουρκία αρχίζει να αντιδρά στις διεξαγόμενες έρευνες, στέλνοντας πλοία και διεξάγοντας δικές της γεωτρήσεις στην περιοχή, αμφισβητώντας απροκάλυπτα την κυριαρχία της Κύπρου στην ΑΟΖ και προσπαθώντας να εμποδίσει στην πράξη (και όχι με τα λόγια, όπως έκανε μέχρι τότε) τη συνέχιση των ερευνών.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της τουρκικής προκλητικότητας αποτελεί η εισβολή του πλοίου γεωτρήσεων Barbaros στην Κυπριακή ΑΟΖ τον Οκτώβριο του 2014 και η παραμονή του εντός των κυπριακών χωρικών υδάτων μέχρι και τον Μάρτιο του 2015.¹⁹ Ενδεικτικό της μεγάλης ανησυχίας εκ μέρους της Τουρκίας αποτελεί το γεγονός πως κατά τη διάρκεια συνεδρίασης του τουρκικού Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας στα τέλη του 2014, ο Πρόεδρος Erdogan έδωσε εντολή για την απόκτηση ή την κατασκευή

---

¹⁷ https://www.aftodioikisi.gr/diethni/ti-egine-to-2013-stin-kipro-otan-ekleisan-oi-trapezes-epi-12-imeres/#goog_rewarded

¹⁸ <https://hydrocarbons.gov.cy/gr/%CE%B1%CE%B4%CE%B5%CE%B9%CE%BF%CE%B4%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7%CE%B3%CF%8D%CF%81%CE%BF%CE%B9-%CE%B1%CE%B4%CE%B5%CE%B9%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B5%CF%89%CE%BD>

¹⁹ <https://gr.euronews.com/2014/11/11/to-pragmatiko-minimy-tou-barbaros>

εξέδρας γεωτρήσεων από την κρατική εταιρεία πετρελαίου ΤΡΑΟ (Turkish Petroleum Corporation), εκτιμώμενου κόστους 1,5 δισεκατομμυρίου δολαρίων ΗΠΑ.

Παράλληλα, η Τουρκία εξουσιοδότησε την ΤΡΑΟ, προκειμένου αυτή να ξεκινήσει πλήθος δοκιμαστικών γεωτρήσεων εκτός τουρκικών υδάτων και εντός της Κυπριακής ΑΟΖ. Τέσσερα από τα έξι Οικόπεδα που παραχωρήθηκαν παράνομα στην ΤΡΑΟ για έρευνα επικαλύπτονταν με τα Οικόπεδα που πρόσφερε η Κυπριακή Δημοκρατία στις παραχωρήσεις του 2012, τα οποία όμως εκείνη την εποχή δεν είχαν αδειοδοτηθεί²⁰. Η Τουρκία είχε επίσης αδειοδοτήσει ένα τεμάχιο επί του εδάφους της «ΤΔΒΚ».

Οι ως άνω ενέργειες, σαφώς προκλητικές και παράνομες σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο και το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας, αποσκοπούσαν στη νομιμοποίηση παράνομων συμφωνιών μεταξύ ΤΡΑΟ, Τουρκίας και της τουρκοκυπριακής κοινότητας²¹.

Τον Απρίλιο του 2017 ξεκινάει ο τρίτος γύρος παραχωρήσεων, με παραχώρηση των τεμαχίων 6, 8 και 10 στις εταιρείες Eni, Total, Exxon Mobil και Qatar Petroleum. Ο τρίτος γύρος παραχωρήσεων ολοκληρώθηκε το 2021, με την παραχώρηση του Οικοπέδου 5.

4.4 Η έμπρακτη τουρκική προκλητικότητα (2017 – 2020)

Μετά από κάθε συμφωνία οριοθέτησης μεταξύ της Κύπρου και των γειτονικών της κρατών, αλλά και μετά τη δημοσιοποίηση οποιασδήποτε κοινής ανακοίνωσης σε συνέχεια των τριμερών συναντήσεων μεταξύ Κύπρου και Ελλάδας, Ισραήλ και Αιγύπτου, η Τουρκία προβαίνει σε ρηματική διακοίνωση στον ΟΗΕ, επαναλαμβάνοντας και αναμασώντας εν πολλοίς τους ανωτέρω νομικά αβάσιμους ισχυρισμούς της.

Η Τουρκία όμως δεν έχει αρκεστεί απλώς στο πεδίο των ανακοινώσεων αλλά έχει αμφισβητήσει εμπράκτως, με άκρως επιθετική και προκλητική συμπεριφορά τα κυπριακά κυριαρχικά δικαιώματα.

---

²⁰ Katiri El Laura & Katiri El Mohammed (2014). “Regionalizing East Mediterranean Gas: Energy Security, Stability, and the U.S. Role” (Strategic Studies Institute, United States Army War College: Washington), σελ. 16.

²¹ Ayla Gurel & Laura Le Cornu (2014). “Can Gas Catalyse Peace in the Eastern Mediterranean?” in *The International Spectator*; 49:2, σελ. 18.

Οι πιο χαρακτηριστικές ενέργειες αμφισβήτησης της κυπριακής κυριαρχίας και εκδήλωσης της τουρκικής προκλητικότητας κατά χρονολογική σειρά περιλαμβάνουν τις κάτωθι ενέργειες:

- 1) Την αποστολή του σειсмоγραφικού πλοίου Barbaros εντός αδειοδοτημένων Οικοπέδων της Κυπριακής ΑΟΖ το 2017.

Η Τουρκία είχε ήδη ξεκινήσει από το 2012 την αγορά ή ναυπήγηση σκαφών για θαλάσσιες σεισογραφικές έρευνες και γεωτρήσεις. Πιο συγκεκριμένα:

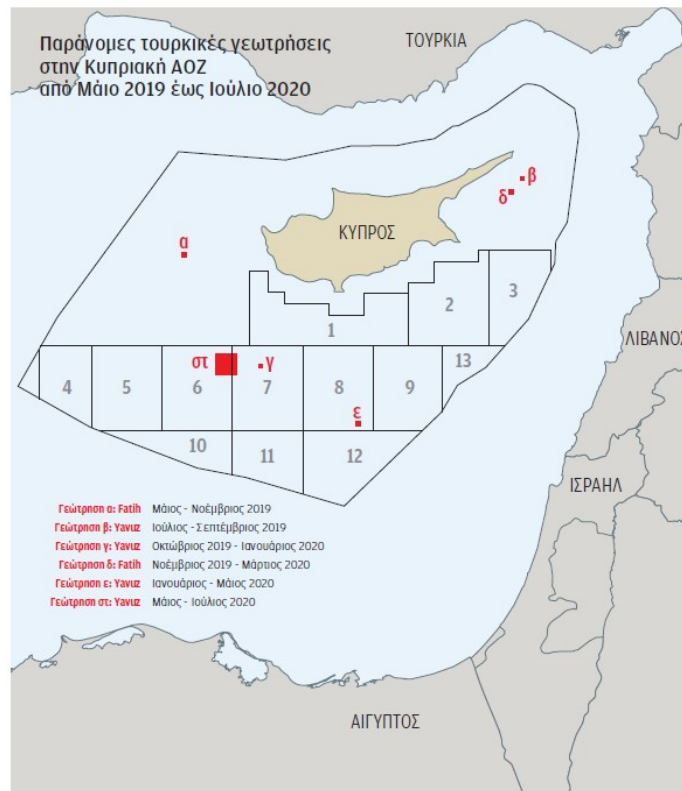
- το 2012 αγόρασε έναντι τουλάχιστον 130 εκατομμυρίων δολαρίων το ερευνητικό σκάφος σεισμικών ερευνών Polarkus Samur που μετονομάστηκε στη συνέχεια σε Barbaros.
- το 2017 ναυπήγησε το επίσης ερευνητικό σκάφος Oruç Reis έναντι εκτιμώμενου κόστους 115 εκατομμυρίων δολαρίων.
- το 2017 αγόρασε το Deep Sea Metro II.
- το 2018 αγόρασε το Deep Sea Metro I, το οποίο και μετονόμασε σε Yavuz.
- το 2020 αγόρασε το Sertao, το οποίο και μετονόμασε σε Kanuni.

Είναι αυτονόητο πως οι ανωτέρω επενδύσεις, συνολικού ποσού που προσεγγίζει το 1 δισεκατομμύριο δολάρια, έγιναν με την προοπτική χρήσης των σκαφών αυτών ώστε να παρεμποδίσουν ή ακόμα και να σταματήσουν τις δραστηριότητες της Κύπρου.

- 2) Την έκδοση πολλαπλών NAVTEX σε περιοχές που η Κύπρος θεωρεί ότι εμπίπτουν εντός της Κυπριακής ΑΟΖ.
- 3) Τη διεξαγωγή στρατιωτικών γυμνασίων σε περιοχές που γειτνιάζουν με την Κυπριακή ΑΟΖ.
- 4) Τη συστηματική παρενόχληση σκαφών ξένων χωρών που εκτελούν έρευνες εντός της Κυπριακής ΑΟΖ, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αυτό του Φεβρουαρίου του 2018, οπότε και τουρκικά πολεμικά πλοία παρεμπόδισαν πλοίο της ιταλικής εταιρείας ENI να διενεργήσει έρευνες στο Οικόπεδο 3.

5) Τη διενέργεια εκ μέρους της Τουρκίας επαναλαμβανόμενων ερευνητικών γεωτρήσεων εντός της Κυπριακής ΑΟΖ από τον Μάιο του 2019 έως και τον Ιούλιο του 2020 από τα πλοία Fatih και Yanuz, ποντάροντας στην απουσία ισχυρής ένοπλης αποτρεπτικής ισχύος από την πλευρά της Κύπρου και στοχεύοντας παράλληλα να διερευνήσει την αποφασιστικότητα και τις αντιδράσεις της Ελλάδας.

Η διενέργεια γεωτρήσεων αποτελεί την κορωνίδα της τουρκικής προκλητικότητας, καθώς η γεώτρηση έχει ασύγκριτα μεγαλύτερη βαρύτητα σε σχέση με τη διενέργεια σειсмоγραφικών ερευνών. Επιπρόσθετα, η γεώτρηση προκαλεί ανεπανόρθωτη αλλαγή του βυθού και μπορεί αφενός να εντοπίσει αλλά και αφετέρου να καταστρέψει ένα υφιστάμενο κοίτασμα, σε περίπτωση λανθασμένων χειρισμών.

Φωτογραφία 3 – Οι παράνομες τουρκικές γεωτρήσεις εντός της Κυπριακής ΑΟΖ τη διετία 2019-2020²²

²² Συρίγος, Α., & Ντόκος, Α. (2020). *Τουρκικές διεκδικήσεις σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο. Αλφαβητάρι των ελληνοτουρκικών σχέσεων (60 χάρτες που εξηγούν τις διαφορές Ελλάδας – Τουρκίας)*. Αθήνα: ειδική έκδοση της Καθημερινής, σελ. 70.

Με όλες αυτές τις ενέργειες, η Τουρκία προσπάθησε να επιτύχει (και σε ένα βαθμό το κατάφερε) τους κάτωθι στόχους:

- Να «γκριζάρει» την Κυπριακή ΑΟΖ, εμφανίζοντάς την ως πεδίο διαπραγμάτευσης και όχι ως κάτι αδιαπραγμάτευτο.
- Να επιβάλει την ισότιμη συμμετοχή του ψευδοκράτους, καθώς κάθε NAVTEX συνοδευόταν από ρητορική περί «καταπατηθέντων δικαιωμάτων Τουρκοκυπρίων».
- Να αποτρέψει ή να καθυστερήσει ξένες ενεργειακές επενδύσεις.
- Να διατηρήσει το υφιστάμενο status quo και την ηγετική της θέση στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Παρά τη διεθνή κατακραυγή και τις καταδικαστικές δηλώσεις από ΕΕ, ΗΠΑ, Γαλλία, Ισραήλ και Αίγυπτο αλλά και την έκδοση διεθνών ενταλμάτων σύλληψης για το προσωπικό των σκαφών που συμμετείχε στις παράνομες γεωτρήσεις εντός των Κυπριακών υδάτων, ο πραγματικός αντίκτυπος ήταν στην πράξη ασήμαντος, καθώς οι τελικά επιβληθείσες κυρώσεις ήταν πολύ ήπιες, με αποτέλεσμα, επτά μήνες μετά τη διενέργεια των παράνομων γεωτρήσεων, δηλαδή τον Φεβρουάριο του 2020, να επιβληθεί απλώς ταξιδιωτική απαγόρευση προς την Ε.Ε. και δέσμευση περιουσιακών στοιχείων δύο υψηλόβαθμων στελεχών της ΤΡΑΟ.

Η κατακόρυφη μείωση της τιμής του φυσικού αερίου την άνοιξη του 2020, ως αποτέλεσμα της πανδημίας του COVID δεν πτόησε την Τουρκία, η οποία συνέχισε απρόσκοπτα τις γεωτρήσεις, δεδομένου ότι τα κίνητρά της δεν είναι οικονομικά αλλά γεωπολιτικά.

4.5 Η χρονιά σταθμός (2020) για την Κύπρο

Η σημαίνουσα θέση της Κύπρου στο ενεργειακό power game στην Ανατολική Μεσόγειο επιβεβαιώθηκε από τρία σημαντικά γεγονότα εντός του 2020.

Το πρώτο χρονικά γεγονός ήταν η υπογραφή στην Αθήνα της διακρατικής συμφωνίας μεταξύ Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ στις 2 Ιανουαρίου 2020 για την κατασκευή του αγωγού EastMed, ενός μεγαλόπνοου έργου με εκτιμώμενο προϋπολογισμό 6

δισεκατομμυρίων ευρώ²³, το οποίο στην πλήρη ανάπτυξή του, θα συνδέσει μέσω ενός εκτεταμένου δικτύου αγωγών (που προσεγγίζει σε μήκος τα δύο χιλιάδες χιλιόμετρα) τα αποθέματα φυσικού αερίου της Κύπρου και του Ισραήλ με την Ελλάδα και την Ιταλία, παρακάμπτοντας την Τουρκία. Μέχρι και σήμερα, η υλοποίηση του αγωγού δεν έχει ξεκινήσει λόγω πληθώρας οικονομοτεχνικών προβλημάτων.

Φωτογραφία 4 – Η ενδεικτική όδευση του αγωγού EastMed²⁴

Το δεύτερο σημαντικό γεγονός ήταν η κατάθεση του θεμέλιου λίθου για τον τερματικό σταθμό αεριοποίησης υγροποιημένου φυσικού αερίου στον Βασιλικό της Κύπρου στις 9 Ιουλίου 2020²⁵. Η υλοποίηση του έργου έχει σήμερα καθυστερήσει σημαντικά καθώς ο Κινέζος εργολάβος αποχώρησε από το έργο το 2024 και πρέπει να βρεθεί πρόσθετη χρηματοδότηση για την ολοκλήρωσή του, εν μέσω έρευνας που διεξάγεται από την αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στη Λευκωσία για διαφθορά και διασπάθιση ευρωπαϊκών κονδυλίων²⁶.

²³<https://ypodomos.com/se-pliri-exelixa-o-eastmed-entos-toy-2024-ta-market-test-kai-i-ependytiki-apofasi/>

²⁴ «Υδρογονάνθρακες και Γεωπολιτική στην Ανατολική Μεσόγειο και Κύπρο»: Παρουσίαση του κ. Χρήστου Δήμα, μέλους ΔΣ και Προέδρου της Επιτροπής Γεωπολιτικής του IENE (Δεκέμβριος 2019).

²⁵ <https://www.brief.com.cy/energeia/2020-ta-4-erga-poy-anabathmizoy-n-energeiako-systima-tis-kyproy>

²⁶ <https://www.offshore-energy.biz/french-firm-hired-to-jumpstart-stalled-cypriot-lng-project/>

Η τρίτη εξέλιξη με βαρύνουσα σημασία που έλαβε χώρα το 2020 ήταν η υπογραφή του ιδρυτικού καταστατικού του East Mediterranean Gas Forum (EMGF) στις 22 Σεπτεμβρίου 2020. Τα ιδρυτικά μέλη (Κύπρος, Ελλάδα, Ιταλία, Ιορδανία, Αίγυπτος, Ισραήλ και η Παλαιστινιακή Αρχή) δεσμεύτηκαν για την ανάπτυξη της περιφερειακής αγοράς φυσικού αερίου, μέσω συνεργασίας για την κοινή αξιοποίηση κοιτασμάτων και την περαιτέρω ανάπτυξη των υποδομών φυσικού αερίου, δίνοντας έμφαση στη διασυνοριακή και διεθνή συναλλαγή αερίου και την ασφάλεια εφοδιασμού και ζήτησης.

Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι αυτές οι εξελίξεις διαδραματίζονται εν μέσω της πανδημίας του COVID, η οποία προκάλεσε εκατομμύρια θανάτους και οδήγησε σε σημαντικό περιορισμό οποιασδήποτε οικονομικής δραστηριότητας και στη συρρίκνωση της παγκόσμιας οικονομίας για τουλάχιστον δύο έτη (2020-2022).

4.6 Τα σημερινά επιβεβαιωμένα κοιτάσματα και οι πρόσφατες εξελίξεις (2022-2025)

Μέχρι σήμερα έχουν εντοπιστεί οκτώ (8) εμπορικός εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα φυσικού αερίου στην ευρύτερη θαλάσσια περιοχή μεταξύ Κύπρου, Ισραήλ και Αιγύπτου:

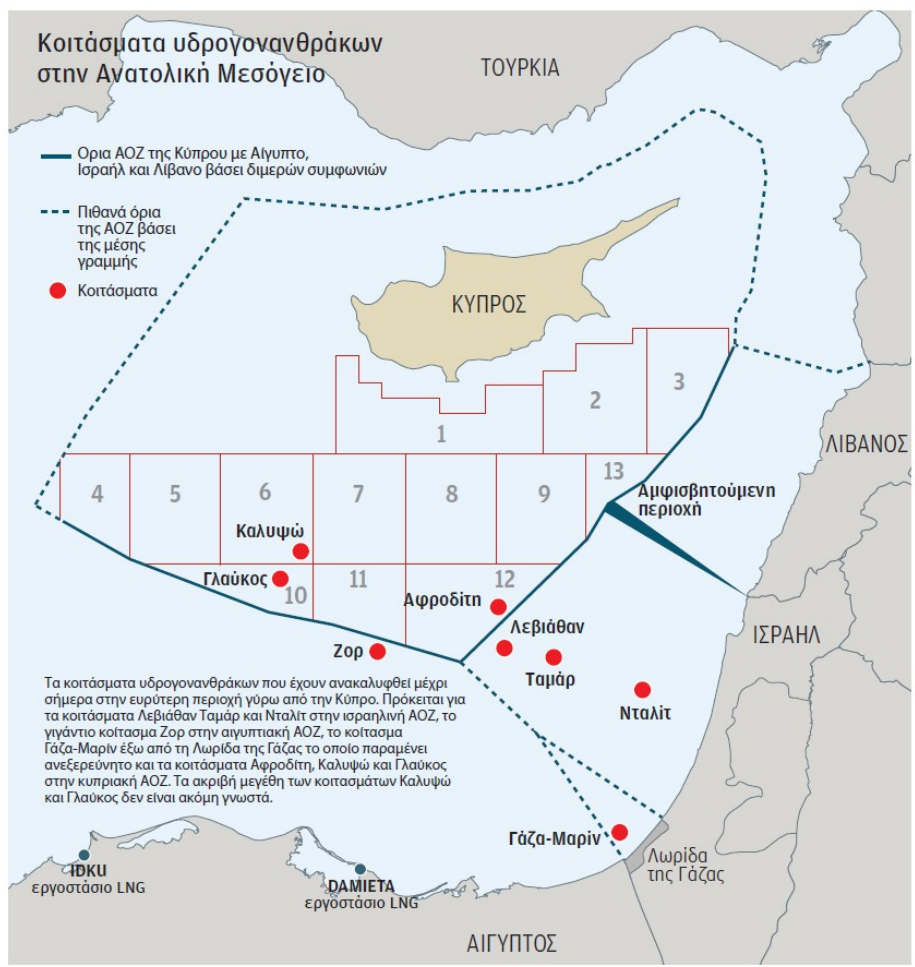
- το κοιτάσμα Zohr εντός της Αιγυπτιακής ΑΟΖ
- τα κοιτάσματα Αφροδίτη, Γλαύκος και Καλυψώ εντός της Κυπριακής ΑΟΖ
- τα κοιτάσματα Leviathan, Tamar και Dalit στην Ισραηλινή ΑΟΖ
- το κοιτάσμα Gaza – Marin έξω από τη Λωρίδα της Γάζας

Έντονες συζητήσεις έχει προκαλέσει και ο τρόπος μεταφοράς των αέριων αυτών κοιτασμάτων στην ξηρά για την περαιτέρω αξιοποίησή τους. Η ανάπτυξη υποδομών εντός της Ισραηλινής ΑΟΖ, είτε με την κατασκευή υποθαλάσσιου αγωγού φυσικού αερίου είτε με την κατασκευή μονάδας υγροποίησης φυσικού αερίου, που προκρίνεται από τους ειδικούς ως η ελκυστικότερη οικονομικά πρόταση, λόγω της γεωγραφικής γειννίας με αρκετά μεγάλα κοιτάσματα, δεν συγκεντρώνει πολλές πιθανότητες αφενός για λόγους ασφαλείας και αφετέρου λόγω των τεταμένων σχέσεων του Ισραήλ με αρκετές από τις χώρες της ευρύτερης περιοχής.

Η ανάπτυξη αντίστοιχων υποδομών εντός της Κυπριακής ΑΟΖ επίσης δεν φαίνεται να προχωράει, αφενός εξαιτίας της μεγαλύτερης (σε σχέση με το Ισραήλ) χιλιομετρικής

απόστασης, γεγονός που αυξάνει κατακόρυφα το κόστος, και αφετέρου λόγω της πολλαπλής εκπεφρασμένης αντίδρασης της Τουρκίας.

Συνεπώς, όπως εύκολα μπορεί να συμπεράνει κανείς μελετώντας τον χάρτη (βλ. σχετικά Φωτογραφία 5), υποθέτοντας, όπως προαναφέραμε, ότι ο αγωγός σύνδεσης των υπαρχόντων κοιτασμάτων είτε με το Ισραήλ είτε με την Κύπρο δεν συγκεντρώνει ρεαλιστικές πιθανότητες υλοποίησης, η μόνη εναλλακτική λύση αυτή τη στιγμή φαίνεται να είναι η κατασκευή υποθαλάσσιου αγωγού στην Αίγυπτο και η διασύνδεσή του με τις δύο ήδη υπάρχουσες μονάδες υγροποίησης φυσικού αερίου στη Damietta και το Idku.

Φωτογραφία 5 – Τα οκτώ επιβεβαιωμένα κοιτάσματα υδρογονανθράκων στην Ανατολική Μεσόγειο²⁷

²⁷ Συρίγος, Α., & Ντόκος, Α. (2020). *Τουρκικές διεκδικήσεις σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο. Αλφαβητάρι των ελληνοτουρκικών σχέσεων (60 χάρτες που εξηγούν τις διαφορές Ελλάδας – Τουρκίας)*. Αθήνα: ειδική έκδοση της Καθημερινής, σελ. 66.

Στις 21 Ιουλίου 2022, η Κύπρια Υπουργός Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, Νατάσα Πηλείδου ανακοίνωσε τη συνέχιση των εργασιών ανάπτυξης του κοιτάσματος «Αφροδίτη» από τη Chevron (η οποία εν τω μεταξύ είχε εξαγοράσει τη Noble Energy στις 5 Οκτωβρίου 2020)²⁸.

Στις 22 Αυγούστου 2022, η ιταλική εταιρία ENI ανακοίνωσε ότι, σε συνεργασία με τη γαλλική Total Energies, εντόπισαν κοιτάσμα φυσικού αερίου εκτιμώμενου όγκου 70 δισεκατομμυρίων κυβικών μέτρων. Το κοιτάσμα ονομάστηκε «Κρόνος»²⁹.

Στις 14 Οκτωβρίου 2022, κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής του συνεδρίου του EMGF, πραγματοποιήθηκε η τελετή έναρξης των εργασιών κατασκευής του EuroAsia Interconnector, που αποσκοπεί στην ηλεκτρική διασύνδεση Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ με υποθαλάσσιο καλώδιο.

Στις 20 Δεκεμβρίου 2022, το γεωτρύπανο της Eni – Total Energies εντοπίζει ένα ακόμα σημαντικό κοιτάσμα, πάλι στο Οικόπεδο 6, το οποίο ονομάζεται «Ζευς 1»³⁰.

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις κατά τις οποίες οι γεωτρήσεις αποτυγχάνουν, όπως συνέβη πρόσφατα στο Οικόπεδο 5, όταν οι γεωτρήσεις που είχαν ξεκινήσει τον Ιανουάριο του 2025 από την ExxonMobil και Qatar Energy International σταμάτησαν τον Απρίλιο του 2025, καθώς επιβεβαιώθηκε μεν η ύπαρξη φυσικού αερίου αλλά σε μη εμπορικά εκμεταλλεύσιμες ποσότητες³¹.

---

²⁸<https://inbusinessnews.reporter.com.cy/article/315693/schedio-anaptyxis-toy-afroditi-to-2022-kai-epibebaiotiki-to-2023>

²⁹ <https://www.reporter.gr/diethnh/diethneis-eidhseis/534330-TotalEnergies-kai-ENI-anakalypsanshmantiko-koitasma-aeriou-sthn-Kypro>

³⁰<https://www.eni.com/en-IT/media/press-release/2022/12/offshore-cyprus.html>

³¹<https://www.gov.cy/energeia-eborio-viomichania/oloklirothikan-oi-geotritikes-ergasies-ston-stocholektra-1-entos-tou-temachiou-5-tis-aoz-tis-kypriakis-dimokratias/>

5. ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Όλες οι συμφωνίες οριοθέτησης ΑΟΖ της Κύπρου με γειτονικά κράτη βασίζονται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), την οποία η Κυπριακή Δημοκρατία επικύρωσε τον Δεκέμβριο του 1988. Η Σύμβαση UNCLOS τέθηκε σε ισχύ το 1994, αφού πρώτα επικυρώθηκε από εξήντα (60) κράτη.

Πριν τη Σύμβαση UNCLOS, σημαντικό νομικό δεδικασμένο για το Δίκαιο της Θάλασσας αποτέλεσε η Απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου στην υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (Γερμανία εναντίον Ολλανδίας και Δανίας) το 1969. Σύμφωνα με την απόφαση αυτή, τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους αναφορικά με την περιοχή της υφαλοκρηπίδας υπάρχουν «αυτοδικαίως» (*ipso facto*) και «εξ υπαρχής» (*ab initio*), ως αποτέλεσμα της κυριαρχίας του επί του εδάφους.

Η Κυπριακή Δημοκρατία κήρυξε ΑΟΖ με σχετικό νόμο το 2004, τον οποίο και κατέθεσε στον Γ.Γ. των Η.Ε., ως θεματοφύλακα της Σύμβασης UNCLOS. Η ενέργεια αυτή προκάλεσε την οξεία αντίδραση της Τουρκίας.

Μέχρι σήμερα, η Σύμβαση UNCLOS έχει επικυρωθεί από 167 κράτη και την Ευρωπαϊκή Ένωση, όχι όμως από την Τουρκία. Δεκατέσσερα ακόμη κράτη την έχουν υπογράψει, χωρίς όμως να την επικυρώσουν³².

Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι οι διατάξεις της οριοθέτησης ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας που περιέχονται στη Σύμβαση UNCLOS δεν προσδιορίζουν με ακρίβεια τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που εφαρμόζονται σε περιπτώσεις γεωγραφικής στενότητας. Συνεπώς, στην πραγματικότητα, τα κράτη είναι ελεύθερα να οριοθετήσουν τα ίδια το περιεχόμενο της διμερούς συμφωνίας τους, με μοναδικό περιορισμό την εύρεση μίας δίκαιης λύσης. Είναι βέβαια αυτονόητο πως με την πάροδο του χρόνου, η διεύρυνση της διεθνούς νομολογίας, προσφέρει μεγάλο πλούτο δεδικασμένων υποθέσεων, που αντανακλούν το Διεθνές Δίκαιο και βοηθούν στην επίλυση νέων υποθέσεων³³.

---

³² <https://www.unclos.org/>

³³ Ροζάκης, Χ. (2013). Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Διεθνές Δίκαιο. Εκδόσεις Παπαζήση: Αθήνα, σελ. 20, 35-36.

Για την οριοθέτηση ΑΟΖ, είναι συνήθης πρακτική (και ευρέως αποδεκτή από τις περισσότερες χώρες στις μεταξύ τους διαπραγματεύσεις) η εφαρμογή του κανόνα της μέσης γραμμής (equidistance principle), με αποτέλεσμα ο διαχωρισμός να πραγματοποιείται στη βάση της μέσης απόστασης από τις ακτές των δύο χωρών. Κάτι τέτοιο αναφέρεται στο Άρθρο 15 της Σύμβασης UNCLOS.

Όλες οι προαναφερθείσες επικυρωμένες συμφωνίες οριοθέτησης ΑΟΖ της Κύπρου με την Αίγυπτο, τον Λίβανο και το Ισραήλ βασίζονται στη μέθοδο της μέσης γραμμής, σύμφωνα τα Άρθρα 74 και 83 της Σύμβασης.

Είναι σαφές ότι η Σύμβαση UNCLOS δεν κάνει διακρίσεις μεταξύ μεγάλων και μικρών, νησιωτικών ή παράκτιων κρατών αναφορικά με τα δικαιώματά τους στη θάλασσα, κάτι που κατά καιρούς αναφέρει στην επιχειρηματολογία της η Άγκυρα, ότι δηλαδή ο μικρός όγκος και η μικρή ακτογραμμή της Κύπρου δεν μπορεί να περιορίζει τα δικαιώματα στη θάλασσα ενός πολύ μεγαλύτερου κράτους, όπως η Τουρκία (δόγμα περιορισμένης επήρειας νησιών).

Η επιχειρηματολογία της Άγκυρας παραβιάζει όμως το Άρθρο 121 της Σύμβασης UNCLOS, το οποίο ορίζει πως όλα τα νησιά απολαμβάνουν θαλάσσιων ζωνών, συνεπώς έχουν τόσο ΑΟΖ όσο και υφαλοκρηπίδα. Μάλιστα, σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Κατάρ κατά Μπαχρέιν «...νησιά, ανεξαρτήτως του μεγέθους τους, απολαμβάνουν το ίδιο καθεστώς, και κατά συνέπεια, παράγουν τα ίδια θαλάσσια δικαιώματα όπως τα άλλα εδάφη της ξηράς»³⁴.

Παρά τις τόσο αξιοσημείωτες διαφορές τόσο σε σύνολο πληθυσμού όσο και σε μήκος ακτογραμμής μεταξύ Κύπρου και Αιγύπτου (η Αίγυπτος είναι πολύ μεγαλύτερη χώρα, με πολύ σημαντικότερο «αποτύπωμα» στον θαλάσσιο χάρτη), το σύνορο μεταξύ Κυπριακής και Αιγυπτιακής ΑΟΖ οριοθετήθηκε κατά μήκος της διαχωριστικής γραμμής στον διάμεσο θαλασσινό όγκο. Κάτι αντίστοιχο συνέβη και στην οριοθέτηση ΑΟΖ με το Ισραήλ.

Όλα τα ανωτέρω καταδεικνύουν με τον πλέον ξεκάθαρο τρόπο ότι οι διατάξεις της UNCLOS τείνουν να αποτελέσουν εθιμικό διεθνές δίκαιο, με αποτέλεσμα το

---

³⁴Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain, (Qatar v. Bahrain), Merits, I.C.J Reports 2001, σελ. 97, παρ. 185.

περιεχόμενό τους να δεσμεύει όλα τα κράτη, είτε έχουν υπογράψει τη Σύμβαση UNCLOS είτε όχι³⁵.

5.1 Η στάση της Τουρκίας

Η Τουρκία επικαλείται ότι τμήμα της Κυπριακής ΑΟΖ επικαλύπτει την τουρκική υφαλοκρηπίδα, ενώ με τη σειρά της η αυτοαποκαλούμενη «ΤΔΒΚ» ισχυρίζεται ότι διαθέτει συνιδιοκτησία επί των φυσικών πόρων της Κυπριακής Δημοκρατίας. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η Τουρκία έχει επανειλημμένα μέχρι σήμερα επιχειρήσει να παρεμποδίσει τις ερευνητικές γεωτρήσεις εντός της Κυπριακής ΑΟΖ.

Πιο συγκεκριμένα, η Τουρκία θεωρεί ότι η Σύμβαση UNCLOS δεν έχει αυτόματη εφαρμογή στην πολυσύχναστη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, όπου η οριοθέτηση των θαλάσσιων συνόρων πρέπει να γίνει μέσω διαπραγματεύσεων μεταξύ όλων των παράκτιων κρατών. Η Τουρκία υπογραμμίζει ότι η γενική αρχή της Σύμβασης UNCLOS ζητά από τα κράτη που συνορεύουν σε μια ημίκλειστη θάλασσα όπως η Μεσόγειος να «*συνεργάζονται μεταξύ τους κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους και την επιτέλεση των καθηκόντων τους*».

Παράλληλα, η Τουρκία επιχειρηματολογεί ότι η αρχή της ισομετρίας είναι άδικη λόγω του μεγάλου μήκους των ακτών της και της γεωγραφικής της θέσης, πατώντας στις ειδικές περιστάσεις του άρθρου 15 της Σύμβασης UNCLOS, σύμφωνα με τις οποίες το άρθρο 15 δεν εφαρμόζεται «στην περίπτωση που, λόγω ιστορικού τίτλου (historic title) ή άλλων ειδικών περιστάσεων, παρίσταται ανάγκη να οριοθετηθούν οι χωρικές θάλασσες των δύο κρατών με διαφορετικό τρόπο»³⁶.

Η Τουρκία, «στηριγμένη στο επιχείρημα της φυσικής προέκτασης του εδάφους της Ανατολίας και τους ισχυρισμούς της περί έλλειψης δικαιωμάτων υφαλοκρηπίδας των νησιών, λόγω και του ότι, αποτελούν εξάρσεις του θαλάσσιου υπεδάφους προέκτασης της Ανατολίας, προέβαλε το επιχείρημα ότι το Αιγαίο συνιστά ειδικές συνθήκες και, κατά την

---

³⁵ Ροζάκης, Χ. (2013). Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Διεθνές Δίκαιο. Εκδόσεις Παπαζήση: Αθήνα, σελ. 21.

³⁶<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A21998A0623%2801%29>

άποψη της, η οριοθέτηση θα πρέπει να χαραχθεί μεταξύ των αντικείμενων ηπειρωτικών ακτών»³⁷.

Οι διμερείς συμφωνίες οριοθέτησης της ΑΟΖ αποδεικνύουν ότι στηρίζονται σε μια θεμελιώδη ηθική πρακτική στη βάση αρχών: δηλαδή ότι τα παράκτια κράτη νοτίως και ανατολικώς της Κύπρου την αντιμετωπίζουν ως ισότιμο και δίκαιο εταίρο όσον αφορά την οριοθέτηση των αντίστοιχων ΑΟΖ τους, ακριβώς όπως προβλέπει και το άρθρο 121 της Σύμβασης UNCLOS για το καθεστώς των νησιών: «...η χωρική θάλασσα, η συνορεύουσα ζώνη, η ΑΟΖ και η υφαλοκρηπίδα μιας νήσου καθορίζονται σύμφωνα τις πρόνοιες αυτής της Σύμβασης και όπως εφαρμόζονται σε άλλες ηπειρωτικές περιοχές». Αυτό είναι ένα ακόμα σημείο που δεν αποδέχεται η Τουρκία.

Πάντως πέραν της νομικής διάστασης του θέματος, ο υπονομευτικός ρόλος της Άγκυρας είναι διττός. Όχι μόνο αμφισβητεί τις συμφωνίες που συνάπτει η Κύπρος με τα γειτονικά της κράτη, αλλά παράλληλα προσκαλεί τα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου να προχωρήσουν σε αντίστοιχες συμφωνίες μαζί της, προσφέροντας το δέλεαρ του κέρδους επιπρόσθετων θαλάσσιων εκτάσεων εις βάρος της Κύπρου. Η αμφισβήτηση όμως συνομολογημένων θαλασσιών ορίων και εκτάσεων, όταν δεν εδράζεται σε κανέναν κανόνα του Διεθνούς Δικαίου, ισοδυναμεί επί της ουσίας με αμφισβήτηση χερσαίων συνόρων.

Η προσπάθεια ανατροπής του υφιστάμενου έννομου status quo στην περιοχή αποτελεί μία πρακτική που έχει ως απώτερο στόχο την ανατροπή της ευρύτερης περιφερειακής σταθερότητας στην περιοχή, δυναμιτίζοντας έτσι τη σταθερότητα όλης της Ανατολικής Μεσογείου. Η δε μόνιμη επίκληση των «παραβιαζόμενων» δικαιωμάτων των Τουρκοκυπρίων είναι απροκάλυπτα προσηματική και προσπαθεί να καμουφλάρει/δικαιολογήσει τον υπέρτατο στόχο της Τουρκίας, που δεν είναι άλλος από το να

---

³⁷ Λιάκουρας Π. (n.d.) «Δυνατότητες επίλυσης των διμερών διαφορών Ελλάδας-Τουρκίας σχετικά με την οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας ή και ΑΟΖ μέσω των διεθνών δικαιοδοτικών μέσων», σελ. 14-15. Πρόσβαση στον διαδικτυακό ιστότοπο: <https://eclass.unipi.gr/modules/document/file.php/EBI193/27.%20%CE%94%CF%85%CE%BD%CE%B1%CF%84%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82%20%CE%B5%CF%80%CE%AF%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CF%84%CF%89%CE%BD%20%CE%94%CE%B9%CE%BC%CE%B5%CF%81%CF%8E%CE%BD%20%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%BF%CF%81%CF%8E%CE%BD%20%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82-%CE%A4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BA%CE%AF%CE%B1%CF%82.pdf>

παρεισφρήσει απευθείας (και όχι μέσω των Τουρκοκυπρίων) στον διαμοιρασμό, αν όχι στον έλεγχο, των κοιτασμάτων φυσικού αερίου εντός της Κυπριακής ΑΟΖ.

Παράλληλα, οι εξόφθαλμες παραβιάσεις του Διεθνούς Δικαίου, οι οποίες στερούνται οποιουδήποτε έστω και αληθοφανούς ερείσματος, είναι μία προσπάθεια της Τουρκίας προκειμένου να μην ανατραπεί ο εδώ και δεκαετίες υφιστάμενος ευρύτερος στρατηγικός σχεδιασμός της, ήτοι:

- η Τουρκία δεν επιθυμεί σε καμία περίπτωση να αμφισβητηθεί ο ηγετικός και κυρίαρχος ρόλος της στην Ανατολική Μεσόγειο, ως αποτέλεσμα της Τουρκικής εισβολής του 1974 («Αττίλας 1» και «Αττίλας 2»).

Μέχρι σήμερα η διεθνής κοινότητα συζητά ανευθρίαστα την πιθανότητα παραμονής τουρκικών στρατευμάτων στο νησί και τη διατήρηση της υφιστάμενης κατοχής, γεγονός εξαιρετικά μειωτικά για την κυριαρχία ενός κράτους τον 21ο αιώνα.

Είναι εύλογο ότι, εφόσον βρεθούν μεγάλα και εμπορικά εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα, η κατάσταση αναμένεται να αλλάξει άρδην, καθώς ουδείς στη Δύση δεν θα επιθυμεί πλέον τον έλεγχο της Κύπρου από την Τουρκία του Erdogan.

- Σήμερα, σχεδόν όλες οι ποσότητες φυσικού αερίου που προέρχονται από την Ανατολή προς την Ευρώπη διέρχονται μέσα από το τουρκικό έδαφος. Η νέα υπό διαμόρφωση κατάσταση (σχέδια προώθησης του αγωγού EastMed ή άλλων projects) αποσκοπεί μακροπρόθεσμα στη δημιουργία για την Ε.Ε. μίας εναλλακτικής πηγής παροχής φυσικού αερίου στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Είναι προφανές ότι η τόσο οξεία αντίδραση της Άγκυρας στην υλοποίηση του EastMed, ενός έργου αμφίβολης χρησιμότητας και προοπτικών υλοποίησης (αυξημένες τεχνικές δυσκολίες στην κατασκευή που αυξάνουν πολύ το κόστος σε συνδυασμό με τη χαμηλή δυναμικότητα του αγωγού), υποκρύπτει βαθύτερες ανησυχίες για πιθανή μελλοντική ανατροπή του υφιστάμενου status quo στην ενεργειακή σκακιέρα της Ανατολικής Μεσογείου.
- Πιθανή απώλεια και μη συνεκμετάλλευση των κοιτασμάτων φυσικού αερίου θα επιδράσει αρνητικά στο ήδη τεράστιο τουρκικό έλλειμμα τρεχουσών

συναλλαγών, προερχόμενο κυρίως από τις εισαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου, προκειμένου να καλυφθούν οι ενεργειακές ανάγκες της χώρας η οποία αναπτύσσεται με ταχείς ρυθμούς τα τελευταία χρόνια.

Μετά την στρατιωτική εισβολή του 1974, οι πιθανότητες ανατροπών στο Κυπριακό υπέρ των ελληνικών συμφερόντων ήταν ουσιαστικά ελάχιστες. Η συντριπτική στρατιωτική ισχύς του τουρκικού στρατού στην Κύπρο όχι μόνο απέτρεπε οποιοσδήποτε σκέψεις, πόσο μάλλον στρατιωτικές κινήσεις για την απομάκρυνσή του, αλλά καθιστούσε όμηρο τον κυπριακό ελληνισμό σε πιθανή νέα προέλαση. Οι μεγάλες δυνάμεις ήταν εν μέρει ικανοποιημένες από τη «μη λύση» του Κυπριακού ζητήματος, καθώς παρόλο που το ζήτημα της κατοχής του 37% των κυπριακών εδαφών παραμένει άλυτο εδώ και παραπάνω από 50 χρόνια, επικρατεί σχετική ηρεμία στο νησί.

Σύμφωνα με τη δική τους θεώρηση, υπάρχει μία άδικη ειρήνη, αλλά πάντως ειρήνη και η εδραίωση αυτής της ηρεμίας διασφαλίζει τη σταθερότητα στην ευρύτερη περιοχή και καθιστά δύσκολη, αν όχι αδύνατη, μία πιθανή ανατροπή/αλλαγή του σκηνικού, η οποία θα μπορούσε να επιφυλάσσει δυσάρεστες εκπλήξεις για τα συμφέροντά τους. Συνεπώς, η «μη λύση» ως λύση, δηλαδή η διαιώνιση της υφιστάμενης κατάστασης προβάλλει στα μάτια τους ως η πλέον ενδεδειγμένη προοπτική.

Η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. την 1η Μαΐου 2004 προσέδωσε στην Κύπρο νέα δυναμική και απείλησε να ανατρέψει τις ισορροπίες που είχαν διαμορφωθεί από το 1974, προσφέροντας ένα σημαντικό πλεονέκτημα στην ελληνοκυπριακή πλευρά. Ο διεθνής παράγοντας δεν έμεινε αμέτοχος και με κύριους εκφραστές τις ΗΠΑ και τη Μ.Βρετανία, προσπάθησε να ακυρώσει το πλεονέκτημα αυτό με την πρόταση του Σχεδίου Ανάν. Σε περίπτωση αποδοχής του εν λόγω σχεδίου, το νέο κράτος της Κύπρου θα αναλάμβανε να στηρίζει την τουρκική ένταξη. Η απόρριψή του μόνο από τους Ελληνοκυπρίους επιχειρήθηκε να παρουσιαστεί ως διπλωματική ήττα της ελληνοκυπριακής πλευράς και πισωγύρισμα.

Εύλογα μπορεί να υποθέσει κανείς ότι σε οποιοδήποτε πιθανό νέο σχέδιο επίλυσης του Κυπριακού, η Τουρκία θα θέσει ως όρο για την όποια συμφωνία της για επίλυση, την

άμεση και επί όροις συμμετοχή της στον έλεγχο των κοιτασμάτων φυσικού αερίου της Κύπρου.

Οι ενεργειακές πηγές που έχουν ανακαλυφθεί μέχρι στιγμής δεν κρίνονται επαρκείς προκειμένου να ανατραπεί το υφιστάμενο status quo. Πρωταρχικό μέλημα της ελληνικής πλευράς πρέπει να είναι η συνέχιση των ερευνών νοτίως της Κύπρου και η ανεύρεση νέων κοιτασμάτων κρίσιμης μάζας. Μόνο έτσι υπάρχει βάσιμη ελπίδα η όποια νέα μελλοντική λύση στο Κυπριακό ζήτημα να είναι κάτι διαφορετικό από ένα νέο Σχέδιο Ανάν. Είναι αυτονόητο πως οι Τούρκοι θα προσπαθήσουν με όλες τους τις δυνάμεις να ακυρώσουν αυτή την προοπτική.

Σε περίπτωση εύρεσης νέων σημαντικών και εμπορικά εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων, οι όποιες συνομιλίες ακολουθήσουν θα γίνουν σε νέα βάση και με εντελώς διαφορετικούς όρους απ' ό,τι σήμερα.

5.2 Η αναβαθμισμένη γεωπολιτική / οικονομική θέση της Τουρκίας

Παρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζει κατά καιρούς η οικονομία της, η σημερινή Τουρκία είναι πολύ πιο ισχυρή σε σχέση με το παρελθόν.

Το 2000 το ΑΕΠ της ανερχόταν μόλις στα 200 δισεκατομμύρια δολάρια. Σήμερα, μόλις 25 χρόνια μετά, έχει επταπλασιαστεί, στα 1,4 τρισεκατομμύρια δολάρια. Ο πληθυσμός της, νεανικός σε μεγάλο κομμάτι του, έχει φτάσει ήδη τα 85 εκατομμύρια, 8 φορές μεγαλύτερος του ελληνικού και με τάσεις περαιτέρω ανόδου. Συγκαταλέγεται μαζί με το Ιράν και τη Σαουδική Αραβία στις τρεις ισχυρότερες χώρες της Μέσης Ανατολής, ενώ είναι ενεργό μέλος των G20. Η βιομηχανία της αναπτύσσεται με ταχείς ρυθμούς, έχοντας φτάσει στο σημείο να συνεισφέρει το 26% του ετήσιου ΑΕΠ³⁸.

Η συμπερίληψη της Τουρκίας στο εγχείρημα της νέας ευρωπαϊκής αμυντικής αυτονομίας προεξοφλείται από όλους τους αναλυτές λόγω της αλματώδους ανάπτυξης της τουρκικής βιομηχανίας και του εξωστρεφούς χαρακτήρα της, κάτι που δεν

---

³⁸ Άρθρο του Αντώνη Καρακούση στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» στις 28.09.2025 με τίτλο «Η νέα Τουρκία και εμείς», σελ. 10, διαθέσιμο και στον διαδικτυακό ιστότοπο: <https://www.tovima.gr/print/opinions/i-nea-tourkia-1fkai-emeis/>

παρέλειψε να αναφέρει σε πρόσφατη ομιλία του ο Γενικός Γραμματέας του ΝΑΤΟ, Mark Rutte, σύμφωνα με τον οποίο: «τα εργοστάσια που παράγουν πυρομαχικά στο Τέξας δεν θα μπορούσαν να συνεχίσουν τη δουλειά τους χωρίς τη στενή συνεργασία με εταιρείες που έχουν τη βάση τους στην Τουρκία»³⁹.

Προς επίρρωση των προαναφερθέντων, αξίζει να αναφέρουμε ότι μόνο για το 2024, οι πωλήσεις της τουρκικής αμυντικής βιομηχανίας ανήλθαν στο ύψος ρεκόρ των 5,5 δισεκατομμυρίων δολαρίων, ενώ σχεδόν το ένα τρίτο του ποσού αυτού αντιπροσωπεύουν οι πωλήσεις των τουρκικής κατασκευής drones Bayraktar.⁴⁰

Σε πλήρη αντίθεση με τη θητεία Biden, την οποία πολλοί αναλυτές αποκαλούν ως «τα πέτρινα χρόνια στις αμερικανοτουρκικές σχέσεις», ο Erdogan έχει πλέον μετατραπεί σε προνομιακό συνομιλητή του Trump για όλα τα ενεργά πολεμικά μέτωπα, ενώ δεν πρέπει να διαφεύγει την προσοχή μας πως κατά την πρόσφατη επίσκεψή του στις ΗΠΑ τον Σεπτέμβριο του 2025 (μετά από 6 ολόκληρα χρόνια), ο Erdogan βρέθηκε στην κεφαλή του τραπεζιού σε συνάντηση αραβικών χωρών για τις εξελίξεις στη Γάζα, ενώ κατά τη διάρκεια αυτής της επίσκεψης, άρθηκαν τα προηγούμενα εμπόδια και άνοιξε ουσιαστικά ο δρόμος για τη συμμετοχή της Τουρκίας στο πρόγραμμα των μαχητικών αεροσκαφών F-35⁴¹.

Τέλος, στο κομμάτι του ουκρανικού ζητήματος, η Τουρκία εμφανίζεται ως νικήτρια, καθώς ως «επιτήδειος ουδέτερος», καταφέρνει να μη διαταράσσει τις σχέσεις της ούτε με την Ε.Ε. ούτε με τις ΗΠΑ, ενώ έχει δηλώσει επανειλημμένως την πρόθεσή της να στείλει στρατό στην Ουκρανία ώστε να συμμετέχει ως εγγυήτρια Δύναμη σε πιθανή κατάπαυση του πυρός.⁴²

---

³⁹ Άρθρο του Πιέρρου Ι. Τζανετάκου στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» στις 28.09.2025 με τίτλο «Τα απόνερα του ναυαγίου της Νέας Υόρκης», σελ. 6-7.

⁴⁰ <https://www.fortunegreece.com/article/i-tourkia-elegxei-to-65-tis-pagkosmias-agoras-drone-simfona-me-ton-epikefalis-tis-baykar/>

⁴¹ Άρθρο της Ράνιας Τζίμα στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» στις 28.09.2025 με τίτλο «Δεν είναι μόνο τα F-35», διαθέσιμο και στον διαδικτυακό ιστότοπο: <https://www.tovima.gr/print/opinions/den-einai-mono-ta-f-35/>

⁴² https://www.ant1live.com/politiki/657422_senaria-apo-ee-gia-emploki-tramp-sto-kypriako-binteo

6. ΟΙ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΕΣ ΩΣ ΠΙΘΑΝΟΣ ΚΑΤΑΛΥΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

6.1 Θεωρητικό πλαίσιο

Μία πρώτη θεωρία αποτελεί η λεγόμενη «κατάρα των πόρων» (**resource curse**), σύμφωνα με την οποία, σε κράτη με αδύναμες οικονομίες και ασθενείς θεσμούς, η ύπαρξη φυσικών πόρων λειτουργεί ανασταλτικά, καθώς ενισχύει την πολιτική διαφθορά, τις διενέξεις και την κοινωνική αναταραχή οδηγώντας πολλές φορές σε αιματηρές εμφύλιες συγκρούσεις ή μακροχρόνιες συρράξεις⁴³. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν πολλές χώρες της Αφρικής, για τις οποίες έχει επικρατήσει η χρήση του όρου «ματωμένα διαμάντια», προκειμένου να τονιστεί η ευθεία συσχέτιση της εξόρυξης διαμαντιών με την ανάπτυξη εμφυλίων πολέμων σε χώρες όπως η Αγκόλα και η Σιέρα Λεόνε⁴⁴.

Από την άλλη πλευρά, έχουν αναπτυχθεί θεωρίες οι οποίες υποστηρίζουν ότι οι υδρογονάνθρακες μπορούν να προωθήσουν τη συνεργασία. Βάσει των θεωριών αυτών, η συνεκμετάλλευση μπορεί να προωθήσει τη συνεργασία και να ωφελήσει όλα τα εμπλεκόμενα μέρη (**win-win scenario**)⁴⁵. Πολλοί αναλυτές εκτιμούν πως η ανακάλυψη υδρογονανθράκων στην Κυπριακή ΑΟΖ μπορεί να επιταχύνει την επίλυση του Κυπριακού ζητήματος, καθώς δημιουργεί μία νέα δυναμική που μπορεί να διαδραματίσει θετικό ρόλο. Η ύπαρξη υδρογονανθράκων δεν εγγυάται αυτόματα λύση, αλλά μπορεί να λειτουργήσει προς την κατεύθυνση αυτή ως “game changer” αν συνδεθεί με αμοιβαία οφέλη, διεθνείς συμπράξεις και έναν μηχανισμό δίκαιης κατανομής των εσόδων.

Τα επιχειρήματα υπέρ του ρόλου των υδρογονανθράκων ως καταλύτη βασίζονται σχεδόν αποκλειστικά στην προϋπόθεση μιας προηγούμενης πολιτικής διευθέτησης ή μιας προθυμίας για συμμετοχή σε κοινή διαχείριση πριν από μια πλήρη λύση. Εντούτοις, η τουρκοκυπριακή πλευρά απαιτεί συμπερίληψη πριν από μια διευθέτηση.

---

⁴³ Collier, P. & Hoeffler, A. (2000). “Greed and Grievance in Civil War”, Policy Research Working Paper 2355, The World Bank Development Research Group, May 2000, σελ. 2-6.

⁴⁴ <https://zeitgeist.gr/2022/06/07/matomena-diamantia-i-alithini-istoria/>

⁴⁵ Le Billon, P. (2013). Wars of Plunder: Conflicts, Profits and the Politics of Resources. Oxford University Press. Chapter 7 (Resources for peace), σελ. 189-224.

Αυτό δημιουργεί ένα παράδοξο: ο καταλύτης εξαρτάται από το ίδιο το πράγμα που υποτίθεται ότι πρέπει να διευκολύνει. Αυτή η «δεσμευμένη καταλυτική» δυναμική υποδηλώνει ότι οι υδρογονάνθρακες δεν αποτελούν μια ανεξάρτητη δύναμη επίλυσης, αλλά μάλλον ένα πιθανό όφελος για μια λύση που πρέπει να επιτευχθεί με άλλα μέσα.

Εάν η πολιτική βούληση για συμβιβασμό απουσιάζει, το οικονομικό κίνητρο από μόνο του δεν επαρκεί για να υπερβεί τις βαθιά ριζωμένες πολιτικές και νομικές διαφορές και προκαταλήψεις. Κινδυνεύει να γίνει ένα ακόμη διαπραγματευτικό χαρτί αντί για μια γέφυρα.

Στη συνέχεια παραθέτουμε μια σειρά από λόγους, οι οποίοι μπορούν να επιδράσουν θετικά προς την επίλυση του Κυπριακού, οι οποίοι σχετίζονται με την ανακάλυψη ενεργειακών πόρων εντός της Κυπριακής ΑΟΖ.

6.2 Κοινό οικονομικό όφελος

Η προοπτική αξιοποίησης κοιτασμάτων μπορεί να προωθήσει τη συνεργασία μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, καθώς τα οικονομικά έσοδα που θα προκύψουν από την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων, εάν κατανεμηθούν δίκαια, θα μπορούσαν να προσφέρουν ένα ισχυρό κίνητρο και στις δύο κοινότητες, ώστε αυτές να υπερβούν τις πολιτικές διαιρέσεις και να υλοποιήσουν μία βιώσιμη λύση για το Κυπριακό ζήτημα.

Η μελλοντική εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων θα ενισχύσει τα δημόσια έσοδα μέσω της υλοποίησης άμεσων και έμμεσων επενδύσεων, της αύξησης της φορολογίας, των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων, της δημιουργίας πολλών νέων και υψηλά αμειβόμενων θέσεων εργασίας αλλά και της ανάπτυξης πολλών υποστηρικτικών υπηρεσιών. Παράλληλα, μέρος των εσόδων θα μπορούσε να διοχετευθεί στη χρηματοδότηση έργων υποδομής και κοινής ωφέλειας, προς όφελος και των δύο κοινοτήτων.

Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι ο πρώην Πρόεδρος της Κύπρου, Νίκος Αναστασιάδης είχε αναγνωρίσει ότι το φυσικό αέριο στην Κυπριακή ΑΟΖ «ανήκει σε

όλους τους νόμιμους κατοίκους της Κύπρου», υπονοώντας μια δέσμευση για κατανομή εσόδων⁴⁶.

Τόσο οι Ελληνοκύπριοι όσο και οι Τουρκοκύπριοι (καθώς και οι γείτονες Ελλάδα και Τουρκία) θα μπορούσαν να ωφεληθούν οικονομικά από μια πιθανή μελλοντική συμφωνία κοινής εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων και τη διαχείριση των πόρων από ένα ομοσπονδιακό σύστημα. Με την άποψη αυτή συντάσσονται και τα περισσότερα μέλη της διεθνούς κοινότητας.

Όντας ένα γεωγραφικά απομονωμένο και μη διασυνδεδεμένο με την υπόλοιπη Ευρώπη νησί, η Κύπρος βιώνει μία ιδιότυπη «ενεργειακή απομόνωση», ως το μοναδικό κράτος μέλος της Ε.Ε. που εξακολουθεί να βασίζεται στο ελαφρύ ή βαρύ πετρέλαιο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας λόγω της καθυστέρησης στην ανάπτυξη των απαραίτητων υποδομών για την αεριοποίηση και μεταφορά του φυσικού αερίου. Η μεγάλη καθυστέρηση στην υλοποίηση του τερματικού σταθμού αεριοποίησης LNG στον Βασιλικό έχει σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο στην κυπριακή οικονομία, καθώς αυτός ο «ενεργειακός αποκλεισμός» αναμένεται να συνεχιστεί τουλάχιστον μέχρι και το τέλος της τρέχουσας δεκαετίας.

Η εκμετάλλευση και εξαγωγή φυσικού αερίου (με την ολοκλήρωση της μονάδας αεριοποίησης του LNG στον Βασιλικό και με δεδομένο ότι η δυναμικότητά του θα υπερβαίνει τη ζήτηση φυσικού αερίου στο νησί) απαιτεί τεράστιες επενδύσεις και πολιτική / κοινωνική σταθερότητα. Μια ενωμένη και μη διχοτομημένη Κύπρος θα μπορούσε να είναι ένα πολύ πιο αξιόπιστο και ελκυστικό επενδυτικό περιβάλλον για διεθνείς ενεργειακούς ομίλους, προκειμένου οι τελευταίοι να χρηματοδοτήσουν τα μεγάλα επενδυτικά σχέδια που απαιτούνται.

6.3 Ισχυροποίηση της περιφερειακής συνεργασίας

Οι ενεργειακοί πόροι καθιστούν την Κύπρο σημαντικό πόλο συνεργασίας με Ελλάδα, Ισραήλ, Αίγυπτο και Ε.Ε. Η διεθνής στήριξη σε μια λύση μπορεί να ενισχυθεί, καθώς οι εταίροι επιδιώκουν σταθερότητα για την εκμετάλλευση και ασφαλή/οικονομική

---

⁴⁶<https://inbusinessnews.reporter.com.cy/article/199856/ptd-minyma-pros-toys-t-k-ga-to-fysiko-aerio>

μεταφορά φυσικού αερίου. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το Φόρουμ Φυσικού Αερίου της Ανατολικής Μεσογείου (EMGF), που ιδρύθηκε το 2020, λειτουργεί ως πλατφόρμα διαλόγου και συνεργασίας μεταξύ των επτά (7) μελών του, αποσκοπώντας στη βιώσιμη ανάπτυξη των πόρων φυσικού αερίου. Το EMGF στοχεύει στη δημιουργία ενός ασφαλούς επενδυτικού περιβάλλοντος και στην τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης.

Παράλληλα, η προοπτική κοινών ενεργειακών έργων, όπως το υποβρύχιο καλώδιο Great Sea Interconnector (πρώην Euro Asia Interconnector), ένα ηλεκτρικό καλώδιο που θα συνδέσει το Ισραήλ, την Κύπρο και την Ελλάδα) και ο αγωγός EastMed, προβάλλονται σήμερα ως σύνθετα τεχνικά έργα που θα συνδέουν ζωτικές ενεργειακές αγορές και θα προετοιμάζουν τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας, προσφέροντας μακροπρόθεσμα μια βιώσιμη εναλλακτική λύση σε σχέση με τους αγωγούς φυσικού αερίου.

6.4 Μείωση εντάσεων μέσω αλληλεξάρτησης

Εάν δημιουργηθούν κοινές υποδομές (αγωγοί, τερματικοί σταθμοί LNG κ.ά.), τα μέρη θα έχουν αντικίνητρο για συγκρούσεις, αφού η οικονομική ευημερία και ανάπτυξη θα συνδέεται αναπόδραστα με τη συνεργασία όλων των μερών. Νέες επενδύσεις θα είναι πιο εύκολο να υλοποιηθούν μέσα σε ένα περιβάλλον συνεργασίας και αλληλοβοήθειας.

Ειδικά στις μέρες μας, που η κατάσταση στη Μέση Ανατολή εμφανίζεται πιο εύθραυστη από ποτέ (εισβολή της Χαμάς στο Ισραήλ τον Οκτώβριο του 2023, εισβολή του Ισραήλ στη Γάζα το 2024, ο πρόσφατος πόλεμος των 12 ημερών μεταξύ Ιράν, Ισραήλ και ΗΠΑ, η μεταβατική κατάσταση στην οποία βρίσκεται σήμερα η Συρία μετά τον τερματισμό του 14ετούς εμφυλίου πολέμου), μία οριστική λύση του Κυπριακού ζητήματος θα εξαλείψει μία εστία έντασης στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και πιθανολογείται πως θα συνδράμει στη σταθεροποίηση της σημερινής έκρυθμης κατάστασης στη Μέση Ανατολή.

6.5 Ενίσχυση της γεωπολιτικής θέσης της Κύπρου

Η ύπαρξη υδρογονανθράκων ενισχύει τη γεωπολιτική και γεωστρατηγική θέση της Κύπρου διεθνώς, καθιστώντας εκ νέου την Κύπρο «αβύθιστο αεροπλανοφόρο» της Μεσογείου, ένας χαρακτηρισμός που είχε χρησιμοποιηθεί ευρέως τη δεκαετία του 1950 κυρίως από Βρετανούς στρατιωτικούς και στρατηγικούς αναλυτές. Η ενίσχυση της θέσης της Κύπρου θα μπορούσε να προέλθει και από την ισχυροποίηση των τριμερών συμμαχιών που έχει ήδη συνάψει με γειτονικές χώρες (Κύπρος – Ελλάδα – Ισραήλ, Κύπρος – Ελλάδα – Αίγυπτος, Κύπρος – Ελλάδα – Ιορδανία), τόσο σε ενεργειακό επίπεδο αλλά και στο επίπεδο της άμυνας και της ασφάλειας.

6.6 Μεγιστοποίηση της ασφάλειας στην Ανατολική Μεσόγειο

Παράλληλα, η επίλυση του Κυπριακού θα βοηθούσε στη διατήρηση της ασφάλειας και της ειρήνης στην περιοχή, με αποτέλεσμα τη διασφάλιση της ελεύθερης και απρόσκοπτης ναυσιπλοΐας διαμέσου της Διώρυγας του Σουέζ, τη διατήρηση χαμηλών επασφαλιστρών και ναύλων, τη διατήρηση επικερδών ναυλοσυμφώνων και εν γένει τη διατήρηση, αν όχι αύξηση, των επιχειρηματικών κερδών της ναυσιπλοΐας, γεγονός που είναι προς όφελος όλων των εμπλεκόμενων μερών.

Τέλος, όπως υπερτονίζουν πολλοί διεθνείς αναλυτές, η επίλυση του Κυπριακού ζητήματος αναμφίβολα θα επηρεάσει θετικά και τις διμερείς ελληνοτουρκικές σχέσεις, λειτουργώντας υποβοηθητικά, αφού ένα σημαντικότατο διαχρονικό αγκάθι των σχέσεων αυτών θα έχει παραμεριστεί ή τουλάχιστον θα βρίσκεται σε τροχιά οριστικής διευθέτησης. Διαμέσου της επίλυσης του Κυπριακού, ο διεθνής παράγοντας πιστεύει ότι με τη βοήθεια του φαινομένου της υπερχειλίσης (**spillover effect**), τα θετικά απόνερα της επίλυσης του Κυπριακού θα επηρεάσουν θετικά και τις διμερείς ελληνοτουρκικές σχέσεις, με αποτέλεσμα την αποκλιμάκωση της έντασης στις δύο πλευρές του Αιγαίου και τη μεγιστοποίηση της ασφάλειας στην Ανατολική Μεσόγειο.

Στη συνέχεια, προτείνονται κάποια μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης σχετιζόμενα με το ενεργειακό πεδίο, τα οποία θα μπορούσαν, εφόσον εφαρμοστούν δίκαια και με αμοιβαία συνεννόηση μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων μερών, να βοηθήσουν στην ταχύτερη επίλυση του δυσεπίλυτου και χρονίζοντος Κυπριακού ζητήματος.

6.7 Προτάσεις επιτάχυνσης της επίλυσης του Κυπριακού ζητήματος

6.7.1 Δημιουργία ειδικού λογαριασμού

Η δημιουργία ενός λογαριασμού escrow, δηλαδή ενός ειδικού λογαριασμού, θα μπορούσε να δράσει εξισορροπητικά, καθώς οποιαδήποτε προκαταβολικά έσοδα από τις δοκιμαστικές γεωτρήσεις ή την καταβολή προμήθειας από τις κοινοπραξίες που εκτελούν τις γεωτρήσεις θα μπορούσαν να δεσμευτούν στον λογαριασμό αυτό, υπό τον ΟΗΕ ή την Παγκόσμια Τράπεζα, και κανένα μέρος να μην έχει πρόσβαση στα έσοδα αυτά μέχρι την εξεύρεση οριστικής και αμοιβαία αποδεκτής λύσης στο Κυπριακό ζήτημα. Η διαδικασία αυτή αυξάνει την επιθυμία όλων των εμπλεκόμενων μερών για την εύρεση λύσης, καθώς κανένα μέρος δε θα μπορεί να λάβει μονομερώς το μερίδιο που του αναλογεί, ενώ παράλληλα αυξάνει και το κλίμα εμπιστοσύνης, εκπέμποντας ένα θετικό μήνυμα προς τις αγορές, καθώς μειώνει το ρίσκο των μελλοντικών επενδύσεων.

Η βασικότερη αιτία για τη μη υλοποίηση αυτής της πρότασης μέχρι σήμερα φαίνεται πως εντοπίζεται στη θεμελιώδη διαφωνία αναφορικά με τη χρονική σειρά (time sequence) της διαχείρισης των εσόδων. Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει επαναλάβει πολλές φορές τη μακροχρόνια θέση της, που είναι και η θέση της διεθνούς κοινότητας, ότι δηλαδή οι πόροι υδρογονανθράκων του νησιού ανήκουν και στις δύο κοινότητες και ότι η διαχείρισή τους θα ρυθμιστεί μέσω ενός ομοσπονδιακού συστήματος μετά τη μελλοντική επίλυση του πολιτικού προβλήματος. Επίσης, τυχόν κέρδη από την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων θα μοιράζονται και στις δύο κοινότητες μόνο μετά την επίλυση σε μια επανενωμένη Κύπρο. Αντιθέτως, η τουρκική πλευρά προτείνει μια άμεση «μοιρασιά» ως προϋπόθεση, κάτι που από πολλούς αναλυτές ερμηνεύεται ως απόπειρα *de facto* αναγνώρισης του ψευδοκράτους.

Σύμφωνα με τα επιχειρήματα της τουρκοκυπριακής πλευράς, οποιαδήποτε μονομερής ελληνοκυπριακή ενέργεια στον τομέα της εξερεύνησης υδρογονανθράκων, πριν από οποιαδήποτε τελική διευθέτηση, όχι μόνο αγνοεί το νόμιμο δικαίωμα της συνιστώσας τουρκοκυπριακής κοινότητας, αλλά και επιχειρεί να δημιουργήσει μια νέα κατάσταση

πραγμάτων που θίγει τους όρους οποιασδήποτε διευθέτησης ως προς την κυριαρχία, εις βάρος βέβαια της τουρκοκυπριακής κοινότητας⁴⁷.

Μέσω αυτής της επιχειρηματολογίας, απώτερος σκοπός της Άγκυρας είναι, όχι μόνο η αναβάθμιση του ψευδοκράτους, με αναγνώριση από περιφερειακούς οργανισμούς και μουσουλμανικά φίλα προσκείμενα στην Τουρκία, κράτη, αλλά ταυτόχρονα και η υποβάθμιση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τούτο με στόχο τη σε βάθος χρόνου σταδιακή απο-νομιμοποίηση της Κυπριακής Δημοκρατίας με το επιχείρημα ότι η ελληνοκυπριακή πλευρά αρνείται, ως κατέχουσα την εξουσία, να διαπραγματευτεί καλή τη πίστει (in good faith).

6.7.2 Δημιουργία virtual hub φυσικού αερίου

Μια δεύτερη πρόταση θα μπορούσε να αφορά τη δημιουργία ενός «εικονικού εμπορικού κόμβου» (virtual hub) για το φυσικό αέριο της Ανατολικής Μεσογείου, μιας διαδικτυακής ή λογιστικής πλατφόρμας εμπορίας φυσικού αερίου που θα λειτουργεί ως κόμβος για τις ποσότητες φυσικού αερίου που παράγονται ή διέρχονται από την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αντίστοιχου κόμβου είναι ο κόμβος TTF (Title Transfer Facility), που λειτουργεί σήμερα στην Ολλανδία. Οι τιμές του TTF, είτε αφορούν συμβόλαια άμεσης ή μελλοντικής παράδοσης, αποτελούν σημείο αναφοράς σήμερα στις χρηματιστηριακές συναλλαγές φυσικού αερίου στην Ευρώπη⁴⁸.

Η υλοποίηση μίας τέτοιας πρότασης θα μπορούσε να προωθήσει την περιφερειακή συνεργασία και να μεγιστοποιήσει τα έσοδα για όλες τις εμπλεκόμενες χώρες, καθώς η ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου θα μετατρέπεται σε σημείο αναφοράς για τις συναλλαγές φυσικού αερίου και θα προσελκύνταν νέες επενδύσεις.

6.7.3 Διεύρυνση προγράμματος ΕΙΤΙ

Μία τρίτη προτεινόμενη πρωτοβουλία θα μπορούσε να είναι η προώθηση της διαφάνειας μέσω της περαιτέρω διεύρυνσης του προγράμματος ΕΙΤΙ (Extractive

---

⁴⁷ Grigoriadis, Ioannis N. (2014). “Energy Discoveries in the Eastern Mediterranean: Conflict or Cooperation?” στο *Middle East Policy*, Vol. XXI, No. 3, σελ. 127-128.

⁴⁸ <https://www.dei.gr/media/tnilvndm/ttf.pdf>

Industries Transparency Initiative), η οποία αποτελεί μια παγκόσμια πρωτοβουλία στον τομέα της εξόρυξης και διακίνησης φυσικών πόρων, όπως πετρελαίου, φυσικού αερίου και λοιπών ορυκτών, και αποσκοπεί στην ενίσχυση της διαφάνειας, στην καταπολέμηση της διαφθοράς και στη λογοδοσία.

Το πρόγραμμα EITI δημιουργήθηκε το 2003 στο Λονδίνο και λειτουργεί ως εξής: οι εμπλεκόμενες εταιρείες δηλώνουν πόσα χρήματα κατέβαλαν (για την παραχώρηση των περιοχών γεωτρήσεων / δοκιμών, για εκπόνηση μελετών κλπ), οι κυβερνήσεις με τη σειρά τους δηλώνουν πόσα χρήματα έλαβαν και η τελική σύγκριση και αξιολόγηση γίνεται από ανεξάρτητους ελεγκτές (auditors). Οι ελεγκτές συντάσσουν από την πλευρά τους ετήσιες εκθέσεις EITI, οι οποίες είναι ελεύθερα προσβάσιμες σε όλους τους ενδιαφερόμενους. Χώρες οι οποίες δεν εκπληρώνουν τις προϋποθέσεις (υπάρχει σχετικό πρότυπο συμμόρφωσης του 2023) είτε διαγράφονται, είτε αναστέλλεται η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα. Μέχρι σήμερα, συμμετέχουν στο πρόγραμμα περίπου 50 χώρες και μερικές από τις μεγαλύτερες εταιρείες του χώρου, όπως BP, Shell, Total.⁴⁹

6.7.4 Ίδρυση Δικαιοδικής Τεχνικής Επιτροπής Υδρογονανθράκων

Μία ακόμη πρωτοβουλία θα μπορούσε να είναι η ίδρυση Δικαιοδικής Τεχνικής Επιτροπής Υδρογονανθράκων, που θα τελεί υπό την εποπτεία της Ε.Ε. ή του ΟΗΕ, και η οποία θα επιφορτιστεί με τη δημιουργία κοινών τεχνικών προδιαγραφών και προτύπων ασφαλείας των εγκαταστάσεων εξόρυξης, παραγωγής, αποθήκευσης και μεταφοράς υδρογονανθράκων. Με τον τρόπο αυτό, θα υπάρξει μία τυποποίηση και εξειδίκευση των τεχνικών προδιαγραφών που θα εφαρμοστούν στα μελλοντικά έργα, που μόνο θετικά μπορεί να αποτιμηθεί (εξοικονόμηση πόρων, κοινή διαχείριση προμηθειών, μείωση διαχειριστικών / λειτουργικών εξόδων κ.ά.)

6.7.5 Ίδρυση Ομοσπονδιακής Αρχής Υδρογονανθράκων

Τέλος, προτείνεται η δημιουργία μίας Ομοσπονδιακής Αρχής Υδρογονανθράκων με κεντρική διοίκηση, σαφείς και προκαθορισμένες αρμοδιότητες σε αδειοδοτήσεις/

---

⁴⁹<https://eiti.org/countries>

ασφάλεια/συμβάσεις-προμήθειες και η διοχέτευση όλων των εσόδων σε ένα Κυπριακό Ταμείο Πλούτου, το οποίο θα λειτουργεί με κανόνες νορβηγικού τύπου, θα διέπεται δηλαδή από αυστηρό πλαίσιο λειτουργίας και θα χαρακτηρίζεται από διαφανείς και αμερόληπτες διαδικασίες.

Η ιδέα της δημιουργίας ενός Κυπριακού Ταμείου Πλούτου εισήχθη πρόσφατα στην κυπριακή πολιτική σκηνή από την Δημοκρατική Παράταξης, η οποία πρότεινε την ίδρυση του Κυπριακού Εθνικού Ταμείου Πλούτου (ΚΕΤΠ), με αρχικό κεφάλαιο 300 έως 500 εκατομμύρια ευρώ.⁵⁰

---

⁵⁰ Άρθρο του Γ. Λακκοτρύπη στις 23.06.2025 στην *Καθημερινή Κύπρου*, διαθέσιμο στον ιστότοπο: <https://www.kathimerini.com.cy/gr/apopseis/prosopikotites-stin-k/1-kypriako-ethniko-tameio-ploytoy>

7. ΟΙ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΕΣ ΩΣ ΕΜΠΟΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ

Στον αντίποδα της επιχειρηματολογίας που έχει εκτεθεί παραπάνω, υπάρχει και η άποψη πως η ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων εντός της Κυπριακής ΑΟΖ μπορεί να ανασχέσει, αν όχι να τερματίσει εντελώς, τις διεθνείς προσπάθειες για την επίλυση του Κυπριακού ζητήματος. Αυτό οφείλεται στους κάτωθι λόγους:

7.1 Κλιμάκωση των εντάσεων και μονομερείς ενέργειες

Η ανακάλυψη υδρογονανθράκων έχει αναντίρρητα αυξήσει την ένταση στην περιοχή και έχει πυροδοτήσει πλείστες προκλητικές και παράνομες ενέργειες εκ μέρους της Τουρκίας. Η τελευταία έχει επανειλημμένα ευθέως απειλήσει με διακοπή των γεωτρητικών δραστηριοτήτων σε θαλάσσια βυθοτεμάχια εντός της Κυπριακής ΑΟΖ που θεωρεί ότι εμπίπτουν στη δικαιοδοσία της. Παράλληλα, έχει αναπτύξει ναυτικές δυνάμεις για να εμποδίσει την εξερεύνηση από διεθνείς εταιρείες που λειτουργούν νόμιμα και σε πλήρη συμμόρφωση προς τις συμφωνίες παραχώρησης, που έχουν συνάψει με την Κυπριακή Δημοκρατία.

Η μη αναγνώριση από την Τουρκία των συμφωνιών της Κυπριακής Δημοκρατίας για την ΑΟΖ θεωρείται μονομερής ενέργεια που υπονομεύει ευθέως τις προσπάθειες για ουσιαστικές συνομιλίες, με αποτέλεσμα την επικίνδυνη κλιμάκωση της έντασης.

7.2 Διαφορετικές ερμηνείες δικαιωμάτων και κυριαρχίας

Ένα βασικό εμπόδιο είναι η διαμετρικά αντίθετη ερμηνεία των δικαιωμάτων και της κυριαρχίας επί των φυσικών πόρων του νησιού. Η Κυπριακή Δημοκρατία διεκδικεί τα κυριαρχικά της δικαιώματα για την εξερεύνηση και εκμετάλλευση των πόρων εντός της ΑΟΖ της, βασιζόμενη σε αυτά που ορίζονται από την UNCLOS. Αντιθέτως, η Τουρκία και η τουρκοκυπριακή πλευρά υποστηρίζουν ότι οι συμφωνίες της ελληνοκυπριακής διοίκησης είναι μονομερείς και παραβιάζουν τα ίσα δικαιώματα των Τουρκοκυπρίων, ως «συγκυρίων» του νησιού. Απαιτούν να συμπεριληφθούν σε μηχανισμούς λήψης αποφάσεων και κατανομής εσόδων πριν από μια διευθέτηση. Αυτό δημιουργεί μια

προβληματική και δυσεπίλυτη κατάσταση, καθώς οι φυσικοί πόροι, αντί να αποτελούν σημείο συμφωνίας, γίνονται σημείο διαφωνιών και διενέξεων.

Όπως έχει δείξει η διεθνής εμπειρία, πολλές αντίστοιχες περιπτώσεις στο παρελθόν, όπως η περίπτωση Νορβηγίας εναντίον Ρωσίας (διαφωνία για τις θαλάσσιες ζώνες, η οποία επιλύθηκε με την ίδρυση μηχανισμού συνεκμετάλλευσης) και αυτή του Ισραήλ εναντίον Λιβάνου (διαφωνία για τη χάραξη των θαλασσιών ζωνών, η οποία επιλύθηκε με αμερικανική διαμεσολάβηση), επιλύονται με τη συνδρομή ξένων διαμεσολαβητών, εφόσον υπάρχει διάθεση για αμοιβαίες υποχωρήσεις και υιοθέτηση win-win λύσεων. Δυστυχώς, στην περίπτωση της Κύπρου, παρά την ενασχόληση πολλών ξένων δυνάμεων, δεν διαφαίνεται στον ορίζοντα μία λύση καθώς και οι δύο πλευρές εμμένουν στις θέσεις τους.

7.3 Η πρόκληση της οικοδόμησης εμπιστοσύνης εν μέσω ανταγωνισμού πόρων

Ο ανταγωνισμός για τους υδρογονάνθρακες έχει επιδεινώσει την υπάρχουσα δυσπιστία μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Η παραμένουσα και άλυτη εκκρεμότητα έχει ως αποτέλεσμα την όξυνση της αντιπαράθεσης λόγω των υψηλών διακυβευμάτων που συνδέονται με την ενέργεια.

Οι ενέργειες της τουρκικής πλευράς θεωρούνται από την Κυπριακή Δημοκρατία ότι επηρεάζουν αρνητικά τις διαπραγματεύσεις για επίλυση του Κυπριακού και εμποδίζουν τη δημιουργία ενός εποικοδομητικού κλίματος για την επανέναρξη ουσιαστικών συνομιλιών.

Η αντίληψη ότι μια πλευρά ενεργεί μονομερώς για να εξασφαλίσει οικονομικά οφέλη υπονομεύει την οικοδόμηση κλίματος εμπιστοσύνης, το οποίο θεωρείται εκ των ων ουκ άνευ για μία συνολική πολιτική λύση. Ως αποτέλεσμα, καθίσταται δυσκολότερη η υλοποίηση της οποιας συμφωνίας για κοινούς μηχανισμούς διαχείρισης.

Όπως προαναφέρθηκε, η υφιστάμενη κατάσταση προσιδιάζει με το φαινόμενο της «κατάρας των πόρων» (εμφανίζεται κυρίως σε φτωχές χώρες της Αφρικής με πλούσια κοιτάσματα ορυκτών πόρων), όπου ο πλούτος από φυσικούς πόρους οδηγεί σε σύγκρουση αντί για ευημερία. Οι ανακαλύψεις υδρογονανθράκων, αντί να προωθήσουν τη συνεργασία, έχουν εντείνει τις υφιστάμενες διαφωνίες. Η απαίτηση της

τουρκοκυπριακής πλευράς για κατανομή εσόδων πριν από μια διευθέτηση και η διεκδίκηση κυριαρχικών δικαιωμάτων από την Κυπριακή Δημοκρατία καταδεικνύουν ότι ο ίδιος ο πόρος έχει γίνει ένα νέο πεδίο μάχης, αντί για έναν κοινό στόχο. Επομένως, η αξία του ίδιου του πόρου, όταν συνδυάζεται με βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις, με προσπάθεια διαρκούς υπονόμησης της απέναντι πλευράς και έλλειψη εμπιστοσύνης, καταλήγει να λειτουργεί ως αποσταθεροποιητική δύναμη. Τα υψηλά οικονομικά διακυβεύματα των υδρογονανθράκων, αντί να απλοποιήσουν ή να αμβλύνουν τις διαφορές στο Κυπριακό πρόβλημα, έχουν προσθέσει ένα ακόμη επίπεδο πολυπλοκότητας και μόχλευσης για όλα τα μέρη.

Παράλληλα, η προσπάθεια των Τουρκοκυπρίων να επιβάλουν τις διεκδικήσεις τους μέσω ενεργειών που θεωρούνται παράνομες από την Κυπριακή Δημοκρατία και μεγάλο μέρος της διεθνούς κοινότητας, τούς απομονώνει και τούς περιθωριοποιεί, καθιστώντας με αυτόν τον τρόπο ακόμα πιο δύσκολη την εύρεση κοινά αποδεκτής λύσης.

7.4 Αμφισβήτηση της οικονομικής βιωσιμότητας των πόρων

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η οικονομική βιωσιμότητα των πόρων αμφισβητείται έντονα λόγω του υψηλού κόστους εκμετάλλευσης, των αντικρουόμενων γεωπολιτικών συμφερόντων, των αυξημένων τεχνικών δυσκολιών υλοποίησης των έργων αλλά και της παγκόσμιας ενεργειακής μετάβασης, μειώνοντας επομένως την επιρροή τους ως κινήτρου για πολιτική επίλυση.

Πιο συγκεκριμένα, η εκμετάλλευση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην Κυπριακή ΑΟΖ εμπεριέχει ποικίλες τεχνικές πολυπλοκότητες και υψηλό κόστος λόγω του μεγάλου βάθους των κοιτασμάτων και των σύνθετων γεωλογικών σχηματισμών. Σύμφωνα με τη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων του αγωγού EastMed, το μέγιστο βάθος όδευσης του τμήματος OSS2/OSS2N του αγωγού αναμένεται να φτάσει τα 3.000 μέτρα, ενώ στο τμήμα OSS3/OSS3N του αγωγού, το μέγιστο βάθος αναμένεται να φτάσει τα 1.590 μέτρα.⁵¹

---

⁵¹ Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων
<https://igi-poseidon.com/wp-content/uploads/2022/10/010-Chapter-6-Detailed-Description-Of-The-Project.pdf>

Παράλληλα, το όποιο οικονομικό όφελος εξαρτάται από πολλούς παράγοντες (διεθνής τιμή φυσικού αερίου, πολιτική και οικονομική σταθερότητα κλπ) και αναμένεται να έρθει σε βάθος χρόνου.

Επιπλέον, οι οικονομικές προβλέψεις για το μερίδιο των εσόδων της Κύπρου από κοιτάσματα όπως το «Αφροδίτη» είναι σχετικά συγκρατημένες, εκτιμώνται σε περίπου 2,5 δισεκατομμύρια δολάρια σε βάθος εικοσαετίας. Πρόκειται συνεπώς για μια μακροπρόθεσμη, και όχι άμεση, οικονομική εισροή χρημάτων, η οποία χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό αβεβαιότητας.

Παράλληλα, η μεγάλη αύξηση στη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που παρατηρείται παγκοσμίως, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών (πχ. πράσινο υδρογόνο), απειλούν την ηγετική θέση του φυσικού αερίου στο παγκόσμιο ενεργειακό μίγμα. Η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση, αποβλέποντας στον περιορισμό της εξάρτησής της από τις ρωσικές προμήθειες αερίου μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία έχει περιορίσει την κατανάλωση φυσικού αερίου και πιστεύει πως είναι εφικτός ο στόχος της μείωσης των εισαγωγών φυσικού αερίου κατά 25% έως το 2030⁵².

Η κατασκευή υποδομών όπως ο αγωγός EastMed θα απαιτούσε κεφάλαια που έχουν εκτιμηθεί σε περίπου 6 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ η εκτιμώμενη περίοδος απόσβεσης θα ήταν τουλάχιστον 15 χρόνια, γεγονός αποτρεπτικό για τους διεθνείς επενδυτές, οι οποίοι ενδιαφέρονται για επενδύσεις με σύντομο χρονικό ορίζοντα απόσβεσης της επένδυσής τους.

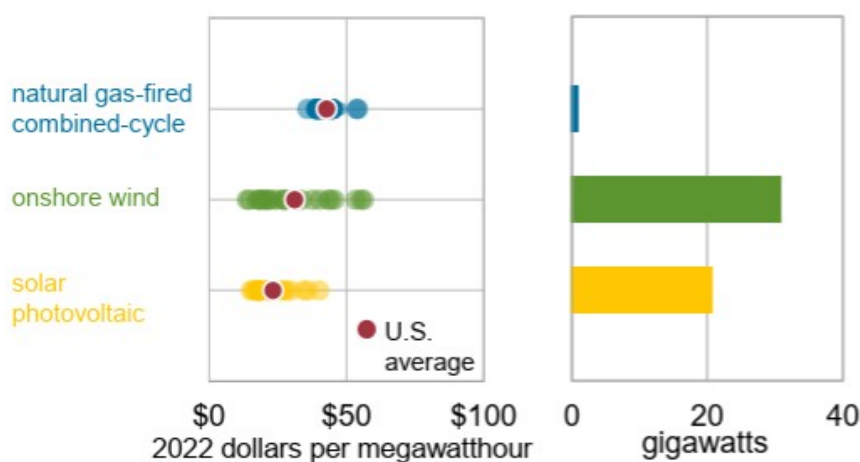
Περαιτέρω, η παγκόσμια ενεργειακή μετάβαση προς καθαρότερες πηγές και οι φιλόδοξοι κλιματικοί στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης επηρεάζουν σημαντικά τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των έργων φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο. Όπως τονίσαμε προηγουμένως, η Ε.Ε. στοχεύει στη μείωση της κατανάλωσης φυσικού αερίου κατά 25% έως το 2030. Αυτή η τάση μείωσης της ζήτησης, σε συνδυασμό με το υψηλό κλιματικό αποτύπωμα της εξόρυξης και μεταφοράς φυσικού αερίου (χαρακτηριστική περίπτωση η τεράστια οικολογική επιβάρυνση που προκαλεί η

---

⁵²<https://www.worldenergynews.gr/energeia/articles/569832/ee-pithani-i-meiosi-ton-eisaggon-fysikoy-aeriou-kata-25-eos-to-2030-icefa>

εξόρυξη του shale gas στις ΗΠΑ), καθιστά αβέβαιη την απόδοση της επένδυσης για έργα φυσικού αερίου με μεγάλο χρονικό ορίζοντα ολοκλήρωσης.

Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι το ανηγμένο κόστος παραγωγής ηλεκτρισμού LCOE (Levelized Cost of Electricity) των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) τείνει να είναι σημαντικά χαμηλότερο από το αντίστοιχο των μονάδων ηλεκτροπαραγωγής με χρήση φυσικού αερίου⁵³. Το κόστος των τελευταίων ανεβαίνει προφανώς ακόμη περισσότερο αν συνυπολογιστεί και το κόστος εγκατάστασης αγωγού υψηλής πίεσης για τη μεταφορά του φυσικού αερίου.

Φωτογραφία 6 – Σύγκριση κόστους LCOE μεταξύ φωτοβολταϊκών, αιολικών και μονάδων συνδυασμένου κύκλου με φυσικό αέριο⁵⁴

Αυτό οφείλεται στη ραγδαία αύξηση της χρήσης ΑΠΕ εξαιτίας της παγκόσμιας πράσινης στροφής τα τελευταία 10-15 χρόνια. Ειδικά το κόστος των φωτοβολταϊκών συστημάτων βαίνει συνεχώς μειούμενο, ενώ τα έργα ΑΠΕ έχουν ασύγκριτα χαμηλότερο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης σε σχέση με τους αγωγούς φυσικού αερίου και τις σχετιζόμενες με αυτές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής.

⁵³ https://www.eia.gov/outlooks/aeo/electricity_generation/pdf/AEO2023_LCOE_report.pdf

⁵⁴ https://www.eia.gov/outlooks/aeo/electricity_generation/pdf/AEO2023_LCOE_report.pdf, σελ.5.

7.5 Ο διεθνής παράγοντας

Το 2022 οι ΗΠΑ απέσυραν την υποστήριξή τους στον αγωγό EastMed, προβάλλοντας τις ενστάσεις / ανησυχίες τους αναφορικά με τα κάτωθι θέματα⁵⁵:

- προστασία περιβάλλοντος / ενεργειακή μετάβαση / στροφή προς ανανεώσιμες πηγές ενέργειας
- έλλειψη οικονομικής και εμπορικής βιωσιμότητας
- δημιουργία εντάσεων στην περιοχή

Όπως χαρακτηριστικά ανακοίνωσε τον Απρίλιο του 2022 η Victoria Newland, μέλος της κυβέρνησης ΗΠΑ: «η κατασκευή ενός πολύ μεγάλου αγωγού σε πολύ βαθιά νερά εντός μίας δεκαετίας είναι κάτι που είναι πολύ ακριβό και μη οικονομικά βιώσιμο»⁵⁶.

Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι η δυναμικότητα του σχεδιαζόμενου αγωγού κρίνεται πολύ χαμηλή, καθώς θα μπορεί κατά μέγιστο να μεταφέρει 20 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα φυσικού αερίου, ποσότητα που αντιστοιχεί μόλις στο 2% της ποσότητας φυσικού αερίου που κατανάλωσε η Ε.Ε. το 2018 (458 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα).⁵⁷

Συνεπώς, το έργο του EastMed καταλήγει στην ουσία να αποτελεί μάλλον ένα εργαλείο πολιτικού και διπλωματικού messaging παρά ένα έργο που συγκεντρώνει ρεαλιστικές πιθανότητες υλοποίησης. Με άλλα λόγια, ο αγωγός του EastMed εκπέμπει ισχυρά πολιτικά μηνύματα σε πολλούς αποδέκτες. Πρώτα από όλα στην ίδια την Ε.Ε., διαμηνύοντας πως υπάρχουν και άλλες ενεργειακές πηγές εκτός από το φυσικό αέριο της Ρωσίας και το πετρέλαιο της Μέσης Ανατολής. Στη συνέχεια, στην ίδια την Τουρκία, καθώς η όδευση του αγωγού την παρακάμπτει και δείχνει σε όλους ότι υπάρχει δυνατότητα ενεργειακής συνεργασίας και χωρίς αυτή. Αποδέκτης ξεκάθαρου μηνύματος είναι και οι ίδιες οι ΗΠΑ, καθώς το έργο του EastMed αποτελεί ισχυρή υπενθύμιση ότι το τρίγωνο Ελλάδα – Κύπρος – Ισραήλ αποτελεί ισχυρό και αξιόπιστο

---

⁵⁵<https://www.keeptalkinggreece.com/2022/01/09/eastmed-usa-withdraw-support/>

⁵⁶<https://www.ot.gr/2022/04/07/english-edition/us-sect-of-state-nuland-eastmed-not-viable/>

⁵⁷ Άρθρο του Ομότιμου Καθηγητή ΕΜΠ, κ. Κίμων Χατζημπίρου με τίτλο «Η Γαλάζια Ενέργεια» που δημοσιεύτηκε στο ΕΛΙΑΜΕΠ στις 05.06.2020, διαθέσιμο στον ιστότοπο: <https://www.eliamep.gr/galazia-energeia/>

πυλώνα ειρήνης και ασφάλειας στην ευαίσθητη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Τέλος, εκπέμπεται μήνυμα σταθερότητας και ισχυρής διακρατικής περιφερειακής συνεργασίας προς τις αγορές και τους διεθνείς επενδυτές, κάτι πολύ σημαντικό για μελλοντικές επενδύσεις στην περιοχή. Συνεπώς, ο EastMed μολονότι συγκεντρώνει ρεαλιστικά μικρές πιθανότητες υλοποίησης ως έργο, αναβαθμίζει τον γεωστρατηγικό χαρακτήρα όλων εμπλεκόμενων στην υλοποίησή του χωρών.

Τέλος, υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα αναφορικά με την έκβαση του πολέμου στην Ουκρανία. Η πρόσφατη παρέμβαση των ΗΠΑ που εμφανίστηκαν ως διαμεσολαβητής μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας περιπλέκει την κατάσταση, καθώς πολλοί αναλυτές κάνουν λόγο για πιθανή συνεργασία μεταξύ ΗΠΑ και Ρωσίας στον ενεργειακό τομέα, ακόμα και για φημολογούμενη πίεση των ΗΠΑ προς τη Ρωσία προκειμένου η τελευταία να συνεχίσει την εξαγωγή φυσικού αερίου προς την Ευρώπη. Η πιθανή υλοποίηση μίας ευρύτερης συνεργασίας μεταξύ ΗΠΑ και Ρωσίας στον κλάδο της ενέργειας θα μπορούσε να μεταβάλει δραματικά το υφιστάμενο τοπίο και να επηρεάσει μακροπρόθεσμα την Κύπρο.⁵⁸

Η Ρωσία παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο, επιδιώκοντας να διατηρήσει στρατηγική επιρροή μέσω συνεργασιών με την Τουρκία, και μετέχει ενεργά στην αγορά ενέργειας, ενώ ταυτόχρονα αντιπαράκειται στις ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες. Προφανώς ανασταλτικό ρόλο διαδραματίζει η Τουρκία, η οποία προσπαθεί με κάθε τρόπο να μπλοκάρει έργα που θα ενισχύσουν γεωπολιτικά και οικονομικά την Κύπρο. Η Τουρκία, όπως έχει καταστεί σαφές, ακολουθεί μια αναθεωρητική στρατηγική, αμφισβητώντας τις οριοθετήσεις ΑΟΖ και αρνούμενη την ισχύ της UNCLOS. Το Ισραήλ, με σημαντικά κοιτάσματα (Λεβιάθαν, Ταμάρ), συνεργάζεται στενά με την Κύπρο και την Ελλάδα, τόσο ενεργειακά όσο και αμυντικά. Η Αίγυπτος διατηρεί ισχυρή σχέση με την Κύπρο και έχει υπογράψει συμφωνία για τη μεταφορά φυσικού αερίου από το κοιτάσμα «Αφροδίτη» στις εγκαταστάσεις της στο Idku για υγροποίηση και εξαγωγή. Τέλος, η Ελλάδα υποστηρίζει τις κυπριακές θέσεις και επενδύει σε τριμερείς και τετραμερείς συνεργασίες.

---

⁵⁸https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2025-05-09/european-commissions-plan-abandoning-russian-energy-imports?utm_source=chatgpt.com

Συνοψίζοντας, ο συνδυασμός των παραμέτρων/αιτιών που παρατέθηκαν πιο πάνω (παγκόσμια ενεργειακή μετάβαση, μειούμενη μακροπρόθεσμη ζήτηση για ορυκτά καύσιμα, αυξημένο κόστος αγωγών φυσικού αερίου κλπ) φέρνει την Κύπρο μπροστά στο δίλημμα “use it or lose it”.

Εάν η εκμετάλλευση των επιβεβαιωμένων αποθεμάτων φυσικού αερίου δεν γίνει εντός σύντομου χρονικού πλαισίου, ο ενεργειακός αυτός πλούτος κινδυνεύει να καταστεί «παγωμένο περιουσιακό στοιχείο», με ολοένα και μειούμενη εμπορική αξία, γεγονός οπωσδήποτε αποθαρρυντικό για μελλοντική επίλυση του Κυπριακού ζητήματος.

8. ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΩΣ ΑΥΤΕΣ ΑΝΑΜΕΝΕΤΑΙ ΝΑ ΕΠΗΡΕΑΣΟΥΝ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

8.1 Οριοθέτηση ΑΟΖ Κύπρου με Λίβανο – Παρουσίαση και αξιολόγηση των πρόσφατων εξελίξεων

Στις 26 Νοεμβρίου 2025, μετά από περίοδο αναμονής 18 ετών (βλέπε σχετική αναφορά στα αρχικά κεφάλαια της παρούσας εργασίας), υπογράφηκε τελικά η συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ Κύπρου και Λιβάνου.

Η αρχική συμφωνία οριοθέτησης του 2007 παρέμεινε αδρανής για τόσο μεγάλο διάστημα αφενός λόγω εσωτερικών ζητημάτων του Λιβάνου, αφετέρου λόγω της τουρκικής εμπλοκής. Η τότε τουρκική κυβέρνηση είχε ευθέως απειλήσει τον Λίβανο με σοβαρές οικονομικές και διπλωματικές επιπτώσεις σε περίπτωση κύρωσης της συμφωνίας.

Η συμφωνία του 2010 για τον καθορισμό της ΑΟΖ ανάμεσα στην Κύπρο και το Ισραήλ προκάλεσε εκ νέου την αντίδραση του Λιβάνου, ο οποίος υποστήριξε ότι η συμφωνία αυτή παραβίαζε τα σύνορα που είχαν συμφωνηθεί το 2007 και οδηγούσε σε απώλεια θαλάσσιων εκτάσεων που ανήκαν στον Λίβανο. Η αντίδραση προφανώς είχε τις ρίζες της στη χρόνια αντιπαλότητα μεταξύ Ισραήλ και Λιβάνου, η οποία τελικά επιλύθηκε το 2022 με τη βοήθεια του αμερικανικού παράγοντα, καταλήγοντας σε από κοινού συμφωνία για τον καθορισμό του πλευρικού θαλάσσιου ορίου τους.

Μετά την εκλογή του νέου Λιβανέζου Προέδρου Joseph Aoun τον Ιανουάριο 2025, οι συνομιλίες Κύπρου και Λιβάνου ξεκίνησαν εκ νέου, συντελώντας στην οριστικοποίηση και υπογραφή της συμφωνίας οριοθέτησης στις 26 Νοεμβρίου 2025. Καθοριστικό ρόλο στη βελτίωση του κλίματος και την ισχυροποίηση των δεσμών μεταξύ Λιβάνου και Κύπρου διαδραμάτισε ο Κύπριος Πρόεδρος Ν. Χριστοδουλίδης, ο οποίος πίεσε την Ε.Ε. ώστε να προβεί σε κινήσεις που θα βοηθούσαν στη μείωση των εισερχόμενων μεταναστευτικών ροών στην Κύπρο. Αποτέλεσμα των ενεργειών αυτών ήταν το πακέτο στήριξης ύψους 1 δισεκατομμυρίου ευρώ προς τον Λίβανο που ανακοινώθηκε τον Μάιο του 2024 από την Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κ. Ursula von der Leyen.⁵⁹

---

⁵⁹ <https://www.euronews.com/my-europe/2024/05/02/eu-unveils-1-billion-aid-package-for-lebanon-in-bid-to-curb-refugee-flows>

Την πρόσφατη συμφωνία Λιβάνου–Κυπριακής Δημοκρατίας σχολίασε ο ηγέτης των Τουρκοκυπρίων, Tufan Erhürman, τονίζοντας ότι πρόκειται για «*μια ακόμη συμφωνία στην οποία δεν περιλαμβάνεται η βούληση των Τουρκοκυπρίων*», τους οποίους χαρακτηρίζει «*έναν από τους δύο ισότιμους ιδιοκτήτες του νησιού και έναν από τους δύο ισότιμους συνιδρυτές με κυριαρχικά δικαιώματα*».⁶⁰

Το ιστορικής αυτής σημασίας γεγονός, σε συνδυασμό με τις φημολογούμενες διμερείς διπλωματικές συνομιλίες μεταξύ Κύπρου - Συρίας και Λιβάνου - Συρίας για οριοθέτηση ΑΟΖ μεταξύ των τριών αυτών χωρών, αλλά και την από κοινού υποβολή αιτήματος στην Παγκόσμια Τράπεζα για εκπόνηση τεχνικοοικονομικής μελέτης αναφορικά με τη βιωσιμότητα της ηλεκτρικής διασύνδεσης μεταξύ Κύπρου και Λιβάνου, είναι σαφείς ενδείξεις πως η παντοκρατορία της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο έχει αρχίσει να κλονίζεται, ενώ είναι αυταπόδεικτο πως όλες αυτές οι τελευταίες εξελίξεις επιφέρουν σημαντικό πλήγμα στις μαξιμαλιστικές διεκδικήσεις της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο αλλά και στο τουρκικό δόγμα περί «Γαλάζιας Πατρίδας».

Μία εξίσου σημαντική παράμετρος της πολύ πρόσφατης συμφωνίας οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ Κύπρου και Λιβάνου είναι το γεγονός πως η συγκεκριμένη συμφωνία προλαιπώνει το έδαφος για μελλοντική συνεκμετάλλευση ενεργειακών κοιτασμάτων, όχι μόνο στα σημεία τομής των ΑΟΖ Κύπρου και Λιβάνου, αλλά πιθανότατα και μέσα από ένα τριμερές σχήμα με το Ισραήλ, εφόσον προφανώς προχωρήσουν οι σχετικές συμφωνίες, πάντα με την αρωγή και του αμερικανικού παράγοντα.

8.2 Τι σημαίνει πιθανή οριοθέτηση ΑΟΖ μεταξύ Κύπρου και Συρίας;

Μία πιθανή οριοθέτηση ΑΟΖ μεταξύ Κύπρου και Συρίας εμφανίζεται ιδιαίτερα δύσκολη, τουλάχιστον για το προσεχές άμεσο διάστημα, για τους κάτωθι λόγους:

- Η σημερινή μεταβατική κατάσταση στη Συρία (πτώση του καθεστώτος του Bashar al-Assad τον Δεκέμβριο του 2024, ορισμός του Ahmed al-Sharaa ως μεταβατικού Προέδρου στη συνέχεια και μετέπειτα ψήφιση της Προσωρινής

---

⁶⁰ <https://www.philenews.com/politiki/article/1650459/antidراسi-erchiourman-ston-kathorismo-aoz-kiprou-ke-livanou-simfonies-choris-ti-voulisi-ton-tourkokiprion/>

Συνταγματικής Διακήρυξης του 2025) δεν επιτρέπει να γίνουν αξιόπιστες εκτιμήσεις για το τι μέλλει γενέσθαι.

- Η Συρία βρίσκεται σήμερα υπό ισχυρή επιρροή της Ρωσίας, του Ιράν και της Τουρκίας, και συνεπώς, μία οποιαδήποτε συμφωνία οριοθέτησης θα προϋπέθετε την πολιτική συμφωνία με πολλά εμπλεκόμενα μέρη.

Παρά τις μεγάλες δυσκολίες στην υλοποίησή της, μία πιθανή οριοθέτηση ΑΟΖ μεταξύ Κύπρου και Συρίας θα είχε πολύ μεγάλη γεωπολιτική, ενεργειακή και νομική σημασία καθώς θα ενίσχυε την εφαρμογή της Σύμβασης UNCLOS στην Ανατολική Μεσόγειο, ειδικά από τη στιγμή που η Συρία δεν την έχει υπογράψει, ενώ θα επιβεβαίωνε εκ νέου (σε συνέχεια της πρόσφατης συμφωνίας οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ Κύπρου και Λιβάνου) ότι τα νησιά έχουν πλήρη επήρεια σε ΑΟΖ.

Παράλληλα, θα αναγνώριζε επίσημα την Κύπρο ως πλήρες παράκτιο κράτος κάτι που αρνείται πεισματικά η Τουρκία.

Ακόμη, η οριοθέτηση ΑΟΖ μεταξύ Κύπρου και Συρίας θα κατέρριπτε το τουρκικό αφήγημα περί «τουρκικής υφαλοκρηπίδας μέχρι την Αίγυπτο» και ότι «η Κύπρος παρεμβάλλεται τεχνητά», ενώ θα ακύρωνε εν τοις πράγμασι το τουρκολιβυκό μνημόνιο του 2019, το οποίο παραβιάζει καταφανώς και αποκάλυπτα το Διεθνές Δίκαιο καθώς:

- αγνοεί πλήρως την ύπαρξη της Κύπρου καθώς και όλα τα ελληνικά νησιά του Ανατολικού Αιγαίου (Κρήτη, Καστελόριζο, Ρόδο, Κάρπαθο και Κάσο) και βασίζεται στη θεωρία ότι τα νησιά δεν έχουν ΑΟΖ.
- αγνοεί ότι δεν υπάρχει γεωγραφική συνάφεια μεταξύ των δυο χωρών, καθώς η Τουρκία δεν έχει οπτική επαφή/αντικριστές ακτές με τη Λιβύη. Η απέναντι ακτή της Λιβύης είναι η Κρήτη.⁶¹

Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι το τουρκολιβυκό μνημόνιο δεν έχει καμία νομική ισχύ, καθώς τον Δεκέμβριο του 2019, το λιβυκό κοινοβούλιο (Βουλή των Αντιπροσώπων) απέρριψε το μνημόνιο, δηλώνοντας πως δε διαθέτει τη νομιμοποίηση να δεσμεύσει ολόκληρη τη Λιβύη.

---

⁶¹ <https://www.skai.gr/news/world/tourkolivyko-mnimonio-ti-akrivos-anaferei-kai-giati-mas-afora-olous>

Αυτό παραδέχτηκε πρώτη φορά επισήμως στις 15 Δεκεμβρίου 2025 ο πρόεδρος της Βουλής της Λιβύης, Aguila Saleh, τονίζοντας μάλιστα ότι: «η Βουλή των Αντιπροσώπων είναι η μόνη αρμόδια αρχή που έχει την εξουσία να κυρώνει διεθνείς συμφωνίες», επαναβεβαιώνοντας ότι η «θαλάσσια συμφωνία που υπέγραψε η κυβέρνηση του Fayez al-Sarraj με την Τουρκία ούτε παρουσιάστηκε ούτε εγκρίθηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και, ως εκ τούτου, είναι νομικά άκυρη και μη δεσμευτική για το λιβυκό κράτος»⁶².

Στην πραγματικότητα, φαίνεται πως η μόνη οριστική και τελεσίδικη κρίση για την παράνομη τουρκολιβυκή οριοθέτηση θα προέλθει από παραπομπή του θέματος στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης.⁶³

Σε περίπτωση μελλοντικής οριστικοποίησης των διπλών αυτών συμφωνιών οριοθέτησης ΑΟΖ (της υποθετικής μεταξύ Κύπρου και Συρίας και της πραγματικής και πρόσφατης συμφωνίας μεταξύ Κύπρου και Λιβάνου), ο θαλάσσιος χώρος μεταξύ Κύπρου, Λιβάνου και Συρίας θα ήταν πλέον «κλειδωμένος» για την Τουρκία με δύο διμερείς συμφωνίες οριοθέτησης ΑΟΖ, με αποτέλεσμα την ακύρωση εν τοις πράγμασι του τουρκικού αναθεωρητισμού και μαξιμαλισμού.

---

⁶² https://www.aftodioikisi.gr/diethni/akyronetai-to-toyrkolyviko-mnimonio-anoigei-o-dromos-tis-elladas-gia-tin-aoz/#goog_rewarded

⁶³ Άρθρο Π. Λιάκουρα στις 18.12.2025 με τίτλο: «Οι δηλώσεις Ακίλα Σάλεχ και το αίνιγμα της τουρκολιβυκής πραγματικότητας» στο in.gr <https://www.in.gr/2025/12/18/in-analysis/petros-liakouras-to-oi-diloseis-akila-salex-kai-ainigma-tis-tourkolivykis-pragmatikotitas/>

Φωτογραφία 7 – Η ΑΟΖ Τουρκίας – Λιβύης σύμφωνα με το τουρκολιβυκό μνημόνιο⁶⁴

Τέλος, η συγκεκριμένη οριοθέτηση αναπόφευκτα θα περιορίζε δραματικά τις γκρίζες ζώνες και τις εστίες έντασης στην Ανατολική Μεσόγειο, καθιστώντας την περιοχή πιο θελκτική για επενδύσεις από μεγάλες εταιρείες, καθώς θα άνοιγε τον δρόμο για έρευνα υδρογονανθράκων σε θαλάσσιες περιοχές που βρίσκονται βόρεια της Κυπριακής ΑΟΖ και στις οποίες μέχρι σήμερα δεν έχουν πραγματοποιηθεί καν προκαταρκτικές μελέτες και σειсмоγραφικές έρευνες. Μακροπρόθεσμα, ένας θαλάσσιος διαμοιρασμός θα μπορούσε να διευκολύνει την ανάπτυξη αγωγών, ηλεκτρικές διασυνδέσεις ή άλλα επενδυτικά projects.

Αναφορικά με το ποιος θα μπορούσε να υπογράψει μία πιθανή οριοθέτηση μεταξύ Κύπρου και Συρίας και το πόσο γρήγορα θα μπορούσε να γίνει κάτι τέτοιο, η απάντηση δεν είναι εύκολη.

⁶⁴ <https://www.kathimerini.gr/politics/1053976/mnimonio-toyrkias-me-livyil/>

Από τη μία πλευρά, υπάρχει η Κυπριακή Δημοκρατία και από την άλλη το ψευδοκράτος, που μονίμως φέρνει αντιρρήσεις σε όλες τις συμφωνίες που υπογράφει η Κύπρος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η αντίδραση του ηγέτη των Τουρκοκυπρίων, Tufan Erhürman, στην πρόσφατη συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ Κύπρου και Λιβάνου. Όπως χαρακτηριστικά δήλωσε, «η ελληνοκυπριακή ηγεσία συνεχίζει να υπογράφει συμφωνίες στο όνομα ολόκληρου του νησιού χωρίς τη βούληση των Τουρκοκυπρίων», τους οποίους χαρακτηρίζει «έναν από τους δύο ισότιμους ιδιοκτήτες του νησιού και έναν από τους δύο ισότιμους συνιδρυτές με κυριαρχικά δικαιώματα».⁶⁵

Η Κυπριακή κυβέρνηση έχει όμως το νόμιμο δικαίωμα να προσυπογράψει διεθνείς συνθήκες καθώς διαθέτει δικαιοπρακτική ικανότητα, δικαίωμα που στερείται το τουρκοκυπριακό μόρφωμα, που δεν έχει καμία διεθνή αναγνώριση. Συνεπώς, μία πιθανή οριοθέτηση ΑΟΖ μεταξύ Κύπρου και Συρίας, παρά τις οχλήσεις της τουρκοκυπριακής πλευράς, θα υπογραφεί μόνο από τη νόμιμα εκλεγμένη κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Από την απέναντι πλευρά, όπως έχει αναφερθεί, η Συρία βρίσκεται σε μεταβατική κατάσταση, με μεταβατικό Πρόεδρο και χωρίς καν οριστικό Σύνταγμα. Η τελική σύνταξη του νέου Συντάγματος και οι νέες εκλογές αναμένονται έως το 2030.

Η Τουρκία έχει τα τελευταία χρόνια ενισχύσει σημαντικά την παρουσία της στη Συρία, τόσο οικονομικά όσο και στρατιωτικά, με κύριο άξονα ασφάλειας τον αντικουρδικό της αγώνα (είναι συχνές οι τουρκικές στρατιωτικές επιχειρήσεις εντός της Συρίας κατά των Συριακών Δημοκρατικών Δυνάμεων (SDF) στη βόρεια Συρία που έχουν χαρακτηριστεί ως τρομοκρατική οργάνωση από την Τουρκία, ταυτιζόμενη με το Κουρδικό ΡΚΚ) και την συνεχιζόμενη προσπάθειά της να εξασφαλίσει θέση και πρωταγωνιστικό ρόλο στη σταθεροποίηση και ανασυγκρότηση της χώρας μετά τον πολυετή εμφύλιο και την πτώση του καθεστώτος Bashar al-Assad.

---

⁶⁵ <https://www.philenews.com/politiki/article/1650459/antidراسi-erchiourman-ston-kathorismo-aoz-kiptrou-ke-livanou-simfonies-choris-ti-voulisi-ton-tourkokiprion/>

Η Τουρκία διαθέτει σήμερα αξιόλογη στρατιωτική παρουσία στη βόρεια Συρία με σημεία ελέγχου, φυλάκια και στρατιωτικές θέσεις που λειτουργούν ουσιαστικά ως βάσεις, τόσο στο Χαλέπι όσο και στην Ιντλίμπ.

Η πρόσφατη δήλωση Erdogan ότι «η Τουρκία δεν θα επιτρέψει τη διαίρεση της Συρίας» σε περίπτωση που αποτύχουν οι εν εξελίξει συνομιλίες μεταξύ του SDF και της μεταβατικής κυβέρνησης της Συρίας, είναι ενδεικτική των προθέσεων της Τουρκίας να μην αφήσει τίποτα στην τύχη και να κάνει ό,τι χρειαστεί προκειμένου να προασπίσει τα συμφέροντα της Τουρκίας στην περιοχή.⁶⁶

Η μόνη πιθανότητα να προχωρήσει σχετικά σύντομα μία οριοθέτηση ΑΟΖ μεταξύ Κύπρου και Συρίας φαίνεται να είναι μέσω μίας πιθανής επέμβασης των ΗΠΑ. Και αυτό όμως δεν είναι εύκολο, καθώς οι σχέσεις μεταξύ Τουρκίας και ΗΠΑ έχουν αναβαθμιστεί κατά τη διάρκεια της δεύτερης θητείας Trump. Είναι αδιαμφισβήτητη η ολοένα και στενότερη προσέγγιση του Erdogan με τις ΗΠΑ, λόγω των πρόσφατων εξελίξεων στη Συρία. Σύμφωνα με πρόσφατη δήλωση του ίδιου του Προέδρου Trump: *«τον αγαπώ και με αγαπά και αυτός...κατάφερε κάτι που δεν είχε καταφέρει να κάνει κανείς σε 2.000 χρόνια. Πήρε τον έλεγχο της Συρίας»*⁶⁷.

Όμως, αν οι ΗΠΑ θεωρήσουν πως μια συμφωνία μεταξύ Κύπρου και Συρίας για οριοθέτηση ΑΟΖ εξυπηρετεί καλύτερα τα οικονομικά και γεωπολιτικά τους συμφέροντα (μέσω π.χ. πιθανής συμμετοχής αμερικανικών εταιρειών στις μελλοντικές γεωτρήσεις σε οικόπεδα εντός της νέας, μη διαφιλονικούμενης ΑΟΖ), δεν αποκλείεται να πιέσουν για την υλοποίησή της.

8.3 Πώς μπορούν να επηρεάσουν την Κύπρο οι τρέχουσες εξελίξεις στην Ουκρανία

Η πρόσφατη πρωτοβουλία που ανέλαβε ο Αμερικανός Πρόεδρος Trump για την επίλυση της πολεμικής σύρραξης στην Ουκρανία ανησυχεί πλέον ανοικτά τόσο την Αθήνα όσο και τη Λευκωσία, καθώς το ακολουθούμενο μοντέλο για τη διευθέτηση της εμπόλεμης σύρραξης μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας, ως αποτέλεσμα της ρωσικής εισβολής τον Φεβρουάριο του 2022, ενδέχεται να εφαρμοστεί και στην Κύπρο.

⁶⁶ <https://www.skai.gr/news/world/erntogan-i-tourkia-den-tha-epitrepsei-ti-diairesi-tis-syrias-1?>

⁶⁷ <https://enainstitute.org/i-evnoiki-sygyria-eleo-ipa-kai-i-triti-proedriki-thiteia-erntogan/>

Οι μέχρι στιγμής κινήσεις του Αμερικανού Προέδρου στο ουκρανικό ζήτημα κινούνται στη λογική του «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα». Επίσης, η μέχρι σήμερα εμπειρία έχει καταδείξει με τον πλέον εμφανή τρόπο την παντελή αδιαφορία του Προέδρου Trump τόσο για το Διεθνές Δίκαιο όσο και για τη διπλωματία. Ο παραγκωνισμός (ή εξαφάνιση σύμφωνα με πολλούς διεθνείς αναλυτές) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, που πάντοτε σε αντίστοιχες περιπτώσεις εμπόλεμων συρράξεων στο παρελθόν προσπαθούσε να αναλάβει διαμεσολαβητικό ρόλο, είναι πρωτοφανής και εκκωφαντικός. Είναι, αν μη τι άλλο, άκρως ανησυχητικό το γεγονός ότι η διπλωματία στη βάση των αρχών του Διεθνούς Δικαίου τίθεται βίαια στο περιθώριο.

Για την Ουκρανία, που είναι θύμα εισβολής και κατοχής από τη Ρωσία, όπως ακριβώς είναι και η Κύπρος, σύμφωνα με τη λογική του Προέδρου Trump, δεν υφίστανται οι έννοιες της κυριαρχίας, της ανεξαρτησίας και της εδαφικής ακεραιότητας. Δεν της δίνεται καμία ουσιαστική δυνατότητα διαπραγματεύσεως καθώς το βασικό γνώρισμα του προτεινόμενου από τον Πρόεδρο Trump σχεδίου ειρήνευσης αποτελεί η νομιμοποίηση των εδαφών που προσάρτησε η Ρωσία με χρήση βίας, φέρνοντας την Ευρώπη, για πρώτη φορά μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, αντιμέτωπη με την πιθανότητα επιβολής εδαφικών τετελεσμένων και μεταβολής χερσαίων συνόρων δια της χρήσης βίας. Η Ευρώπη μοιάζει αδύναμη να αντιδράσει, έχει περιοριστεί σε ρόλο κομπάρσου και όλα δείχνουν πως οδεύει σε μία αναγκαστική υποχώρηση/υπαναχώρηση στα «θέλω» του πλανητάρχη, ο οποίος θεωρεί δεδομένη την αναθεώρηση των υφιστάμενων γεωγραφικών συνόρων.

Εάν λοιπόν το προαναφερθέν μοντέλο Trump μεταφερθεί και στο Κυπριακό, τότε η Λευκωσία ενδέχεται να βρεθεί ενώπιον τετελεσμένων γεγονότων, με ανύπαρκτα περιθώρια ελιγμών και κυρίως χωρίς την προστασία του Διεθνούς Δικαίου.

Είναι προφανές πως το δυτικό σύστημα ασφαλείας ξανασχεδιάζεται από το μηδέν, κάτι που αποτυπώνει ανάγλυφα την ταχεία αλλαγή παραδείγματος στη διεθνή γεωπολιτική πραγματικότητα. Τα ανατολικά σύνορα της Ευρώπης έρχονται πλέον στο προσκήνιο, με αποτέλεσμα τα νότια σύνορα να περνούν αναπόδραστα σε δεύτερη μοίρα, κάτι ιδιαίτερα επικίνδυνο για το Κυπριακό ζήτημα. Δεν ήταν άλλωστε τυχαία η αναφορά του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στις πρόσφατες Συνόδους Κορυφής της

Κοπεγχάγης και των Βρυξελλών, όπου και υπογράμμισε την ανάγκη προστασίας και του Νότου, φωτογραφίζοντας με τον τρόπο αυτό την Τουρκία⁶⁸.

8.4 Προσεγγίς εξελίξεις με προοπτική ενίσχυσης της θέσης της Κύπρου

Οι κάτωθι εξελίξεις που θα λάβουν χώρα το αμέσως προσεχές διάστημα αναμένεται να ενισχύσουν περαιτέρω την γεωπολιτική θέση της Κύπρου, εδραιώνοντάς την ως σημαντικό παίκτη στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Η άσκηση της Προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Κύπρο κατά το πρώτο εξάμηνο του 2026 θα είναι σίγουρα μία πρώτης τάξεως ευκαιρία για περαιτέρω ενίσχυση των σχέσεων της Κύπρου με χώρες της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου αλλά και ισχυροποίηση της θέσης και των συμφερόντων της Κυπριακής Δημοκρατίας, έχοντας πάντα ως γνώμονα τον σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου. Παράλληλα, η Κυπριακή Δημοκρατία φιλοδοξεί να αξιοποιήσει την επερχόμενη Προεδρία ώστε να επιτευχθεί μία σταδιακή αποκλιμάκωση της έντασης με την Τουρκία, με αντάλλαγμα την ένταξη της Κύπρου αρχικά στο πρόγραμμα «Συνεταιρισμός για την Ειρήνη» (Partnership for Peace) και συνέχεια στο NATO.⁶⁹

Επιπροσθέτως, η Κύπρος, ως μέλος της Ε.Ε αναμένει να λάβει σημαντική οικονομική βοήθεια για την ενίσχυση των ενόπλων δυνάμεών της ως αποτέλεσμα του προγράμματος SAFE (Security Action for Europe). Το πρόγραμμα SAFE ξεκίνησε επίσημα να υλοποιείται στις 29 Μαΐου 2025 και αποτελεί το πιο πρόσφατο χρηματοδοτικό εργαλείο της Ε.Ε. για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής άμυνας. Αφορά τη χορήγηση ελκυστικών χαμηλότοκων δανείων συνολικού ύψους 150 δισεκατομμυρίων ευρώ στα κράτη μέλη προκειμένου αυτά να ενισχύσουν την άμυνά τους και την αποτρεπτική τους ισχύ. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα θεωρείται ο πρώτος πυλώνας του ευρύτερου προγράμματος ReArm Europe Plan / Readiness 2030, το οποίο αναμένεται να απελευθερώσει συνολική χρηματοδότηση ύψους 800 δισεκατομμυρίων ευρώ.

---

⁶⁸ Άρθρο του Πιέρρου Ι. Τζανετάκου στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» στις 30.11.2025 με τίτλο «Το τρομακτικό είναι ότι...», σελ. 4, διαθέσιμο και στον ιστότοπο: <https://www.tovima.gr/print/diplomatia/to-tromaktiko-einai-oti/>

⁶⁹ <https://www.ekathimerini.com/politics/foreign-policy/1289844/cyprus-president-proposes-plan-to-ease-tensions-with-turkey/>

Προφανώς καταλυτικό ρόλο στην απόφαση αυτή διαδραμάτισε ο συνεχιζόμενος για τέταρτο χρόνο πόλεμος στην Ουκρανία. Σε γεωπολιτικό επίπεδο, το πρόγραμμα SAFE επιχειρεί να αναδείξει μία Ευρώπη ενεργητική και δρώσα, αξιοποιώντας τα μαθήματα που πήρε από τον πόλεμο στην Ουκρανία, πριν από την έναρξη του οποίου, η στάση της Ευρώπης χαρακτηρίστηκε παθητική, φοβική και αναποφάσιστη. Μάλιστα, η Ουκρανία, αν και δεν αποτελεί μέλος της Ε.Ε., αποφασίστηκε να συμμετέχει στο πρόγραμμα SAFE ως ισότιμο μέλος.

Βάσει της προσωρινής κατανομής πόρων του προγράμματος, όπως αυτή είχε διαμορφωθεί τον Αύγουστο του 2025, η Κύπρος δικαιούται να λάβει το ποσό των 1,2 δισεκατομμυρίων ευρώ προκειμένου να ενισχύσει την άμυνά της και την αποτρεπτική ικανότητά της. Το ποσό αυτό αποτελεί μία πάρα πολύ σημαντική ενίσχυση, καθώς ισοδυναμεί με περίπου 3,5% του Κυπριακού ΑΕΠ (το ΑΕΠ της Κύπρου για το 2024 κυμάνθηκε στην περιοχή των 33,6 δισεκατομμυρίων ευρώ).⁷⁰

Εκτιμάται πως τα πρώτα χρήματα από την ενίσχυση αυτή θα είναι διαθέσιμα το δεύτερο εξάμηνο του 2026 και θα μπορέσουν να χρησιμοποιηθούν για την απόκτηση κρίσιμου υλικοτεχνικού εξοπλισμού όπως σφαίρες, drones, τεθωρακισμένα οχήματα μεταφοράς προσωπικού, πυραύλους για τα άρματα μάχης και πυροβόλα, όλμους, διόπτρες καθώς και υλικά για τις επικοινωνίες της Εθνικής Φρουράς.⁷¹

Η Τουρκία, παρόλο που υπέβαλε αίτηση για τη συμπερίληψή της στο πρόγραμμα SAFE, δεν κατάφερε να προλάβει την προθεσμία της 30ης Νοεμβρίου 2025 που είχε θέσει η Ε.Ε., με αποτέλεσμα να μη μπορεί να συμμετάσχει στην πρώτη φάση του προγράμματος. Παρόλα αυτά, για να μπορέσει να λάβει η Τουρκία μέρος στο πρόγραμμα, ως χώρα μη μέλος της Ε.Ε., θα πρέπει να υπάρξει προηγουμένως συμφωνία ασφαλείας με την Ε.Ε., η οποία προϋποθέτει τη σύμφωνη γνώμη και των 27 κρατών

---

⁷⁰ https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/safe-security-action-europe_en

⁷¹ <https://www.philenews.com/politiki/article/1651940/katatethike-lista-tis-kiprou-gia-to-safe-ti-anagkes-echi-i-ethniki-froura-ke-pos-tha-apoktithoun/>

μελών της Ε.Ε., κάτι που αυτή τη στιγμή θεωρείται αδύνατο να συμβεί λόγω του βέβαιου veto που θα ασκήσουν τόσο η Ελλάδα όσο και η Κύπρος.

Τέλος, υποστηρικτικά προς την ισχυροποίηση της Κύπρου αναμένεται να λειτουργήσουν και οι πρόσφατες κινήσεις της Ελλάδας στον τομέα της έρευνας υδρογονανθράκων εντός των ελληνικών χωρικών υδάτων:

- η είσοδος του Αμερικανικού κολοσσού Exxon Mobil με ποσοστό 60% στο σχήμα ENERGEAN – HELLENIQ ENERGY για την παραχώρηση του Block 2 στο βορειοδυτικό Ιόνιο Πέλαγος, είναι ενδεικτική και δεν αποκλείεται να έχει και συνέχεια και στο κομμάτι της Κυπριακής ΑΟΖ, όπου η Exxon Mobil έχει ήδη αποκτήσει δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης στο Οικόπεδο 10.⁷²
- η ανάθεση από την Ελλάδα στην κοινοπραξία Chevron – Hellenic Energy των δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στις περιοχές νότια της Πελοποννήσου και της Κρήτης.⁷³

Η εκχώρηση των ελληνικών Οικόπεδων σε κοινοπραξίες στις οποίες ηγούνται αμερικανικές εταιρείες, υποδηλώνει την άμεση είσοδο του πανίσχυρου αμερικανικού παράγοντα στην περιοχή και την επιβολή ενός νέου εμπράγματου αναχώματος στον αναθεωρητισμό της «Γαλάζιας Πατρίδας».⁷⁴

---

⁷² <https://www.helleniqenergy.gr/media/press-releases/nea-epohi-gia-tin-ereyna-ydrogonanthrakon-stin-ellada-i-exxonmobil-mpainei-sto>

⁷³ <https://www.kathimerini.gr/economy/local/563884804/se-chevron-helleniq-energy-ta-oikopeda-kritis-kai-peloponnisoy-ypegrafisan-oi-ypoyrgikes-apofaseis/>

⁷⁴ Άρθρο του Πιέρρου Ι. Τζανετάκου στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» στις 31.08.2025 με τίτλο «Πώς η Τουρκία κερδίζει έδαφος στη σκακιέρα της Λιβύης», διαθέσιμο και στον ιστότοπο: <https://www.tovima.gr/print/diplomatia/pos-i-tourkia-kerdizei-edafos-crsti-skakiera-tis-livyis>

8.5 Η αναβάθμιση της γεωπολιτικής θέσης της Κύπρου κατά την τελευταία εικοσαετία

Είκοσι χρόνια πριν, η Κύπρος αποτελούσε ένα νέο μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αναζητούσε ακόμη τον βηματισμό της, με την οικονομία της να βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά στον τουρισμό και τις υπηρεσίες. Η ιδέα της μελλοντικής εκμετάλλευσης κοιτασμάτων υδρογονανθράκων βρισκόταν στα σπάργανα, καθώς είχαν δειλά-δειλά ξεκινήσει οι πρώτες ερευνητικές προσπάθειες, μέσω της ανάθεσης στη νορβηγική εταιρεία PetroleumGeoServices (PGS) των πρώτων δισδιάστατων και τρισδιάστατων σεισμικών ερευνών, πριν από την προκήρυξη του πρώτου γύρου αδειοδοτήσεων τον Φεβρουάριο του 2007.

Μια εικοσαετία αργότερα, εν έτει 2026, η κατάσταση είναι εντελώς διαφορετική. Η γεωστρατηγική θέση της Κύπρου έχει μετατοπιστεί από τον ρόλο ενός «αβύθιστου αεροπλανοφόρου» σε εκείνον ενός περιφερειακού ενεργειακού και διπλωματικού κόμβου. Η κρίσιμη γεωγραφική της θέση (βρίσκεται σε κομβικό σημείο μεταξύ Ευρώπης, Βόρειας Αφρικής και Μέσης Ανατολής) της έχει επιτρέψει να λειτουργήσει πολλές φορές ως:

- στρατιωτικό και επιχειρησιακό προγεφύρωμα για πληθώρα στρατιωτικών επιχειρήσεων στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής.
- κόμβος ανθρωπιστικών επιχειρήσεων και βάση logistics, όπως π.χ. μέσω της πρωτοβουλίας «Αμάλθεια», κατά την οποία η Κύπρος ανέλαβε τον συντονισμό των αραβικών χωρών για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας από το λιμάνι της Λάρνακας προς την πολύπαθη Λωρίδα της Γάζας.

Παρά το γεγονός ότι οι διαμεσολαβητικές προσπάθειες δεν καρποφόρησαν και δεν κατέστη μέχρι στιγμής εφικτή η εύρεση μιας βιώσιμης και λειτουργικής λύσης στο Κυπριακό, εντούτοις η γεωπολιτική αξία της Κύπρου στο πέρασμα του χρόνου είναι σαφώς αναβαθμισμένη και η ισχύς της έχει προδήλως πολλαπλασιαστεί για λόγους που οφείλονται τόσο στην ανακάλυψη υδρογονανθράκων, όσο και στη στρατηγική σύναψη τριμερών συνεργασιών και συμμαχιών εκ μέρους της, με παράλληλη αναβάθμιση των σχέσεων της με κρίσιμες, πανίσχυρες δυνάμεις. Συγκεκριμένα:

- Κοιτάσματα υδρογονανθράκων

Η ανακάλυψη των κοιτασμάτων (Αφροδίτη, Γλαύκος, Καλυψώ) μετέτρεψε την Κύπρο από έναν απλό καταναλωτή ενέργειας σε δυνητικό πάροχο ενέργειας για την Ευρώπη. Ταυτόχρονα, η Κύπρος τοποθετείται στον πυρήνα της ευρωπαϊκής ενεργειακής ασφάλειας, καθώς μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, η Ε.Ε. αναζητά εναγωνίως εναλλακτικές μη ρωσικές πηγές ενέργειας, με την Κύπρο να βρίσκεται στο επίκεντρο του διαδρόμου της Ανατολικής Μεσογείου.

- Τριμερείς συνεργασίες και συμμαχίες

Πριν από δύο δεκαετίες, οι σχέσεις της με το Ισραήλ και την Αίγυπτο ήταν τυπικές. Σήμερα, η στρατηγική συμμαχία Κύπρου-Ελλάδας-Ισραήλ αποτελεί αναμφισβήτητα μια κομβική και ισχυρή συνεργασία σε πληθώρα εφαρμογών, από την άμυνα μέχρι την τεχνολογία.

Παράλληλα, η Κύπρος έχει ενισχύσει σημαντικά τις σχέσεις της με τον αραβικό κόσμο. Αν το 2006 η Κύπρος θεωρούνταν απλώς ένας «φιλικός γείτονας» με ισχυρούς ιστορικούς δεσμούς με αρκετές αραβικές χώρες, το 2026 έχει μετατραπεί σε στρατηγικό εταίρο πρώτης γραμμής, ειδικά για τις χώρες του Κόλπου. Εξάλλου, η Κύπρος συχνά λειτουργεί ως η «φωνή» μετριοπαθών αραβικών κρατών (π.χ. Ιορδανία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα) εντός της Ε.Ε., ενώ χρήζουν ειδικής αναφοράς οι αναβαθμισμένες σχέσεις της με:

- Την Αίγυπτο

Η Κύπρος και η Αίγυπτος, μέσω της αραβικής συνεργασίας τους στο EastMedGasForum αλλά και της συμφωνίας για την κατασκευή υποθαλάσσιου αγωγού που θα μεταφέρει κυπριακό αέριο στα αιγυπτιακά τερματικά υδροποίησης (Idku & Damietta) έχουν μετατραπεί σε δύο χώρες που θα αποτελούν τον δυνάμει «ενεργειακό πνεύμονα» της Ευρώπης.

- Τα ΗΑΕ

Το 2025 η Κύπρος και τα ΗΑΕ προχώρησαν σε υπογραφή Συμφωνίας Συνολικής Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης, η οποία καλύπτει επενδύσεις σε λιμάνια, τεχνολογία και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

- Ριζική αναβάθμιση των σχέσεων με ΗΠΑ και Μεγάλη Βρετανία

Το 2006 έβρισκε την Κύπρο αντιμετώπιη με την καχυποψία των μεγάλων δυνάμεων, μεταξύ αυτών και τις ΗΠΑ, οι οποίες της χρέωναν ότι η απόρριψη του σχεδίου Ανάν από την ελληνοκυπριακό πληθυσμό είχε λειτουργήσει ως τροχοπέδη σε μία βιώσιμη λύση του Κυπριακού ζητήματος και κατηγορώντας την Κυπριακή Δημοκρατία ότι αποτελούσε μέρος του προβλήματος και όχι της λύσης. Παράλληλα, ήταν σε ισχύ το εμπάργκο όπλων προς την Κύπρο που είχε θεσπίσει το Κογκρέσο το 1987, προκειμένου να αποτραπεί η συσσώρευση όπλων στο νησί, η οποία ήταν πιθανό να προκαλέσει νέα ένοπλη σύρραξη.

Η εικόνα σήμερα έχει αλλάξει άρδην. Η σταδιακή άρση του εμπάργκο όπλων ξεκίνησε το 2019 και η πλήρης άρση των περιορισμών ολοκληρώθηκε το 2022, επιτρέποντας έτσι στην Κυπριακή Δημοκρατία να εξοπλίζεται με αμερικανικά αμυντικά συστήματα. Για την Ουάσιγκτον η Κύπρος είναι πλέον ένας «προβλέψιμος και αξιόπιστος εταίρος» σε μια περιοχή γεμάτη αστάθεια. Επιστέγασμα της ολοένα και στενότερης στρατηγικής σχέσης Κύπρου και ΗΠΑ αποτελούν και τα εγκαίνια τον Απρίλιο του 2022 στη Λάρνακα του υπερσύγχρονου εκπαιδευτικού κέντρου για την ασφάλεια με την ονομασία CYCLOPS (Cyprus Center for Land, Open Seas and Port Security).

Επιπλέον, είκοσι χρόνια πριν, οι δύο στρατιωτικές βάσεις της Βρετανίας στο νησί (στη Δεκέλεια και στο Ακρωτήριο) χρησιμοποιούνταν απλώς ως κέντρα εκπαίδευσης. Σήμερα, οι βάσεις αποτελούν το κέντρο των αεροπορικών επιχειρήσεων της Μεγάλης Βρετανίας (το 2014 η βάση στο Ακρωτήριο χρησιμοποιήθηκε ως το ορμητήριο των επιθέσεων κατά του ISIS, ενώ πρόσφατα ως το κέντρο επιχειρήσεων των επιθέσεων κατά των Χούθι στην Υεμένη). Παράλληλα, η βάση στη Δεκέλεια θεωρείται σήμερα ως μία από τις πιο κρίσιμες δομές παρακολούθησης, καλύπτοντας την Ανατολική Μεσόγειο, τη Μέση Ανατολή και μέρος της Κεντρικής Ασίας.

Συμπερασματικά, η Κύπρος έχει μετατραπεί από ένα μικρό περιφερειακό κράτος σε ένα μικρό γεωπολιτικό κέντρο και σημαντικό ενεργειακό και στρατηγικό κόμβο της Ανατολικής Μεσογείου. Μολονότι δεν είναι μεγάλη δύναμη, έχει καταφέρει στο πέρασμα των τελευταίων 20 χρόνων να καταστεί σημαίνων παράγοντας στη διεθνή

γεωπολιτική σκακιέρα, αυξάνοντας τόσο το γεωπολιτικό της κεφάλαιο όσο και το διπλωματικό της αποτύπωμα, καθώς για πρώτη φορά στην ιστορία της, συνδυάζει ταυτόχρονα ενεργειακούς πόρους, στρατηγική γεωγραφική θέση, ενισχυμένες και αναβαθμισμένες στρατιωτικές υποδομές, συμμετοχή στην Ε.Ε. και ισχυρές περιφερειακές συμμαχίες. Διατηρεί καλές σχέσεις τόσο με τη Δύση όσο και με τη Μέση Ανατολή, γεγονός που δημιουργεί εμπιστοσύνη για μακροχρόνιες ενεργειακές και στρατηγικές συνεργασίες και σταθερότητα σε ενεργειακές επενδύσεις, ενώ οι τριμερείς συνεργασίες της λειτουργούν ως αντίβαρο στην τουρκική επιρροή, δημιουργώντας ένα διπλωματικό και στρατηγικό μπλοκ συνεργασίας που μειώνει την απομόνωση των άλλων κρατών απέναντι στην Τουρκία.

Πολλοί αναλυτές μάλιστα ισχυρίζονται ότι η γεωπολιτική σημασία της Κύπρου αναμένεται να ενισχυθεί έτι περαιτέρω μετά το 2030 λόγω της πιθανής μεγάλης παραγωγής ποσοτήτων φυσικού αερίου μέσω της εμπορικής εκμετάλλευσης κοιτασμάτων όπως η Αφροδίτη ή ο Γλαύκος, της δημιουργίας νέων εναλλακτικών διαδρόμων προς την Ευρώπη, εφόσον υλοποιηθούν είτε ένα από τα δύο μεγαλόπνοα έργα (EastMed και Great Sea Interconnector) είτε και τα δύο και λόγω της αυξημένης αστάθειας στη Μέση Ανατολή, όπως τη βιώνουμε σήμερα (Φεβρουάριος-Μάρτιος 2026), με τη νέα επίθεση των ΗΠΑ και του Ισραήλ στο Ιράν, και την ευρύτερη Μέση Ανατολή σε αναβρασμό και πολεμική σύρραξη.

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΚΑΤΑΛΗΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Όπως κατέστη εμφανές από την ανωτέρω ανάλυση, η ανακάλυψη υδρογονανθράκων στην Κυπριακή ΑΟΖ έχει δυστυχώς συντελέσει στην αύξηση της έντασης μεταξύ των δύο κοινοτήτων που ζουν στο νησί και μεταξύ των βασικών εμπλεκόμενων χωρών (Κύπρος – Ελλάδα – Τουρκία), με αποτέλεσμα η επίλυση του Κυπριακού ζητήματος να μοιάζει σήμερα ουσιαστικά αδύνατη, τουλάχιστον για το προσεχές μέλλον.

Η λογική υπόθεση ότι ο ενεργειακός πλούτος θα λειτουργούσε ως ισχυρό κίνητρο για συνεργασία (μέσω συνεκμετάλλευσης) και καλύτερη συνεννόηση, στην πράξη έχει συναντήσει ανυπέρβλητα εμπόδια, καθώς η έλλειψη εμπιστοσύνης και οι αντικρουόμενες ατζέντες καθιστούν πιθανότερο το σενάριο της σύγκρουσης παρά της συμφιλίωσης.

Κατά την άποψή μου, η ανακάλυψη υδρογονανθράκων δεν θα λειτουργήσει προς όφελος του Κυπριακού ζητήματος για λόγους που σχετίζονται απόλυτα με τη σημερινή οικονομική και γεωπολιτική κατάσταση καθώς και με την έλλειψη εμπιστοσύνης και διάθεσης συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών.

Η Τουρκία, παρά τις κατά καιρούς καθησυχαστικές δηλώσεις, που συμβάλλουν σε μια προσωρινή αποκλιμάκωση της έντασης, στην πράξη εξακολουθεί να παραμένει προσηλωμένη στην τακτική του εκφοβισμού (bullying) και να προκαλεί συνεχώς με τη στάση της, τόσο την Κύπρο (βάσει των όσων προαναφέρθηκαν), όσο και την Ελλάδα. Τα γεγονότα είναι πολλά και πρόσφατα: οι προκλητικές δηλώσεις του Τούρκου Προέδρου Ερντογάν μέσα στο Προεδρικό Μέγαρο τον Δεκέμβριο του 2017, οπότε και μίλησε ευθέως για τουρκική μειονότητα στη Δυτική Θράκη και ανάγκη αναθεώρησης της Συνθήκης της Λωζάνης⁷⁵, η προσφυγική κρίση του 2020, η συνεχιζόμενη προκλητική ρητορική περί «Γαλάζιας Πατρίδας» (Mavi Vatan), με τη δημοσίευση χαρτών που παραβιάζουν διεθνείς συνθήκες και παγιωμένα γεωγραφικά σύνορα, η υποβόσκουσα κρίση με τη μουσουλμανική (ή τουρκική σύμφωνα με την τουρκική

---

⁷⁵ <https://www.protothema.gr/politics/article/738941/video-oi-dialogoi-erdogan-paulopoulou-pou-evalan-fotia-sto-proedriko/>

επιχειρηματολογία) μειονότητα στη Θράκη και τέλος η υπογραφή συμφωνίας με τη Λιβύη για χωροθέτηση ΑΟΖ.

Φωτογραφία 8 – Ο χάρτης της «Γαλάζιας Πατρίδας», σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της Τουρκίας⁷⁶

Όλα τα ανωτέρω αποτελούν μόνο μερικά απτά παραδείγματα της προκλητικής στάσης της Τουρκίας στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, τα οποία κατά την άποψή μου είναι ενδεικτικά της έλλειψης κλίματος εμπιστοσύνης και οδηγούν ξεκάθαρα σε κλιμάκωση εντάσεων και αποσταθεροποίηση στην περιοχή.

Παράλληλα, εκτιμώ ότι το διεθνές ενεργειακό περιβάλλον γενικά δεν κρίνεται ευνοϊκό για την ανάπτυξη έργων φυσικού αερίου. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η οικονομική βιωσιμότητα των κοιτασμάτων αμφισβητείται έντονα εξαιτίας κυρίως των κάτωθι λόγων:

1) Γεωπολιτική αστάθεια

Παρά την ισχυροποίηση των δεσμών περιφερειακής συνεργασίας μεταξύ των χωρών της Ανατολικής Μεσογείου (Κύπρου, Ελλάδας, Αιγύπτου, Ισραήλ), τα χρόνια προβλήματα ασφάλειας στην Ανατολική Μεσόγειο παρέμειναν άλυτα. Καθώς οι

⁷⁶ <https://www.kathimerini.gr/politics/563005114/ellinotoyrkika-i-galazia-patrida-sta-scholeia-sta-toyrkika-vivlia-apo-tin-epomeni-chronia/>

αραβικές εξεγέρσεις που προκλήθηκαν ως αποτέλεσμα της Αραβικής Άνοιξης μετατράπηκαν σε αιματηρούς εμφύλιους πολέμους στη Λιβύη και τη Συρία, η ευρύτερη περιοχή αποσταθεροποιήθηκε. Επιπρόσθετα, η αποτυχία επίτευξης συμφωνίας στο Κραν Μοντανά το 2017 διατήρησε υψηλά τα επίπεδα πολιτικού κινδύνου για μεγάλες επενδύσεις στην περιοχή, γεγονός που σαφώς επιδρά αρνητικά στην ανάπτυξη έργων, όπως ο αγωγός EastMed.

2) Γεωμορφολογία της περιοχής

Η Ανατολική Μεσόγειος χαρακτηρίζεται από μεγάλα βάθη και έντονο ανάγλυφο. Ο αγωγός EastMed περιλαμβάνει ένα υποθαλάσσιο τμήμα μήκους περίπου 1.300 χιλιομέτρων, το οποίο ήδη από την φάση της προμελέτης, αντιμετωπίζει σοβαρές τεχνικές δυσκολίες, καθώς σημαντικό κομμάτι της όδευσης του αγωγού βρίσκεται εντός της έντονα σεισμογενούς και γεωλογικά ασταθούς περιοχής μεταξύ των τεκτονικών πλακών Αφρικής και Ευρώπης, γεγονός που αυξάνει εκθετικά τόσο την πολυπλοκότητα όσο και το κόστος σχεδιασμού⁷⁷.

3) Οικονομική συγκυρία

Η πανδημία οδήγησε σε περαιτέρω αποκλιμάκωση των τιμών της ενέργειας, με αποτέλεσμα πολλές πολυεθνικές εταιρείες ενέργειας να αναστείλουν τα προγραμματισμένα έργα έρευνας και εκμετάλλευσης στην Ανατολική Μεσόγειο, καθώς δεν ήταν πλέον κερδοφόρα. Εκτός από το υψηλό κόστος του αγωγού EastMed στο οποίο αναφερθήκαμε, ακόμα ένα σημαντικό έργο υποδομής, αυτό του EuroAsia Interconnector, το οποίο θα συνδέσει ηλεκτρικά την Ελλάδα με την Κύπρο, παραμένει ουσιαστικά παγωμένο λόγω τεχνικών κωλυμάτων που ανεβάζουν σημαντικά το κόστος κατασκευής αλλά και γεωπολιτικών εμποδίων (παρουσία της Τουρκίας)⁷⁸.

4) Πράσινη μετάβαση και έλλειψη πολιτικής στήριξης

Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο του 2022 οδήγησε σε μία ριζική αλλαγή της ενεργειακής πολιτικής της Ε.Ε., η οποία μέχρι τότε κάλυπτε σημαντικό τμήμα των ενεργειακών της αναγκών με εισαγωγή φυσικού αερίου από τη Ρωσία. Η

---

⁷⁷ Χατζημπίρος, Κίμων (2020). «Γαλάζια Ενέργεια». (ΕΛΙΑΜΕΠ), Policy Brief #122/2020, σελ. 3.

⁷⁸ <https://www.ibnaeu.com/2025/08/01/ilektriki-diasyndesi-elladas-kyprou-se-adiexodo-pagoma-epifylaxeis-kai-geopolitika-ebodia/>

απεξάρτηση της Ε.Ε. από το ρωσικό φυσικό αέριο συντελέστηκε με πολλούς τρόπους, όπως η προώθηση έργων ΑΠΕ και LNG.

Το φυσικό αέριο μέσω αγωγών έχει πάψει να θεωρείται ανταγωνιστικό καύσιμο, αφού, εκτός από το υψηλό κόστος κατασκευής αγωγών, το LNG προσφέρει πολύ μεγαλύτερη ευελιξία, καθώς ένα πλοίο LNG μπορεί να μεταφέρει το φορτίο του σε οποιοδήποτε λιμάνι ή εγκατάσταση έχει τις κατάλληλες τεχνικές υποδομές να το υποδεχτεί, και να ξεφορτώσει το φορτίο του. Πολλοί αναλυτές πλέον εκτιμούν πως οι αγωγοί τείνουν να αυξήσουν τις εξαρτήσεις και τις μονοπωλιακές πρακτικές, ενώ αντίθετα, το LNG προσφέρει μεγαλύτερη ελευθερία επιλογών και συνεπώς πιο ανταγωνιστικές τιμές.

Επιπροσθέτως, το κόστος ανάπτυξης έργων ΑΠΕ βαίνει διαρκώς μειούμενο. Σε αυτό έχει συντελέσει και η αθρόα κατασκευή φωτοβολταϊκών πάνελ στην Κίνα, με αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση του κόστους προμήθειας/κατασκευής. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τον σχετικά σύντομο ορίζοντα ολοκλήρωσης των έργων ΑΠΕ, και άρα της σημαντικά χρονικά εγγύτερης ημερομηνίας έναρξης απόσβεσης της επένδυσης, έχει συντελέσει στη σημαντική αύξηση του μεριδίου των ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο.

Έτσι, για παράδειγμα, για τους πέντε πρώτους μήνες του 2025, η ζήτηση ενέργειας στην Ελλάδα καλύφθηκε κατά 47,7% από ΑΠΕ και κατά 40,3% από φυσικό αέριο⁷⁹, ενώ πρόσφατα η Ε.Ε. παρουσίασε τη δέσμη μέτρων “Fit for 55”, σύμφωνα με την οποία, προτείνεται το ποσοστό κάλυψης των ενεργειακών αναγκών της Ε.Ε. από ΑΠΕ να αυξηθεί έως το 2030 από 32% σε 40%⁸⁰.

Η πράσινη Ευρωπαϊκή μετάβαση ονομάστηκε χαρακτηριστικά European Green Deal (πιθανόν λόγω παράφρασης του New Deal που είχε υλοποιήσει ο Πρόεδρος Roosevelt στις ΗΠΑ μεταξύ 1933 και 1938) και παρουσιάστηκε από την Ursula von der Leyen στις 11 Δεκεμβρίου του 2019⁸¹. Μία από τις βασικές της διακηρύξεις του είναι να

---

⁷⁹ <https://www.insider.gr/oikonomia/370594/ilektrismos-synehizetai-i-protokathedria-ton-ape-ta-pososta-ton-parohon>

⁸⁰ Γρηγοριάδης, Ι. & Λεβογιάννης, Κ. (2021). «Άνεμοι Αλλαγής στην Ανατολική Μεσόγειο», (ΕΛΙΑΜΕΠ), PolicyBrief #80/2021, σελ. 8.

⁸¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fr/speech_19_6749

καταστεί η Ε.Ε. κλιματικά ουδέτερη έως το 2050, δηλαδή με μηδενική συνολική εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου (αυτό πρακτικά σημαίνει ότι όσες ποσότητες παράγονται θα αντισταθμίζονται πλήρως με άλλες φιλικές προς το περιβάλλον δράσεις). Η επίτευξη αυτού του στόχου συνεπάγεται δραματική μείωση της χρήσης υδρογονανθράκων, συμπεριλαμβανομένου του φυσικού αερίου. Κάτι τέτοιο αυτόματα οδηγεί στη δραματική συρρίκνωση της χρηματοδότησης έργων ή επενδύσεων για την εξόρυξη και μεταφορά υδρογονανθράκων. Είναι πλέον αδιαμφισβήτητη η αλλαγή παραδείγματος (paradigm shift) στο ενεργειακό «τρίλημμα» της Ε.Ε., μεταξύ δηλαδή της ασφάλειας, της βιωσιμότητας και της οικονομικής προσιτότητας, με την αειφορία να αντικαθιστά την ασφάλεια στην κορυφή της πυραμίδας⁸².

Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό η σημαντική στήριξη της Ε.Ε. στα υπεράκτια αιολικά πάρκα αλλά και το ότι νέες, φιλικότερες προς το περιβάλλον τεχνολογίες, όπως το πράσινο υδρογόνο, κερδίζουν συνεχώς έδαφος έναντι των συμβατικών καυσίμων (φυσικό αέριο και πετρέλαιο). Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσίασε πρόσφατα τη στρατηγική της για τις υπεράκτιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, σύμφωνα με την οποία προβλέπεται η παραγωγή υπεράκτιας αιολικής ισχύος έως 1620 GW και 25 GW από ωκεάνιες πηγές ενέργειας έως το 2050⁸³.

Ωστόσο, μένει να αποδειχθεί εάν και σε ποιο βαθμό η εκμετάλλευση αυτών των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων και τα απορρέοντα οικονομικά κέρδη θα μετατοπίσουν πραγματικά τις δύο πλευρές σε περισσότερο συμφιλιωτικές θέσεις αναφορικά με την επίλυση του Κυπριακού ζητήματος. Προσωπικά εκτιμώ πως είναι τόσο μεγάλα τα οικονομικά συμφέροντα που διακυβεύονται στην περιοχή, που η Τουρκία δεν θα επιτρέψει σε καμία περίπτωση την περαιτέρω οικονομική εκμετάλλευση των κοιτασμάτων, αν προηγουμένως δεν εξασφαλίσει εγγυήσεις ότι θα λάβει, είτε η ίδια είτε η αυτοαποκαλούμενη «ΤΔΒΚ» ένα σημαντικό ποσοστό από τα μελλοντικά κέρδη. Η

---

⁸² Levoyannis, Constantine (2020): “The EU Green Deal and the Impact on the Future of Gas and Gas Infrastructure in the European Union” in Michalis Mathioulakis, ed., *Aspects of the Energy Union: Application and Effects of European Union Energy Policies in SE Europe and Eastern Mediterranean* (Cham, Switzerland: Palgrave, 2020), pp. 201-224.

⁸³ Kielichowska, Iza et al. (2020). *Study on the Offshore Grid Potential in the Mediterranean Region*, Brussels: Publications Office of the European Union, σελ.78.

ίδια διακαώς επιθυμεί συνεκμετάλλευση των κοιτασμάτων, κάτι βέβαια που πολύ δύσκολα θα αποδεχθεί η ελληνοκυπριακή πλευρά.

Η Τουρκία προσπαθεί μεθοδικά και έχει καταφέρει τα τελευταία χρόνια να αναβαθμίσει σημαντικά τον ηγετικό της ρόλο στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής, είτε εδραιώνοντας τον ρόλο της ως ενδιάμεσου διασυνδετήριου ενεργειακού κόμβου μεταφοράς φυσικού αερίου από την Κασπία Θάλασσα και τη Μέση Ανατολή προς την Ευρώπη, είτε αναπτύσσοντας τις διπλωματικές της σχέσεις με ισχυρά κράτη της περιοχής (Σαουδική Αραβία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Κατάρ), είτε τέλος εργαλειοποιώντας το προσφυγικό/μεταναστευτικό ζήτημα, προσπαθώντας να αποκομίσει όσο το δυνατόν μεγαλύτερα οφέλη στις διαπραγματεύσεις της με την Ε.Ε..

Στο εσωτερικό της Τουρκίας, ο Erdogan εμφανίζεται αυτή τη φορά παντοδύναμος, έχοντας εξουδετερώσει την όποια αντιπολίτευση, όπως αποδεικνύει η πρόσφατη φυλάκιση Imamoglu. Κατά συνέπεια, η ενδυνάμωση του προφίλ της Τουρκίας σε διπλωματικό και γεωπολιτικό επίπεδο σίγουρα δεν βοηθάει μακροπρόθεσμα στην επίλυση του Κυπριακού ζητήματος.

Μόνο το μέλλον όμως θα δείξει αν η προσθήκη του θέματος της ανακάλυψης υδρογονανθράκων στα ήδη πολυάριθμα άλλα άλτα θέματα που αποτελούν τον πυρήνα του Κυπριακού ζητήματος (όπως η ακριβής μορφή/ δομή του κράτους που θα προκύψει μετά την τελική λύση π.χ. ομοσπονδιακό, ιδιοκτησιακά ζητήματα, εδαφικές προσαρμογές, δημογραφική σύνθεση, ζητήματα ασφαλείας, κατανομή εξουσίας, ζήτημα εποικισμού, η οριστική (;) απομάκρυνση των τουρκικών στρατιωτικών στρατευμάτων κ.λπ.) θα μπορέσει πραγματικά να μετατοπίσει τις δύο αντιμαχόμενες πλευρές σε περισσότερο συμφιλιοτικές θέσεις.

Ως εκ τούτου, κρίνεται απολύτως απαραίτητη η ισχυρή πολιτική βούληση τόσο από τις διαφωνούσες κοινότητες, όσο και από τη διεθνή κοινότητα, και ιδιαίτερα από εκείνες τις χώρες με πρόσθετο ενδιαφέρον και ισχυρή επιρροή σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, προκειμένου οι δύο πλευρές να συνειδητοποιήσουν το κόστος αδράνειας καθώς και το μέγεθος των κοινών ωφελημάτων και να προσέλθουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, με καλή θέληση.

10. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

- Adamides, Constantinos and Christou, Odysseas (2015). Beyond Hegemony: Cyprus, Energy Securitization and the Emergence of New Regional Security Complexes, chapter 12.
- Agdemir, Murat A. (2016). “Relations Between Israel and the South Cyprus Greek Administration: A new Alignment in the Eastern Mediterranean?” in Perceptions : Journal of International Affairs, Summer 2016, Volume 21, Issue 2, pp. 103-126.
- Ayla Gurel & Laura Le Cornu (2014). Can Gas Catalyse Peace in the Eastern Mediterranean? The International Spectator, 49:2. pp. 11-33.
- Bartis, J., Larabee, F., Sawak, C. & Weiss, A., (2012). *Report: Promoting International Energy Security*, Vol2 Turkey and the Caspian, Rand Project Air Force.
- Charney, J.I. & Lewis, M. A. (1993). *International Maritime Boundaries, Vol I, II*, The American Society of International Law. Dordrecht, Boston & London: Martinus Nijhoff Publishers.
- Collier, P. & Hoeffler, A. (2000). “Greed and Grievance in Civil War”, Policy Research Working Paper 2355, The World Bank Development Research Group, May 2000, pp.2-6.
- Constantinou, M. (2021). "Natural Gas and the Cyprus Conflict: A Catalyst or an Obstacle?" *Mediterranean Politics*, 25(3), 455-472.
- Coufoudakis, V. (1989). “United Nations Peace-Keeping and the Cyprus Question.”
- Cropsey, Seth (2015). U.S. Policy and the Strategic Relationship of Greece, Cyprus, and Israel: Power Shifts in the Mediterranean (Hudson Institute, Washington)
- Demiryol, Tolga (2014). Peace Pipelines or Pipe Dreams: Geopolitics of Eastern Mediterranean Gas (Turkey) pp. 273-286.
- Ellinas, C., (2020). *Settling East Med EEZ Disputes: A Path Ahead*. ELIAMEP, Policy Brief #134/2020.

- European Commission (2020). "Energy and the Mediterranean: A New Strategy for Cyprus." EU Energy Policy Review, European Commission, Brussels.
- Giannakopoulos, Angelos (2016). Energy Cooperation and Security in the Eastern Mediterranean: A Seismic Shift towards Peace or Conflict? Research Paper No.8 (The S. Daniel Abraham Center for International and Regional Studies, Tel Aviv).
- Grigoriadis, Ioannis N. (2014). Energy Discoveries in the Eastern Mediterranean: Conflict or Cooperation?, Middle East Policy, Vol. XXI, No. 3, pp. 127-128.
- Guven Serhat & Egeli Sitki (2016). Changing Naval Balances in the Eastern Mediterranean: Implications for Turkey, pp. 93-105.
- Henderson, Simon (2013). Natural Gas Export Options for Israel and Cyprus (The German Marshall Fund of the United States, Washington, pp.1-18.
- Holland, Andrew (2015). Energy and Geopolitics in the Eastern Mediterranean, (American Security Project).
- Hughes, S., & Papageorgiou, A. (2023). "Cyprus, Energy and Geopolitics: The New Realities." *Geopolitical Review*, 8(2), 152-175.
- Hoffmann Clemens (2017). From Small Streams to Pipe Dreams-The Hydro-Engineering of the Cyprus Conflict, *Mediterranean Politics* pp. 1-21.
- Karakasis, Vasileios P. (no date). Energy Security and the Cyprus Question: "Securitization" of Energy in the Eastern Mediterranean, *Politikon: IAPSS Political Science Journal* Vol. 27, pp.5-35.
- Kariotis, Theodore C. (2011). Hydrocarbons and the Law of the Sea in the Eastern Mediterranean: Implications for Cyprus, Greece, and Turkey, *Mediterranean Quarterly* 22:2, Project Muse, pp.46-56.
- Katiri El Laura & Katiri El Mohammed (2014). Regionalizing East Mediterranean Gas: Energy Security, Stability, and the U.S. Role, (Strategic Studies Institute, United States Army War College, Washington), p. 16.
- Ker-Lindsay, J. (2011). *The Cyprus Problem: What Everyone Needs to Know*. Oxford University Press.
- Kielichowska, Iza et al. (2020). Study on the Offshore Grid Potential in the Mediterranean Region, Brussels: Publications Office of the European Union.

[Written by :Konstantin Staschus, Iza Kielichowska, Lou Ramaekers, Carmen Wouters, Barry Vree, Ainhoa Villar Lejarreta, Lennard Sijtsma, Guidehouse Netherlands B.V. Frank Krönert, Simon Lindroth, Gustaf Rundqvist Yeomans, SWECO November – 2020].

- Kizilyürek, N. (2019). "Energy Resources and the Cyprus Issue: Challenges and Opportunities." *Journal of Eastern Mediterranean Studies*, 35(4), 45-67.
- Khadduri, Walid (2012). *East Mediterranean Gas: Opportunities and Challenges* (Mediterranean Politics, 17:1), pp.111-117.
- Kohen, M. (2006). "Use of Force and Self-Determination in the Cyprus Conflict." *Journal of International Law and Politics*.
- Lauterpacht, E. (1977). "The Legal Aspects of the Cyprus Problem." *Cyprus Review*.
- Le Billon, P. (2017). *The Geopolitics of Resource Wars*. London: Routledge.
- Le Billon, P. (2013). *Wars of Plunder: Conflicts, Profits and the Politics of Resources*. Oxford University Press. Chapter 7 (Resources for peace), pp.189-224.
- Leigh, Michael (2014). *Energy-A Geopolitical Game Changer? The International Spectator*, 49:2 pp.2-10.
- Levoyannis, Constantine (2020). "The EU Green Deal and the Impact on the Future of Gas and Gas Infrastructure in the European Union" in Michalis Mathioulakis, ed., *Aspects of the Energy Union: Application and Effects of European Union Energy Policies in SE Europe and Eastern Mediterranean* (Cham, Switzerland: Palgrave, 2020), pp. 201-224.
- *Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain, (Qatar v. Bahrain), Merits, I.C.J Reports 2001, p. 97.*
- Moudouros, N. (2021). "*Blue Homeland*" and *Cyprus: The "Survival of the State" Coalition and Turkey's Changing Geopolitical Doctrine in the Eastern Mediterranean*. *Vestnik RUDN International Relations* Vol 21 (3): 459-471.
- O'Connell, D.P. (1984). *The International Law of the Sea Vol. II*, ed. by I.A. Shearer: Oxford University Press (Clarendon).

- Ozertem Hasan Selim (2016). Turkish foreign policy and the energy bonanza in the Eastern Mediterranean *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* 18:4, pp. 361-374.
- Papadakis, Y. (2018). "The Cyprus Problem: A Political History." London: Routledge.
- Ratner, Michael (2016): Natural Gas Discoveries in the Eastern Mediterranean (Congressional Research Service, Washington).
- Richmond, O. (1998). *Mediating in Cyprus: The Cypriot Communities and the United Nations*. Routledge.
- Smith, S., Hadfield, A., Dunne, T. & Kitchen, N. (2024). *Foreign Policy: Theories, Actors, Cases*. Oxford: Oxford University Press (4th edition).
- Stergiou, Andreas (2016). Turkey-Cyprus-Israel relations and the Cyprus conflict. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 18:4, pp 375-392.
- Stocker, James (2012). No EEZ Solution: The Politics of Oil and Gas in the Eastern Mediterranean (*Middle East Journal*, No.66) pp. 580-597.
- Tagliapietra, Simone (2014). Turkey as a Regional Natural Gas Hub: Myth or Reality? An Analysis of the Regional Gas Market Outlook, beyond the Mainstream Rhetoric (Fondazione Eni Enrico Mattei, Milano).
- Tanaka, Y. (2015). *The International Law of the Sea*. Cambridge University Press.
- The Economist (2020). "Cyprus: The Energy Dispute and the Path to Peace". May 2020.
- Tziarras, Zenonas (2016). Israel-Cyprus-Greece: A "comfortable" Quasi-Alliance, *Mediterranean Politics*, 21:3, pp.407-427.
- Tsakiris, Theodoros (2014). Greece and the Energy Geopolitics of the Eastern Mediterranean Strategic Update 14:1, (London School of Economics & Political Science, London).
- Yılmaz, Ş. (2020). "The Role of Hydrocarbons in the Cyprus Dispute: Geopolitical and Legal Perspectives." *Turkish Review of International Relations*, 15(2), 101-118.

- Wigen, Einar (2012). Pipe dreams or dream pipe? Turkey's hopes of Becoming Energy Hub. *The Middle East Journal*, Volume 66, Number 4, Autumn 2012, Middle East Institute, Istanbul, pp.598-612.

Ελληνική

- Αλεξανδράκης, Μ., Θεοδωρόπουλος, Β. & Λαγάκος, Ευ. (1987). *Το Κυπριακό, 1950-1974: Μια Ενδοσκόπηση*. Ελληνική Ευρωεκδοτική.
- Αντωνόπουλος, Κ. & Μαγκλιβέρας, Κ. (επιμ.) (2014) *Το δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας*, Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Γρηγοριάδης, Ι. & Λεβογιάννης, Κ. (2021). «Άνεμοι Αλλαγής στην Ανατολική Μεσόγειο», (ΕΛΙΑΜΕΠ), PolicyBrief #80/2021, σελ. 8.
- Δίπλα, Χ. (επιμ.) (2018). *Τα Ηνωμένα Έθνη και οι Νέες Προκλήσεις στο Διεθνές Στερέωμα: Διεθνής Ειρήνη και Ασφάλεια, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Βιώσιμη Ανάπτυξη*, Εκδόσεις Σάκκουλα: Αθήνα.
- ΕΛΙΑΜΕΠ. (2019). *Οι υδρογονάνθρακες της Ανατολικής Μεσογείου και οι επιπτώσεις στο Κυπριακό*. Αθήνα: Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής & Εξωτερικής Πολιτικής.
- Ευρωπαϊκή Ένωση. (2019). *Συμπεράσματα του Συμβουλίου για τις μη εξουσιοδοτημένες γεωτρήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο*. Βρυξέλλες.
- Θεοδωρόπουλος, Β. (1990). *Οι Τούρκοι Και Εμείς*. Εκδόσεις Φυτράκη.
- Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων. (2020). *Η Κυπριακή ΑΟΖ και η τουρκική στρατηγική στην Ανατολική Μεσόγειο*. Αθήνα: ΙΔΙΣ.
- Καραγιάννης, Μ. (2018). *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και η Ανατολική Μεσόγειος*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας.
- Καρακωστανόγλου, Β. (2001). *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στο νέο Δίκαιο της Θάλασσας. Το νομικό καθεστώς με έμφαση στην αλιεία*. Εκδόσεις Σάκκουλα: Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- Καρυώτης, Θ., Κασσίνης, Σ. & Λυγερός, Ν. (2012). *Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) – Από τη στρατηγική κίνηση στην οικονομική λύση*. Σε Επιμέλεια Κικίλια Βασίλη. Εκδόσεις Καστανιώτη: Αθήνα.

- Κασιμάτης, Γ. (2015). *Η διεθνής νομική διάσταση του Κυπριακού*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.
- Κορδώνη, Α. (2016). «Οι διπλωματικές προσπάθειες επίλυσης του Κυπριακού ζητήματος από το 1974 έως το 2013» (Μεταπτυχιακή εργασία –Πανεπιστήμιο Μακεδονίας).
- Κοτζιάς, Ν. (2021). *Ελλάδα, Κύπρος και γεωπολιτική της Ανατολικής Μεσογείου*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Κουσκουβέλης, Η. (2010). *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*. Εκδόσεις Ποιότητα.
- Κυριακίδης, Ν. (2009). *Το Κυπριακό ζήτημα: Ιστορική και πολιτική ανάλυση*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Λάβδας, Κ. Α. (Επιμ.). (2019). *Ενέργεια και γεωπολιτική στην Ανατολική Μεσόγειο*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Λιάκουρας, Π., (2019). «Κυπριακό: Από το δημοψήφισμα του 1950, στο ευάλωτο συναινετικό κράτος και, εν τέλει, στη μετ’ εμποδίων αναζήτηση ομοσπονδιακής λύσης» στο Κλάψης Α. (επιμ) *Ειδικά Θέματα Διπλωματίας και Διεθνούς Οργάνωσης*. Εκδόσεις Παπαζήση: Αθήνα.
- Λιάκουρας, Π., (2007). *Το Κυπριακό Από τη Ζυρίχη στη Λουκέρνη: Σε αναζήτηση Ομοσπονδιακής Επίλυσης*. Σιδέρης: Αθήνα.
- Λιάκουρας, Π. «Δυνατότητες Επίλυσης των Διμερών Διαφορών Ελλάδας-Τουρκίας σχετικά με την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας ή και ΑΟΖ μέσω των Διεθνών Δικαιοδοτικών Μηχανισμών», διαθέσιμο εδώ:

<https://eclass.unipi.gr/modules/document/file.php/EBI193/27.%20%CE%94%CF%85%CE%BD%CE%B1%CF%84%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82%20%CE%B5%CF%80%CE%AF%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CF%84%CF%89%CE%BD%20%CE%94%CE%B9%CE%BC%CE%B5%CF%81%CF%8E%CE%BD%20%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%BF%CF%81%CF%8E%CE%BD%20%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82-%CE%A4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BA%CE%AF%CE%B1%CF%82.pdf>

- Λιάκουρας, Π. «Η αυτοδιάθεση και το Κυπριακό στη δεκαετία του 1950», διαθέσιμο εδώ:

<https://eclass.unipi.gr/modules/document/file.php/EBI193/20.%CE%97%20%CE%B1%CF%85%CF%84%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CF%84%CE%BF%20%CE%9A%CF%85%CF%80%CF%81%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C%20%CF%83%CF%84%CE%B7%20%CE%B4%CE%B5%CE%BA%CE%B1%CE%B5%CF%84%CE%AF%CE%B1%20%CF%84%CE%BF%CF%85%201950.pdf>

- Λυγερός, Ν. (2012). *Ο μαραθώνιος της ΑΟΖ*. Εκδόσεις ignitions.
- Λυγερός, Στ. (2014). *Κυπριακό: Η αιρετική λύση*. Εκδόσεις Πατάκης: Αθήνα.
- Μάζης, Ι. (2024). *Γεωπολιτική και Σύγχρονη Τέχνη*. Εκδόσεις Λειμών.
- Μάζης, Ι. (2020). *Τουρκική Στρατηγική στη Λιβύη: Πολιτισμικές και Κοινωνικές Αιτιακές Συνιστώσες: Χαρτογραφία της Λιβυκής Κρίσεως*. Εκδόσεις Λειμών.
- Μάζης, Ι. Θ. (2019). *Η στρατηγική της «Γαλάζιας Πατρίδας» και η Ανατολική Μεσόγειος*. Αθήνα: Εκδόσεις Λειμών.
- Μάζης, Ι. Θ. (2017). *Γεωπολιτική και σύγχρονες ενεργειακές στρατηγικές*. Αθήνα: Εκδόσεις Λειμών.
- Μάζης, Ι. (2012). *Νταβούτογλου και Γεωπολιτική*. Εκδόσεις Ηρόδοτος.
- Μάζης, Ι. (2008). *Η γεωπολιτική της ευρύτερης Μέσης Ανατολής και η Τουρκία*. Εκδόσεις Λιβάνη.
- Μάζης, Ι. (2002). *Γεωπολιτική: Η θεωρία και η πράξη*. Εκδόσεις Παπαζήση.
- Μηνάγιας, Χ. (2019). *Τουρκία: Αναθεωρητισμός και Συγκρούσεις*. Εκδόσεις Λειμών.
- Μηνάγιας, Χ. (2010). *Η γεωπολιτική στρατηγική και η στρατιωτική ισχύς της Τουρκίας*. Εκδόσεις Τουρίκη.
- Μπαμπανάσης, Στ., Πλατιάς, Α., Σεϊμένης, Ι. (επ.) (2019). *Οι γεωστρατηγικές αλλαγές στη Μεσόγειο και οι επιπτώσεις τους*. Εκδόσεις Παπαζήση.
- Νταβούτογλου, Α. (2010). *Το Στρατηγικό Βάθος: Η διεθνής θέση της Τουρκίας*. Εκδόσεις Ποιότητα.
- Παπασταυρίδης, Ευ. (2020). «Οι ελληνοτουρκικές διαφορές στο θαλάσσιο χώρο από την οπτική του διεθνούς δικαίου», ΕΛΙΑΜΕΠ, Ιούλιος 2020, policy

paper#36, διαθέσιμο εδώ: https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2020/07/Policy-paper-36-Papastavridis-9.7_Greek-v2.pdf

- Παρίσης, Ι. (2013). *Η καθ' ημάς θάλασσα: Γεωστρατηγική Ανάλυση της Μεσογείου*. Εκδόσεις Λιβάνη.
- Πολυβίου, Π. (2020). *Το Κυπριακό Πρόβλημα: Παρελθόν Παρόν και Μέλλον*. Επίκεντρο: Θεσσαλονίκη.
- Πολυβίου, Π. (2010). *Το Κυπριακό Πρόβλημα: Παραλογισμοί και Προβληματισμοί*. Παπαζήσης: Αθήνα.
- Ροζάκης, Χ. (2017). *Δίκαιο της Θάλασσας και ελληνοτουρκικές διαφορές*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.
- Ροζάκης, Χ. (2021). *Οι Ελληνοτουρκικές Σχέσεις και το Δίκαιο της Θάλασσας*. Εκδόσεις Πόλις: Αθήνα.
- Ροζάκης, Χ. (2013). *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Διεθνές Δίκαιο*. Εκδόσεις Παπαζήση: Αθήνα.
- Ροζάκης, Χ. (2005). «Το Διεθνές Δίκαιο και η Λειτουργία τους στις Ελληνοτουρκικές Σχέσεις 1974-2004», στο συλλογικό Αρβανιτόπουλος, Κ., Κοππά, Μ. (επιμ.). *30 Χρόνια Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής 1974-2004*, Λιβάνης: Αθήνα.
- Ροζάκης, Χ. «Οι Ελληνοτουρκικές Σχέσεις: Η Νομική Διάσταση», διαθέσιμο εδώ <https://eclass.unipi.gr/modules/document/file.php/EBI193/%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%97%CE%9D%CE%9F%CE%A4%CE%9F%CE%A5%CE%A1%CE%9A%CE%99%CE%9A%CE%95%CE%A3%20%CE%A3%CE%A7%CE%95%CE%A3%CE%95%CE%99%CE%A3%20%CE%97%20%CE%9D%CE%9F%CE%9C%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%94%CE%99%CE%91%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A3%CE%97.pdf>
- Ρούκουνας, Ε. (2021). *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα (4η Έκδοση).
- Σιούσιουρας, Π. & Αμπλιανίτης, Κ. (2020). *Οριοθετήσεις Θαλασσιών Ζωνών: Η περίπτωση της ελληνοτουρκικής διαφοράς στο Αιγαίο Πέλαγος και στην Ανατολική Μεσόγειο*. Εκδόσεις Σάκκουλα: Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

- Σιούσιουρας, Π. & Χρυσοχού, Γ. (2017). *Γεωγραφία της ενέργειας: ενεργειακοί ανταγωνισμοί και ΑΟΖ στην Ανατολική Μεσόγειο*. Εκδόσεις Σιδέρη.
- Σιούσιουρας, Π. (2015). *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο: Δίκαιο Θάλασσας και Ανθρωπιστικό Δίκαιο*. Εκδόσεις Σιδέρη.
- Συρίγος, Α. (2015). *Ελληνοτουρκικές Σχέσεις*. Εκδόσεις Πατάκη: Αθήνα.
- Συρίγος, Α., Παπαπολυβίου Πετ., Χατζηβασιλείου, Ευ. (επιμ.) (2013). *Το Κυπριακό και το Διεθνές Σύστημα, 1945-1974: Αναζητώντας θέση στον κόσμο*. Εκδόσεις Πατάκη: Αθήνα.
- Συρίγος, Α. (2019). *ΑΟΖ: Από τη θεωρία στην πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Συρίγος, Α., & Τσάκωνας, Π. (2020). Ενεργειακή ασφάλεια και γεωπολιτική στην Ανατολική Μεσόγειο. Στο Α. Συρίγος & Π. Τσάκωνας (Επιμ.), *Ανατολική Μεσόγειος: Ασφάλεια και ενέργεια* (σελ. 45–72). Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ.
- Συρίγος, Α., & Ντόκος, Α. (2020). *Τουρκικές διεκδικήσεις σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο. Αλφαβητάρι των ελληνοτουρκικών σχέσεων (60 χάρτες που εξηγούν τις διαφορές Ελλάδας – Τουρκίας)*. Αθήνα: ειδική έκδοση της Καθημερινής.
- Τελαλιάν, Μ. (2020). «Πρόσφατες εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο: Τουρκο-Λυβικό Μνημόνιο Οριοθέτησης Θαλασσιών Ζωνών και Διεθνές Δίκαιο» (σελ 77-108) στο Ντάλης, Σ. (επιμ.) *Mare Nostrum: Μετατοπίσεις Ισχύος στον Γεωπολιτικό Χάρτη της Μεσογείου. Γεωπολιτικές και Γεωοικονομικές Προκλήσεις*, εκδόσεις Παπαζήση: Αθήνα.
- Τελαλιάν, Μ. (2001). «Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ στις σύγχρονες διεθνείς και εσωτερικές συγκρούσεις», ΤοΣ τεύχος 4/2001.
- Τετράδια Διεθνούς Δικαίου και Διεθνούς Πολιτικής, τεύχος 11ο, Δεκέμβριος 2024. «Κυπριακό»: Αφιέρωμα με αφορμή τα 50 χρόνια από την εισβολή και την κατοχή του 1974 – Ειδικό τεύχος.
- Τσάλτας, Γρ. & Αναγνώστου, Χ. (επιμ.-παρουσ.) (2014). *Αιγαίο και Νοτιοανατολική Μεσόγειος: Σύγχρονες Προκλήσεις και Προοπτικές Εκμετάλλευσης Υποθαλάσσιων Ενεργειακών Φυσικών Πόρων*. Εκδόσεις Ι. Σιδέρης: Αθήνα.

- Τσάλτας, Γρ. (επ.) (2008). *Περιβάλλον και Θαλάσσιες Μεταφορές. Σε αναζήτηση μίας βιώσιμης προσέγγισης. Σχεδιασμός και υλοποίηση παρεμβάσεων για τις θαλάσσιες μεταφορές και την προστασία του περιβάλλοντος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τη Μεσόγειο και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη*. Εκδόσεις Ι. Σιδέρης: Αθήνα.
- Τσάλτας, Γρ., & Κλάδη-Ευσταθοπούλου, Μ. (2003). *Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών*. Τόμος Ι, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης: Αθήνα.
- Τσούκαλης, Λ. (2020). *Ευρώπη, ενέργεια και γεωπολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις.
- Υπουργείο Εξωτερικών Κυπριακής Δημοκρατίας. (2020). *Η Κυπριακή ΑΟΖ και το διεθνές δίκαιο της θάλασσας*. Λευκωσία.
- Φαραντούρης, Ν. & Κοσμίδης, Τ. (επιμ.) (2015). *Δίκαιο Υδρογονανθράκων*. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Χατζηβασιλείου, Ευ. (2004). *Στρατηγικές του Κυπριακού: Η δεκαετία του 1950*. Εκδόσεις Πατάκη: Αθήνα.
- Χατζημπίρος, Κίμων (2020). «Γαλάζια Ενέργεια». (ΕΛΙΑΜΕΠ), Policy Brief #122/2020, σελ. 3.

Διαδικτυακές ιστοσελίδες

- <https://www.unclos.org/>
- <https://www.chathamhouse.org/2024/06/eus-continued-dependency-russian-gas-could-jeopardize-its-foreign-policy-goals>
- <https://www.chathamhouse.org/topics/energy-transitions>
- <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/91d2091a-27bf-11eb-9d7e-01aa75ed71a1/language-en>
- https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/actions-and-measures-energy-prices/repowereu-3-years_en?

84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%BA%CE%BF%CE%AF%CF%84%CE
%B1%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%86%CF%85%CF%83%CE%B9%CE
%BA%CE%BF%CF%8D-%CE%B1%CE%B5/

- <https://hydrocarbons.gov.cy/gr/%CE%B1%CE%B4%CE%B5%CE%B9%CE%BF%CE%B4%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7/%CE%B3%CF%8D%CF%81%CE%BF%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B5%CE%B9%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B5%CF%89%CE%BD>
- https://www.aftodioikisi.gr/diethni/ti-egine-to-2013-stin-kipro-otan-ekleisan-oi-trapezes-epi-12-imeres/#goog_rewarded
- <https://gr.euronews.com/2014/11/11/to-pragmatiko-minimy-tou-barbaros>
- <https://www.insider.gr/oikonomia/370594/ilektrismos-synehizetai-i-protokathedria-ton-ape-ta-pososta-ton-parohon> (Άρθρο του Κ. Δεληγιάννη στις 28.06.2025)
- <https://www.kathimerini.com.cy/gr/apopseis/prosopikotites-stin-k/1-kypriako-ethniko-tameio-ploytoy> (Άρθρο του Γ. Λακκοτρώπη στις 23.06.2025)
- <https://www.in.gr/2025/12/18/in-analysis/petros-liakouras-sto-oi-diloseis-akila-salex-kai-ainigma-tis-tourkolivykis-pragmatikotitas/> (Άρθρο του Π. Λιάκουρα στις 18.12.2025)
- <https://www.protothema.gr/politics/article/738941/video-oi-dialogoi-erdogan-paulopoulou-pou-evalan-fotia-sto-proedriko/> (Άρθρο της Ματίνας Νταλαρή στις 07.12.2017)
- <https://enainstitute.org/i-evnoiki-sygkyria-eleo-ipa-kai-i-triti-proedriki-thiteia-erntogan/> (Άρθρο της Έλενας Μπουλετή στις 30.05.2025)
- https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2025-05-09/european-commissions-plan-abandoning-russian-energy-imports?utm_source=chatgpt.com
- <https://www.keeptalkinggreece.com/2022/01/09/eastmed-usa-withdraw-support/>
- <https://www.ot.gr/2022/04/07/english-edition/us-sect-of-state-nuland-eastmed-not-viable/>
- <https://www.worldenergynews.gr/energeia/articles/569832/ee-pithani-i-meiosi-ton-eisagogon-fysikoy-aeriou-kata-25-eos-to-2030-ieefa>

- https://www.eia.gov/outlooks/aeo/electricity_generation/pdf/AEO2023_LCOE_report.pdf
- <https://inbusinessnews.reporter.com.cy/article/199856/ptd-minyma-pros-toys-tk-ga-to-fysiko-aerio>
- <https://inbusinessnews.reporter.com.cy/article/315693/schedio-anaptyxis-toy-afrodito-to-2022-kai-epibebaiotiki-to-2023>
- <https://zeitgeist.gr/2022/06/07/matomena-diamantia-i-alithini-istoria/>
- <https://www.reporter.gr/diethnh/diethneis-eidhseis/534330-TotalEnergies-kai-ENI-anakalypsan-shmantiko-koitasma-aerioy-sthn-Kypro>
- <https://hydrocarbons.gov.cy/en/geological-data/available-data>
- <https://www.liberal.gr/apopsi/mporei-i-ellada-na-ginei-kypros-stoys-ydrogonanthrakes> (Άρθρο του Δρ. Κωνσταντίνου Νικολάου στις 08.09.2016)
- <https://www.tanea.gr/print/2026/01/03/opinions/kati-symvainei-stin-anatoliki-mesogeio> (Άρθρο του Π. Λιάκουρα στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» στις 03.01.2026, σελ. 25)
- <https://www.eliamer.gr/galazia-energeia/> (Άρθρο του Ομότιμου Καθηγητή ΕΜΠ, κ. Κίμων Χατζημπίρου με τίτλο «Η Γαλάζια Ενέργεια» που δημοσιεύτηκε στο ΕΛΙΑΜΕΠ στις 05.06.2020)
- <https://www.in.gr/2018/08/18/stories/features/sxedio-gia-kypriako-megali-apotyxia-tou-kofi-anan/>
- <https://www.dei.gr/media/tnilvndm/ttf.pdf>
- <https://www.kathimerini.gr/politics/563005114/ellinotoyrkika-i-galazia-patrida-sta-scholeia-sta-toyrkika-vivlia-apo-tin-epomeni-chronia/> (Άρθρο του Μανώλη Κωστίδη στις 30.04.2024)
- <https://www.philenews.com/eidiseis/article/817754/i-alithia-gia-to-schedio-perez-nte-kouegiar/> (Άρθρο του Γιαννάκη Ομήρου στις 12.04.2020)
- <https://www.tovima.gr/print/diplomatia/pos-i-tourkia-kerdizei-edafos-crstiskakiera-tis-livyis/> (Άρθρο του Πιέρρου Ι. Τζανετάκου στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» στις 31.08.2025 με τίτλο «Πώς η Τουρκία κερδίζει έδαφος στη σκακιέρα της Λιβύης»)
- <https://www.tovima.gr/print/opinions/i-nea-tourkia-lfkai-emeis/> (Άρθρο του Αντώνη Καρακούση στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» στις 28.09.2025 με τίτλο «Η νέα Τουρκία και εμείς», σελ. 10)

- <https://www.tovima.gr/print/opinions/den-einai-mono-ta-f-35/> (Άρθρο της Ράνιας Τζίμα στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» στις 28.09.2025 με τίτλο «Δεν είναι μόνο τα F-35», σελ. 51)
- <https://www.tovima.gr/print/diplomatia/to-tromaktiko-einai-oti/> (Άρθρο του Πιέρρου Ι. Τζανετάκου στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» στις 30.11.2025 με τίτλο «Το τρομακτικό είναι ότι..», σελ. 4)
- <https://www.kathimerini.gr/economy/local/563884804/se-chevron-helleniq-energy-ta-oikopeda-kritis-kai-peloponnisoy-ypegrafisan-oi-ypoourgikes-apofaseis/>
- https://www.skai.gr/news/world/tourkia-giati-epitithetai-sfodra-ssto-israil-kai-ti-fovatai-pragmatika?utm_source=projectagora&utm_medium=contentdiscovery (Άρθρο του Στέφανου Νικολαΐδη στις 25.12.2025)
- <https://www.skai.gr/news/politics/to-alfavitari-ton-ellinotourkikon-sxeseon-aoz-kai-yfalokripida>
- <https://www.marineregions.org/eezdetails.php?mrgid=5697>